

รายงานการศึกษากลุ่ม

(Group Report)

เรื่อง

ปัญหาการอำนวยความสะดวกจากการขยายอายุความกรณี
เปรียบเทียบปรับในคดีความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๑๒
สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม
ประจำปี ๒๕๖๐

รายงานการศึกษากลุ่ม

(Group Report)

เรื่อง

ปัญหาการอำนวยความสะดวกจากการขยายอายุความ
กรณีเปรียบเทียบปรับในคดีความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

จัดทำโดย กลุ่มสี่ฟ้า

๑. นางสาววรารณ	นพณัฐวรพันธ์
๒. นางสาวอติตยา	ทองบุญ
๓. นายวัฒน์ชัย	มิ่งบรรเจิดสุข
๔. นายธีรภัทร	แก้วจตุพันธ์
๕. นายศราวุธ	สิงห์โนนตาด
๖. นางสาวอัมภัสชา	ดิษฐอำนาจ
๗. พ.ต.ท.ปริญญา	กลิ่นเกษร
๘. นางสาวมนต์สินี	เห็นพร้อม
๙. นายเอกพงษ์	สารน้อย
๑๐. นายพัฒนาชาติ	ชุมทอง
๑๑. นางสาวพรวิไล	อัยดำรงธรรม
๑๒. นายพัช	วงศ์บพิตร

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม

หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๑๒

สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม

ประจำปี ๒๕๖๐

บทสรุปผู้บริหาร

ปัจจุบันระบบคอมพิวเตอร์มีบทบาทสำคัญในการประกอบกิจการและดำรงชีวิตของมนุษย์โดยคอมพิวเตอร์มีบทบาทในการเก็บข้อมูล เขียนข้อมูล ศึกษาและค้นคว้าข้อมูล รวมถึงการใช้เพื่อติดต่อสื่อสารซึ่งเป็นที่ยอมรับในปัจจุบันอย่างแพร่หลาย การใช้ระบบคอมพิวเตอร์ดังกล่าวยังพบว่า หากมีการใช้โดยมิชอบ เช่น ใช้วิธีการใด ๆ การเข้าถึงข้อมูล การแก้ไข หรือการทำลายข้อมูลของบุคคลอื่นในระบบคอมพิวเตอร์หรือใช้ระบบคอมพิวเตอร์เผยแพร่ข้อมูลอันเป็นเท็จ หรือมีลักษณะเป็นข้อมูลลามกอนาจารย่อมก่อให้เกิดความเสียหายกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของรัฐ รวมทั้งความสงบสุขและศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงเป็นที่มาของการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐

การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ปัจจุบันนี้มีความซับซ้อนมากขึ้นตามเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) โดยกำหนดฐานความผิดและมีการเพิ่มเติมอำนาจคณะกรรมการเปรียบเทียบตามมาตรา ๑๗/๑ โดยเฉพาะในวรรคท้ายได้กำหนดให้เริ่มนับอายุความในการฟ้องคดีใหม่ นับตั้งแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนดไว้ ในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ชำระเงินค่าปรับภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้เริ่มนับอายุความในการฟ้องคดีใหม่นับตั้งแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว อันเป็นการนำเรื่องการดำเนินคดีอาญาไปผูกกับการชำระค่าปรับ ซึ่งเป็นประโยชน์ในทางแพ่ง แต่เป็นการยกเว้นหลักเรื่องอายุความหากกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดจะเป็นการขยายอายุความโดยอัตโนมัติ ทั้งนี้ความผิดที่กำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจเปรียบเทียบปรับมีหลายกรณี ซึ่งมีอัตราโทษแตกต่างกันไป เมื่ออายุความขยายออกไปตามเวลาที่คณะกรรมการกำหนดให้มีการเปรียบเทียบปรับ จึงเป็นการเปรียบเทียบปรับที่ควรจะเป็นวิธีการพิจารณาทางเลือกเพื่อให้ยุติโดยเร็ว กลับเป็นผลร้ายต่อผู้ต้องหา หากผู้ต้องหาไม่สามารถชำระค่าปรับได้ เพราะกลายเป็นการขยายอายุความออกไปโดยไม่ใช้ความผิดของผู้ต้องหาแต่อย่างใด

คณะผู้จัดทำได้ศึกษาแล้วพบว่า สิทธิของผู้ต้องหาที่ถูกกระทบจากการขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ตามมาตรา ๑๗/๑ นั้น มีผลกระทบต่ตัวผู้ต้องหา ซึ่งมีทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษ ในส่วนที่เป็นคุณ คือเป็นการให้โอกาสผู้ต้องหาสามารถชำระค่าปรับได้ ส่วนที่เป็นโทษนั้นทำให้เกิดความไม่แน่นอนในระยะเวลาที่อาจถูกดำเนินคดี ดังนั้น ควรมีแนวทางในการเปรียบเทียบปรับเป็นทางเลือกให้กับผู้เสียหายและผู้ต้องหาในกรณีที่ยินยอมทั้งสองฝ่าย อีกทั้งคณะกรรมการเปรียบเทียบปรับควรมีอำนาจขยายระยะเวลาให้ชัดเจนและสามารถขยายได้เพียงครั้งเดียว

โดยเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายให้อายุความในการเปรียบเทียบปรับมีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มาตรา ๑๗/๑วรรค สามและวรรคสี่ “กำหนดให้คณะกรรมการเปรียบเทียบได้ทำการเปรียบเทียบกรณีใดและผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามค่าเปรียบเทียบภายในระยะ ๑๕ วัน ให้ถือว่าคดีนั้นเป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ชำระเงินค่าปรับภายในระยะเวลาที่กำหนดให้นับอายุความต่อไปอีก ๓๐ วัน นับแต่วันที่สิ้นสุดอายุความในการฟ้องคดี” เพื่อเป็นการป้องกันกรณี que ผู้ต้องหาไม่ยอมชำระค่าปรับหลังจากคณะกรรมการพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว อีกทั้งควรออกระเบียบหรือกำหนดแนวทางปฏิบัติให้คณะกรรมการเปรียบเทียบปรับมีอำนาจขยายระยะเวลาชำระค่าปรับให้ชัดเจนเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินคดีได้หากคดีขาดอายุความ และสามารถขยายระยะเวลาได้เพียงครั้งเดียวเพื่อให้เกิดมาตรฐานในการทำงาน โดยคำนึงถึงการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีหากภายหลังจะต้องมีการดำเนินคดีต่อไป หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบควรพัฒนาศักยภาพและเพิ่มบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะทาง รวมทั้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรเพิ่มหน่วยงานให้ครอบคลุมและเพียงพอกับปริมาณของคดีที่เกิดขึ้น เช่น การตั้งกองกำกับการปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ประจำแต่ละจังหวัด ประการสุดท้าย ควรนำมาตรการทางปกครอง คือ การบังคับโทษปรับ มาใช้กับโทษของการกระทำความผิดที่ผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของภาครัฐ แทนการลงโทษทางอาญา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี วงษ์วิจิต อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย กลุ่มสี่ฟ้า ยธก.๑๒ และคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ รองศาสตราจารย์พงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์ รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนุช เงินคล้าย รองศาสตราจารย์ อนงค์ทิพย์ เอกแสงศรี และ ดร.พัต ลวางกูร ที่สละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางและความรู้ทางวิชาการด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ นายมุขเมธิน กลั่นนุรักษ์ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำสำนักประธานศาลฎีกา นายพงษ์เดช วานิชกิตติกุล ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ นายปกรณ์ ธรรมโรจน์ อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด พันตำรวจเอก กุ๊เกียรติ เจริญบุญ อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด พลตำรวจโท อำนวย นิยมโน อดีตผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๒ พันตำรวจเอก คมศักดิ์ สุ่มงเกษตร รองผู้บังคับการ กองบังคับการตำรวจนครบาล ๒ กองบัญชาการตำรวจนครบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดร.ถวัลย์ รุยาพร นายกสภานายความ และ ว่าที่พันตรีสมบัติ วงษ์กำแหง อุปนายกฝ่ายฝึกอบรมผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญทุกท่านที่ได้สละเวลาในการข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา รวมทั้งนางนรินทิพย์ ศิริวณิชย์ ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม และเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่อำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในศึกษาเกี่ยวกับอายุความ ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต่อไป

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	จ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๓
กรอบแนวคิดในการศึกษา	๔
ขอบเขตและวิธีการศึกษา	๔
ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	๕
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๖
แนวคิดทฤษฎีการกำหนดอายุความ	๖
ความหมายอายุความและอายุความสะกดหยุดลง	๖
แนวความคิดในการกำหนดอายุความ	๖
แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับอายุความกับการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม	๑๖
หลักเกณฑ์ทั่วไปในการกำหนดอายุความ	๑๙
ประเภทของอายุความและการกำหนดอายุความ	๒๔
ผลกระทบของอายุความต่อกระบวนการยุติธรรม	๒๖
หลักเกณฑ์เกี่ยวกับอายุความสะกดหยุดอยู่	๒๘
แนวคิดเกี่ยวกับพยานหลักฐานและการเปรียบเทียบปรับ	๓๑
พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐	๓๓
ผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๘
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการศึกษา	๕๑
รูปแบบของการศึกษา	๕๑
เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๑
เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๒
การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๒
การสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๓

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๔
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๗๗
บทสรุป	๗๗
ข้อเสนอแนะ	๘๑
บรรณานุกรม	๘๓
ภาคผนวก	๘๕
ผนวก ก บทสัมภาษณ์	๘๕
ผนวก ข ภาพถ่ายประกอบบทสัมภาษณ์	๙๐
ผนวก ค ประวัติผู้จัดทำรายงานวิชาการ	๙๖

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากในปัจจุบันระบบคอมพิวเตอร์เป็นส่วนสำคัญของการประกอบกิจการและการดำรงชีวิตของมนุษย์ ในชีวิตประจำวันมักจะมีองค์ประกอบของคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ ไม่ว่าจะเป็นใช้คอมพิวเตอร์เพื่อเก็บข้อมูล เขียนข้อมูล ศึกษาและค้นคว้าข้อมูล หรือใช้ในการติดต่อสื่อสารกัน โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารแบบออนไลน์ที่ปัจจุบันเป็นที่นิยมแพร่หลาย อันเป็นผลดีต่อพัฒนาการทางด้านธุรกิจ การค้า การศึกษา กิจการทางสังคม คุณภาพชีวิต และมีบทบาทเป็นอย่างมากต่อวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจ สังคม และการปกครองของประเทศ การกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ระบบคอมพิวเตอร์ที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวันไม่สามารถทำงานตามคำสั่งที่กำหนดไว้หรือทำให้การทำงานผิดพลาดไปจากคำสั่งที่กำหนดไว้ หรือใช้วิธีการใด ๆ เข้าล่วงข้อมูล แก้ไข หรือทำงานข้อมูลของบุคคลอื่นในระบบคอมพิวเตอร์โดย มิชอบ หรือใช้ระบบคอมพิวเตอร์เผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จหรือมีลักษณะอันลามกอนาจาร ย่อมก่อให้เกิดความเสียหาย กระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของรัฐ รวมทั้งความสงบสุขและศีลธรรมอันดีของประชาชน รัฐจึงตรากฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ขึ้น เพื่อกำหนดโทษความผิดทางอาญา

พระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ไว้ค่อนข้างครอบคลุม ได้แก่ การเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ (มาตรา ๕) การเผยแพร่มาตรการป้องกันโดยมิชอบ (มาตรา ๖) การเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ (มาตรา ๗) การดักข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ (มาตรา ๘) การทำลายข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ (มาตรา ๙) การขัดขวางการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ (มาตรา ๑๐) การส่งข้อมูลรบกวนระบบคอมพิวเตอร์ (มาตรา ๑๑) การเผยแพร่ชุดคำสั่งเพื่อการกระทำความผิด (มาตรา ๑๓) การนำเข้าข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอมหรือเท็จ ข้อมูลคอมพิวเตอร์เท็จที่เป็นภัยต่อความมั่นคง ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงหรือก่อการร้าย หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีลักษณะลามก เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ (มาตรา ๑๔) การดูหมิ่นด้วยการติดต่อภาพ (มาตรา ๑๖) ความผิดของผู้ให้บริการหรือเจ้าของเว็บ (มาตรา ๑๕) และการที่พนักงานเจ้าหน้าที่เปิดเผยหรือกระทำโดยประมาทให้ผู้อื่นล่วงรู้ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ได้มาโดยการใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติอีกด้วย (มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๓) ในส่วนอัตราโทษสำหรับการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นมีตั้งแต่ปรับสถานเดียวจนจำคุกถึง ๒๐ ปี ภายหลังกฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับ เป็นระยะเวลาเกือบสิบปี แต่ไม่ปรากฏว่าความผิดคดีอาญาที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศจะลดน้อยลง ในทางตรงกันข้ามได้พัฒนารูปแบบและวิธีการกระทำความผิดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น จนกลายมาเป็นประเด็นถกเถียงกันว่ากฎหมายฉบับนี้อาจล้าสมัยไปแล้วสำหรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบันที่กำลังเข้าสู่ยุคสังคมออนไลน์

เนื่องจากมีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เหมาะสมต่อการป้องกันและปราบปราม การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ในปัจจุบันซึ่งมีรูปแบบการกระทำความผิดที่มีความซับซ้อน มากขึ้นตามพัฒนาการทางเทคโนโลยีซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในปี ๒๕๖๐ จึงมีการแก้ไขปรับปรุง พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และประกาศใช้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐ โดยกำหนดฐานความผิดขึ้นใหม่และแก้ไขเพิ่มเติมฐานความผิดเดิม รวมทั้งบทกำหนดโทษของความผิด ดังกล่าว เช่น เพิ่มฐานความผิดของการส่งข้อมูลอันก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ (มาตรา ๑๑ วรรคสอง) แก้ไขฐานความผิดของการนำข้อมูลคอมพิวเตอร์เท็จหรือปลอม โดยให้รวมถึงการนำเข้า ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือนด้วย และการนำเข้าต้องมิเจตนาโดยทุจริตหรือโดยหลอกลวง (มาตรา ๑๔ (๑)) เพิ่มฐานความผิดของการไม่ทำลายข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามคำสั่งศาล (มาตรา ๑๖/๒) รวมทั้ง กำหนดให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบ ซึ่งมีอำนาจเปรียบเทียบความผิดความผิดมาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๖/๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๗ (มาตรา ๑๗/๑) ซึ่งในรายงานฉบับนี้จะมุ่งศึกษาผลของการเพิ่มคณะกรรมการเปรียบเทียบ ตามมาตรา ๑๗/๑ เนื่องจากในวรรคท้ายของมาตราดังกล่าวกำหนดให้เริ่มนับอายุความในการฟ้องคดีใหม่นับตั้งแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนดไว้ในกรณีที่ต้องหาไม่ชำระเงินค่าปรับภายใน ระยะเวลาที่กำหนด

ในกฎหมายปัจจุบันการกำหนดกรอบให้รัฐดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดภายใน ระยะเวลาที่สมควร โดยกำหนดกรอบระยะเวลาตามอัตราโทษของความผิดนั้นมีขึ้นเนื่องจากหลาย เหตุผล เริ่มจากการรับฟังพยานหลักฐานเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินคดีอาญา ยิ่งเวลาล่วงเลยไป ความทรงจำของประจักษ์พยานที่จะมาเบิกความที่ศาลหรือการรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าพนักงาน ก็เป็นไปได้ยากขึ้น ทำให้ความยากในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของทั้งทางฝ่ายโจทก์และฝ่าย จำเลยเพิ่มขึ้น โอกาสผิดพลาดในการพิจารณาตัดสินก็ยิ่งมากขึ้น จึงมีแนวคิดที่กำหนดกรอบระยะเวลา ในการดำเนินคดีอาญา อีกประการหนึ่ง การที่ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องโทษหลบหนีอยู่นานเวลาที่ รัฐกำหนดไว้อยู่เป็นการทรมานผู้นั้นพอสมควร โดยเขาได้รับความเดือดร้อนขณะที่หลบหนีอยู่นั้นเป็นการลงโทษอยู่ทางหนึ่งแล้ว อีกทั้งการที่ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องโทษหลบหนีอยู่ได้ด้วยความสะดวก พ้นกำหนดเวลานั้นและไม่ทำความผิดให้เป็นที่สนใจของประชาชนจนถูกจับอีก เป็นการแสดงว่าเขาได้ หมดระวังประพฤติตนจนไม่ควรลงโทษอีกแล้ว อายุความและกำหนดเวลาล่วงเลยการลงโทษจึงเป็น เครื่องเตือนใจให้ผู้นั้นต้องระมัดระวังไม่กระทำความผิดหรือการใด ๆ ที่จะก่อความสนใจของประชาชน ในตัวเขาขึ้น ซึ่งเป็นนโยบายทางอาญาที่มีผลในทางป้องกันความผิดทางหนึ่ง รัฐจึงกำหนดเรื่องอายุ ความในคดีอาญาไว้ในมาตรา ๙๕ และมาตรา ๙๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญาว่า “ในคดีอาญา ถ้ามิได้ ฟ้องได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาด อายุความ ...” และ “ภายใต้บังคับมาตรา ๙๕ ในกรณีความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายมิได้ ร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ ” ซึ่งตามแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ ๔๖๓๕/๒๕๓๑ ก็พิพากษายืนยันหลักการเรื่องอายุความไว้ว่า

“ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติเรื่องอายุความคดีอาญาไว้เป็นพิเศษโดยเฉพาะแล้ว จะนำบทบัญญัติเรื่องอายุความสะดุดหยุดอยู่หรือการขยายอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๗๕ และมาตรา ๑๗๖ มาใช้ในคดีอาญาไม่ได้ คดีโจทก์จึงขาดอายุความ” จากตัวบทกฎหมายอันมาจากหลักทั่วไปในคดีอาญาและแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ผ่านมาเป็นที่เข้าใจว่าอายุความในคดีอาญานั้นไม่สามารถที่จะสะดุดหยุดอยู่หรือขยายได้อย่างอายุความในคดีแพ่ง

อย่างไรก็ตามมีคดีที่รัฐให้ความสำคัญบางประเภทได้กำหนดกฎเกณฑ์เรื่องอายุความแตกต่างไปจากกฎเกณฑ์ของอายุความตามมาตรา ๙๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา เช่น การดำเนินคดี คำนินชฎ ตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีคำนินชฎ พ.ศ. ๒๕๕๙ บัญญัติไว้ว่า “ในการดำเนินคดีคำนินชฎ ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล มีให้นับระยะเวลาที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี รวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ” และการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙บัญญัติไว้ว่า “ในการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล มีให้นับระยะเวลาที่ ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ” ซึ่งเป็นการให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ขณะที่จำเลยหลบหนี อันเป็นการขยายอายุความอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตามการขยายอายุความในรูปแบบนี้เป็นการขยายอายุความเฉพาะในประเภทคดีที่รัฐให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อที่จะสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้ และเป็นการขยายอายุความเมื่อมีการดำเนินคดีหรือการพิจารณาคดีของศาลแล้ว อันจะเหลือแต่เพียงการฟ้องคดีหรือฟังผลคำพิพากษา แต่ตามมาตรา ๑๗/๑ ววรรคท้ายของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์กลับกำหนดยกเว้นเรื่องอายุความไว้ และนำเรื่องการดำเนินคดีอาญาไปผูกกับการจ่ายค่าปรับ ซึ่งเป็นประโยชน์ทางแพ่ง ปัญหาที่จะตามมาของการกำหนดบทบัญญัติของกฎหมายไว้ดังกล่าว ทำให้เกิดคำถามขึ้นมาว่าเหตุใดจึงยกเว้นหลักเรื่องอายุความในประเภทคดีที่มีระดับความสำคัญแตกต่างจากคดีคำนินชฎหรือคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษาเรื่องของการขยายอายุความในการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ซึ่งส่งผลให้หากไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดจะเป็นการขยายอายุความโดยอัตโนมัติว่าจะมีผลอย่างไร

คำถามในการวิจัย

การขยายอายุความสำหรับผู้ต้องหาที่ไม่ชำระค่าปรับตามที่ถูกเปรียบเทียบในความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มีปัญหาและผลกระทบต่อการอำนวยความยุติธรรมอย่างไร

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

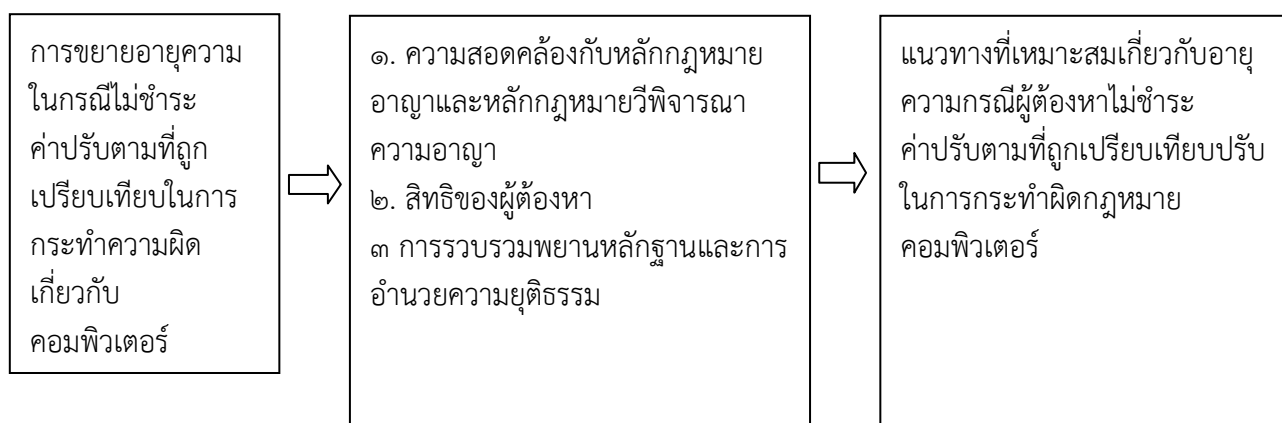
๑.๒.๑ เพื่อศึกษาปัญหาความสอดคล้องของหลักกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับอายุความและการเปรียบเทียบปรับ กับกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาสิทธิของผู้ต้องหาที่ถูกกระทบจากการขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ตามมาตรา ๑๗/๑

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานและการอำนวยความสะดวกจากการขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ตามมาตรา ๑๗/๑

๑.๒.๔ เพื่อศึกษาหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมเกี่ยวกับอายุความกรณีผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับตามที่ถูกเปรียบเทียบปรับในการกระทำความผิดกฎหมายคอมพิวเตอร์

๑.๓ กรอบแนวคิดในการศึกษา

๑.๔ ขอบเขตและวิธีการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ดำเนินการศึกษากฎหมายคอมพิวเตอร์เกี่ยวกับอายุความและเปรียบเทียบปรับว่ามีความสอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ศึกษาสิทธิของผู้ต้องหาที่ถูกกระหนาบจากการขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ตามมาตรา ๑๗/๑ และการรวบรวมพยานหลักฐานและการอำนวยความสะดวกจากการขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ตามมาตรา ๑๗/๑

ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

ศาลอุทธรณ์ สำนักงานอัยการสูงสุด สถานีตำรวจพหลโยธิน กองบังคับการตำรวจนครบาล ๒ สภานายความ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ขอบเขตด้านเวลา

๒๐ กุมภาพันธ์ ถึง ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๐

๑.๕ ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

๑.๕.๑ ทำให้ทราบว่าคุณสมบัติคอมพิวเตอร์เกี่ยวกับอายุความและเปรียบเทียบปรับว่ามีความสอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๑.๕.๒ ทำให้ทราบถึงสิทธิของผู้ต้องหาที่ถูกกระหนาบจากการขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ตามมาตรา ๑๗/๑

๑.๕.๓ ทำให้ทราบปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานและการอำนวยความสะดวกจากการขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ตามมาตรา ๑๗/๑

๑.๕.๔ ทำให้ทราบแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมเกี่ยวกับอายุความกรณีผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับตามที่ถูกเปรียบเทียบปรับในการกระทำความผิดกฎหมายคอมพิวเตอร์เพื่อศึกษาปัญหา

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการขยายอายุความในการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เป็นการศึกษาถึงสิทธิของผู้ต้องหา พยานหลักฐานและการอำนวยความสะดวกที่อาจถูกกระทบจากการแก้ไขบทบัญญัติในกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เพื่อนำไปจัดทำแนวทางที่เหมาะสมเกี่ยวกับอายุความกรณีผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับตามที่ถูกเปรียบเทียบ คณะผู้ศึกษาได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขอเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีการกำหนดอายุความ

หลักการฟ้องคดีอาญาเพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษไม่ว่าจะเป็นการฟ้องคดีโดยพนักงานอัยการหรือราษฎรเป็นผู้ฟ้องคดีเองตามกฎหมายไทยแล้วนั้น จะอยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติเรื่องอายุความทั้งสิ้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙(๖) บัญญัติไว้ว่า สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปเมื่อคดีขาดอายุความ ดังนั้นหากมีการนำคดีอาญาที่ขาดอายุความไปแล้วมาฟ้องร้องศาลก็จะพิจารณาพิพากษายกฟ้องโจทก์ ปลอยจำเลยไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘๕ ดังนี้ การที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในชั้นศาลเพื่อให้ได้รับโทษตามกฎหมายได้นั้น การฟ้องร้องเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดภายในอายุความที่กฎหมายกำหนดไว้จึงถือว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้บุคคลดังกล่าวได้รับโทษตามกฎหมาย เมื่อพิจารณาบทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความในคดีอาญาตามกฎหมายไทยที่บัญญัติไว้แสดงให้เห็นว่า อายุความจะสั้นหรือยาวจะมีความสัมพันธ์กับความรุนแรงของฐานความผิดกับอัตราโทษสำหรับความผิดนั้นๆ กล่าวคือ ความผิดที่ร้ายแรงและกฎหมายระวางโทษไว้สูง อายุความสำหรับการกระทำความผิดนั้นจะมีระยะเวลาที่นานกว่าความผิดเล็กน้อยหรือความผิดอาญาที่ไม่ร้ายแรง เช่น ความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕ อายุความฟ้องคดีจะมีกำหนดสิบปี แต่สำหรับความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๘๘ อายุความฟ้องคดีก็จะมีกำหนดยี่สิบปี ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดทฤษฎีการกำหนดอายุความ

๒.๑.๑ ความหมายอายุความและอายุความสะดุดหยุดอยู่

ในการศึกษาเรื่องอายุความ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจถึงบทบัญญัติของกฎหมายไทย โดยจะศึกษาถึงความหมายอายุความคดีอาญาตามที่จะกล่าวดังต่อไปนี้

ความหมายของอายุความมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำนิยามไว้เช่น

สมพร พรหมหิตาธร ได้ให้ความหมายของคำว่า “อายุความ” คือระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ใช้สิทธิเรียกร้องหรือฟ้องคดี ถ้าเลยกำหนดนั้นไปแล้ว ถือว่าคดีขาดอายุความ เหตุที่กฎหมายกำหนดอายุความไว้ ก็เพราะหากปล่อยให้ใช้สิทธิเรียกร้องหรือฟ้องคดีกันตามใจชอบโดยไม่ได้นิ่งเงยกำหนดเวลาช้านานเพียงใด อาจทำให้พยานหลักฐานในคดีสูญหายไปตามกาลเวลาที่เนิ่นนานออกไป จึงจำเป็นต้องกำหนดเวลาให้ใช้สิทธิเรียกร้องหรือฟ้องคดีไว้เป็นเกณฑ์

ดร.คณิต ญ นคร ได้ให้ความหมายของคำว่า “อายุความฟ้องร้องในคดีอาญา” คือ กำหนดเวลาที่จะฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขึ้นศาล

รองศาสตราจารย์ ดร.กำชัย จงจักรพันธ์ ได้ให้คำนิยามคำว่า “อายุความ” คือระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดบังคับไว้ให้ใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลภายในกำหนดเวลา ถ้าหากปล่อยทิ้งไว้นานจนเกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว จะทำให้เกิดผลเสียแก่เจ้าของสิทธิเรียกร้องนั้นได้

นายสมพร พรหมพิตร ได้ให้คำนิยามของคำว่า “อายุความ” คือระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ใช้สิทธิเรียกร้องหรือฟ้องคดี ถ้าเลยกำหนดนั้นไปแล้ว ถือว่าคดีขาดอายุความ และอธิบายว่าเหตุที่กฎหมายต้องกำหนดอายุความไว้ถ้าปล่อยให้ใช้สิทธิเรียกร้องหรือฟ้องคดีได้ตามใจ โดยมีต้องคำนึงถึงกำหนดระยะเวลาว่าจะช้านานเพียงใดอาจส่งผลให้พยานหลักฐานในเรื่องนั้นสูญหายหรือลี้เลือนไปตามเวลาที่เนิ่นนานออกไป อันจะส่งผลให้ไม่มีพยานหลักฐานเข้าสู่กระบวนการพิจารณาตัดสินของศาลเป็นเหตุให้ศาลตัดสินคดีความนั้น ๆ ไม่ได้จึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดเวลาให้บุคคลใช้สิทธิเรียกร้องหรือฟ้องคดีไว้

จากคำนิยามข้างต้นอาจกล่าวโดยสรุปว่า “อายุความ” คือกำหนดระยะเวลา ที่กฎหมายกำหนดให้ใช้สิทธิเรียกร้องหรือฟ้องคดี ถ้าใช้สิทธิเรียกร้องหรือฟ้องคดีเลยกำหนดนี้ให้ถือว่าคดีขาดอายุความ ผลของการนำคดีอาญาขาดอายุความมาฟ้องร้องนั้น เนื่องจากอายุความในคดีอาญาเป็นกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้มีฟ้องร้องและนำตัวผู้กระทำความผิดมาขึ้นศาล ถ้ามิได้ฟ้องและนำตัวผู้กระทำความผิดมาขึ้นศาลภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดจะทำให้สิทธิการฟ้องร้องระงับ ซึ่งแม้ว่าจำเลยจะไม่ยกเหตุอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ แต่หากโจทก์ได้นำคดีมาฟ้องเกินกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดศาลก็ต้องยกเหตุผลเรื่องอายุความขึ้นพิจารณาพิพากษายกฟ้องโจทก์ปล่อยจำเลยไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘๕ เนื่องจากปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน และไม่ว่าศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ก็สามารถหยิบยกปัญหานี้ขึ้นว่ากล่าวได้ตลอดทุกชั้นศาล แม้จะไม่ได้มีการว่ากล่าวมาก่อนในชั้นต้นหรือชั้นศาลอุทธรณ์ก็ตาม ซึ่งหลักเกณฑ์นำคดีอาญาที่ขาดอายุความมาฟ้องร้องกับการนำคดีแพ่งที่ขาดอายุความมาฟ้องร้องนั้นจะส่งผลแตกต่างกัน กล่าวคืออายุความในทางแพ่งเป็นอายุความที่ใช้สิทธิเรียกร้อง ซึ่งอาจมิได้ทั้งอายุความทำให้เสียสิทธิหรืออายุความทำให้ได้สิทธิมา เช่น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๙ บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องใดๆถ้ามิได้ใช้บังคับภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด สิทธิเรียกร้องนั้นเป็นอันขาดอายุความ” อายุความนี้เป็นอายุความประเภทอายุความเสียสิทธิ ส่วนอายุความประเภทได้สิทธิก็เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๓๓ บัญญัติว่า “ท่านว่ากรรมสิทธิ์นั้นอาจได้มาโดยอายุความตามที่บัญญัติไว้ในลักษณะ ๓ แห่งบรรพนี้” เป็นต้น อายุความในคดีแพ่งนั้น ถ้าผู้มีสิทธินำคดีมาฟ้องศาล แต่มิได้ใช้สิทธิเรียกร้องภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ จำเลยอาจยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้ในคำให้การได้ ซึ่งกรณีนี้ศาลจะต้องพิพากษายกฟ้องเพราะเหตุคดีขาดอายุความแต่หากจำเลยมิได้ยกเหตุเรื่องอายุความขึ้นต่อสู้แล้วศาลก็ต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป โดยที่ไม่อาจพิพากษายกฟ้องเพราะเหตุคดีขาดอายุความได้เนื่องจากปัญหาดังกล่าวไม่ใช่ข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่ศาลจะมีอำนาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัยได้เอง * ทั้งจำเลยจะยกขึ้นกล่าวอ้างในศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา โดยที่มิได้ว่ากล่าวมาในศาลชั้นต้นก็ไม่ได้เช่นกัน

อายุความสะดุดหยุดอยู่เป็นการศึกษาถึงหลักกฎหมายว่าด้วยอายุความสะดุดหยุดอยู่ ว่ามีกรณีใดบ้างและตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยกล่าวถึงอายุความสะดุดหยุดลงไว้อย่างไรบ้างเพื่อประโยชน์ในการนับอายุความกรณีผู้กระทำความผิดหลบหนี

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ ได้บัญญัติอายุความในคดีอาญาไว้ว่า ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

- (๑) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกยี่สิบปี
- (๒) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (๓) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
- (๔) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี
- (๕) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมาหรือต้องระวางโทษ

อย่างอื่น

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาไว้จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้วนับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน

จากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่า กฎหมายไทยได้กำหนดระยะเวลาอายุความในการฟ้องร้องคดีอาญา โดยพิจารณาจาก “ความร้ายแรงของโทษ” ที่ระวางไว้สำหรับฐานความผิดแต่ละฐานที่จะมีการฟ้องคดี และกำหนดให้อายุความในการฟ้องคดีจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่การกระทำความผิด ซึ่งหมายถึงวันแรกที่มีการกระทำความผิดได้เสร็จสิ้นลง หรือวันสุดท้ายของการกระทำความผิดต่อเนื่อง โดยที่อายุความจะหยุดนับและสิ้นสุดก็ต่อเมื่อได้มีการฟ้องร้องและได้ตัวผู้กระทำความผิด มายังศาลเท่านั้น หากเป็นกรณีฟ้องคดีเพียงอย่างเดียวแต่ยังไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลอายุความก็ยังไม่หยุดนับต้องได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลด้วย หรือหากเป็นกรณีที่จำเลยถูกคุมขังอยู่ในอำนาจศาลอื่นในคดีอื่นอยู่แล้วที่กฎหมายให้ถือว่าเป็นการได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลแล้ว แต่หากไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องต่อศาลภายในเวลาที่กำหนดก็เป็นอันขาดอายุความในการฟ้องคดี

ในมาตรา ๙๕ วรรค ๒ ได้แบ่งเหตุที่ให้ศาลสั่งงดการพิจารณาไว้ด้วยกัน ๒ เหตุกล่าวคือ

- ๑) กรณีผู้กระทำความผิดหลบหนี
- ๒) กรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลวิกลจริต

ทั้งนี้ เมื่อปรากฏเหตุใดเหตุหนึ่งในสองประการนั้น จะต้องมิใช่ข้อเท็จจริงเกิดขึ้นเสียก่อน คือต้องเป็นกรณีที่ได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลแล้ว โดยต้องมีการนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องแล้วต่อมาผู้กระทำความผิดหลบหนี กฎหมายอาญาของไทยจึงจะมีผลให้ศาลสั่ง “งดการพิจารณา” ไว้ก่อน บทบัญญัติดังกล่าวให้หยุดนับอายุความเอาไว้ก่อนจะทำให้อายุความเดิมสิ้นสุดลงและต้องมีการนับอายุความใหม่นับแต่เกิดเหตุใดเหตุหนึ่งจากสองประการ

บทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความตามมาตรานี้จึงอาจกล่าวได้ว่า เป็นการหยุดอายุความเดิมและอายุความเริ่มนับใหม่เมื่อผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริตเหตุหนึ่งเหตุใด ทั้งนี้จึงเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดความผิดที่ถูกจับได้และส่งตัวมาฟ้องต่อศาลแล้วหลบหนี การหลบหนีจึงต้องหลบหนีให้พ้นอายุความใหม่ที่เริ่มนับ

การนับอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ วรรค สอง ต้องเริ่มนับใหม่แต่ละครั้งที่หลบหนีหรือวิกลจริต ดังนั้น หลักกฎหมายเรื่องอายุความสะดุดหยุดลง เป็นหลักในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กฎหมายไทยที่กล่าวถึงอายุความสะดุดหยุดลงอยู่นั้น เมื่อพิจารณาในประมวลกฎหมายอาญาไม่มีหลักกฎหมายเรื่องอายุความสะดุดหยุดลง ทั้งนี้หลักกฎหมายเกี่ยวกับอายุความสะดุดหยุดลงเป็นหลักกฎหมายในทางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยได้บัญญัติไว้ในหลายมาตรา โดยเฉพาะในเรื่องระยะเวลาและอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามมาตรา ๑๙๓/๑๔ ซึ่งบัญญัติว่าอายุความย่อมสะดุดหยุดลงในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ลูกหนี้รับสภาพหนี้ต่อเจ้าหนี้ตามสิทธิเรียกร้องโดยทำเป็น หนังสือรับสภาพหนี้ให้ชำระหนี้ให้บางส่วน ชำระดอกเบี้ย ให้ประกัน หรือกระทำการใดๆ อันปราศจากข้อสงสัยแสดงให้เห็นเป็นปริยาย ว่ายอมรับสภาพหนี้ตามสิทธิเรียกร้อง

(๒) เจ้าหนี้ได้ฟ้องคดีเพื่อตั้งหลักฐานสิทธิเรียกร้องหรือเพื่อให้ชำระหนี้

(๓) เจ้าหนี้ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย

(๔) เจ้าหนี้ได้มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการพิจารณา

(๕) เจ้าหนี้ได้กระทำการอื่นใดอันมีผลเป็นอย่างเดียวกันกับการฟ้องคดี

ซึ่งเป็นกรณีที่ยังไม่ขาดอายุความจะมีเหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงเมื่อมีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๙๓/๑๔ ดังกล่าว มาตรา นี้ เป็นมาตราเริ่มต้นแห่งบทบัญญัติเรื่องอายุความสะดุดหยุดอยู่ ซึ่งแปลว่า เมื่อพฤติการณ์ตั้งระบุ ไว้ก็ให้หยุดไม่นับอายุความ “ผลที่อายุความสะดุดหยุดลงจะมีผลตามมาตรา ๑๙๓/๑๕1” เมื่อใดมีเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลงแล้ว เวลาที่ได้ผ่านหรือล่วงเลยไปก่อนนั้นเป็นอันทิ้งเสียทีเดียว ไม่นับเข้าในการคำนวณกำหนดเวลาสำหรับอายุความ แต่เมื่ออายุความสะดุดหยุดลงเมื่อใดเกิดหรือมีขึ้นแล้วก็ย่อมสิ้นสุดไปทันทีทันใดและเริ่มนับอายุความใหม่แต่บัดนี้เป็นต้นไป

นอกจากนี้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการขยายอายุความออกไปอีก โดยหากมีเหตุสุดวิสัยไม่อาจทำให้เจ้าหนี้กระทำการดังกล่าวตามมาตรา ๑๙๓/๑๔ ได้ ก็ไม่นับอายุความนั้นเข้าไปด้วยตามมาตรา ๑๙๓/๑๔ โดยให้ขยายอายุความได้เนื่องจากมีเหตุมาจากเหตุสุดวิสัยมาขัดขวางมิให้เจ้าหนี้มีโอกาสแสดงอำนาจใช้สิทธิของเขาตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๙๓/๑๔ (๒) – (๕) ดังนั้น ถ้าหากให้ขาดอายุความก็ไม่เป็นการยุติธรรมเจ้าหนี้ เพราะการที่ไม่ได้นั้นไม่ใช่ความผิดของเขา จะว่าเขาเล่นเล่ห์ก็ไม่ได้กฎหมายจึงขยายอายุความให้

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติเรื่องอายุคดีอาญาไว้เป็นพิเศษโดยเฉพาะแล้ว จึงนำบัญญัติเรื่องอายุความสะดุดหยุดอยู่ หรือการขยายอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาใช้ในคดีอาญาไม่ได้ และก็จะนำเหตุสุดวิสัยที่ทำให้ไม่สามารถทำให้อายุความสะดุดหยุดลง อันเป็นเหตุให้อายุความยังไม่ครบบริบูรณ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้ในคดีอาญาไม่ได้ เช่นกัน

๒.๑.๒ แนวความคิดในการกำหนดอายุความ

โดยหลักแล้วหลักการและเหตุผลในการบัญญัติกฎหมายแต่ละเรื่องเป็นสิ่งสำคัญที่จะชี้ให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ในการออกกฎหมาย และโดยทั่วไปแล้วปรัชญาในการดำเนินคดีแพ่งจะต่างจากการดำเนินคดีอาญาเนื่องจากสภาพของคดีแพ่งเป็นการพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชนและในคดีอาญาเป็นเรื่องระหว่างรัฐกับเอกชน

การกำหนดอายุความในแต่ละประเภททั้งในระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) และระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ก็มีความแตกต่างกันไป โดยขึ้นอยู่กับลักษณะความร้ายแรงของการกระทำความผิด อัตราโทษที่กฎหมายกำหนดสำหรับการกระทำความผิดนั้น ๆ รวมทั้งการพิจารณาในแง่ของการรวบรวมพยานหลักฐานในคดี แต่มีเหตุผลที่สำคัญต่างเป็นที่ยอมรับร่วมกันในการกำหนดอายุความในคดีอาญาอยู่ ๓ ประการ ดังนี้

๒.๑.๒.๑ กฎแห่งการลืม

กฎแห่งการลืม (La loi de l'oubli) เป็นเหตุหนึ่งที่นานาประเทศเชื่อว่า ยิ่งเวลาเนิ่นนานออกไปเท่าใด ความทรงจำของพยานบุคคลย่อมเลือนหายไป ความคงอยู่ของพยานเอกสารหรือพยานวัตถุก็ย่อมเสื่อมสลายไปตามธรรมชาติ จนไม่อาจนำมาสืบแสดงให้ศาลเชื่อว่าผู้ต้องหากระทำความผิดหรือจำเลยได้กระทำความผิดจริงหรือไม่

การที่เวลาล่วงเลยมานานหลังการกระทำความผิดจึงมีผล โดยตรงต่อพยานหลักฐานในคดีกล่าวคือ การกำหนดเวลาที่เนิ่นนานมากนั้นทำให้พยานหลักฐานต่างๆ มีดมนได้ เช่น ความทรงจำของพยานบุคคลเสื่อมไปตามกาลเวลา หรือพยานหลักฐานเกิดสูญหายในเวลาต่อมา ซึ่งจะส่งผลต่อความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมโดยตรงได้^๑ ในการดำเนินคดีอาญา การฟ้องร้อง การลงโทษหรือการบังคับคดีแก่ผู้กระทำความผิดใดๆ สมควรที่จะต้องดำเนินคดีภายในระยะเวลาอันจำกัด เพื่อให้พยานหลักฐานต่างๆ ทั้งพยานวัตถุหรือพยานเอกสารได้นำมาใช้ในการดำเนินคดีในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีนั้นด้วยความรวดเร็วไม่ถูกบิดเบือน ถูกทำลาย หรือมีความผิดพลาดคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจริงน้อยที่สุด

ดังนั้น นอกจากการลืมของพยานบุคคลแล้ว การปล่อยให้ความคิดเนิ่นนานไปโดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุความ ยังขัดต่อหลักธรรมชาติของมนุษย์อีกด้วย คือเมื่อเหตุการณ์ผ่านไปเนิ่นนานคนก็ลืมและพร้อมที่จะรับกับเหตุการณ์ใหม่ๆ อยู่เสมอ ดังนั้น ถ้าจับผู้กระทำความผิดที่เหตุเกิดมาหลายปีแล้วการดำเนินคดีกับเขาอาจไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนแล้วก็ได้เพราะทุกคนอาจจะลืมเหตุการณ์นั้นเสียแล้วการนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมนั้นอาจไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป

^๑ คณิต ญ นคร *กฎหมายอาญาทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, ๒๕๔๗. หน้า ๔๔๔

๒.๑.๒.๒ กฎแห่งการลงโทษ

เมื่อบุคคลได้กระทำความผิดอาญาอันเป็นการกระทบต่อความสงบสุขของสังคมและเป็นการกระทำความผิดตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ บุคคลนั้นก็สมควรที่จะต้องได้รับโทษสำหรับการกระทำความผิดนั้น ซึ่งเมื่อมีความผิดเกิดขึ้นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้และต้องกระทำอย่างรวดเร็ว การลงโทษอย่างรวดเร็วนั้นอาจมีผลดีกว่าการลงโทษอย่างรุนแรงเสียอีกเพราะจะได้เป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมได้อย่างรวดเร็ว

โทษทางอาญามีลักษณะที่ร้ายแรงและทำให้ผู้ต้องโทษได้รับความเสียหายการกำหนดโทษจึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับการกระทำที่ผู้ต้องโทษได้กระทำหรือไม่ กล่าวคือ การกระทำจะต้องเป็นการมุ่งร้ายต่อสังคมโดยรวม ทำลายความสงบสุขหรือก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อชุมชน การลงโทษจึงเป็นวิธีการตอบโต้ของชุมชนต่อผู้ละเมิดต่อกฎระเบียบของชุมชนนั้นๆ (a means of expressing social disapproval of reaction)

การกำหนดโทษนั้นมีอยู่หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นโทษถึงชีวิต (ประหารชีวิต) โทษต่อเสรีภาพ (จำคุก กักขัง) หรือโทษแก่ทรัพย์สิน (ปรับ ริบทรัพย์) โดยการกำหนดโทษนั้นก็เพื่อสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ

กฎแห่งการลงโทษนี้เป็นกฎของธรรมชาติที่ว่าผู้กระทำความผิดย่อมหลบหนีไปให้พ้นเงื้อมมือของกฎหมาย ถือว่าผู้กระทำความผิดหลบหนีไปยิ่งเนิ่นนานเท่าใด ก็ยิ่งเป็นการทรมานแก่เขาเรื่อยๆ ไป การทรมานในที่นี้ก็คือการต้องหลบๆ ซ่อนๆ จนกว่าความผิดของเขาจะหมดอายุความ การคอยนับอายุความด้วยอาการทรมานถือเป็นการลงโทษอยู่ทางหนึ่งแล้ว จึงไม่ควรที่จะลงโทษซ้ำอีก ผลแห่งการนี้ก็จะก่อให้เกิดสภาพความสมดุลระหว่างการถูกจับกุมคุมขังอันเป็นการลงโทษตามกระบวนการของกฎหมายกับการหลบหนีเพื่อให้หลุดพ้นจากการถูกจับกุมไปลงโทษ หรืออาจกล่าวได้ว่าการหลบหนีซ่อนตัวเป็นการทุกข์ทรมานถือว่าการลงโทษโดยธรรมชาติขณะที่การถูกคุมขังเป็นการลงโทษตามกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตามการหลบหนีจนขาดอายุความนี้มีนักกฎหมายให้ความเห็นว่า ผู้กระทำความผิดได้รับผลดีหลังจากต้องหลบๆ ซ่อนๆ กล่าวคือ เมื่อคดีขาดอายุความฟ้องร้องแล้วจึงเท่ากับเป็นเหตุการณ์ที่กฎหมายยอมยกโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดแล้ว ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการที่ต้องหลบหนีจากกระบวนการยุติธรรมเป็นการลงโทษอยู่ในตัวแล้ว

ปัจจุบันตามเหตุผลที่กล่าวมานั้นในประเด็นที่บอกว่าผู้กระทำความผิดทุกข์ทรมานมากพออยู่แล้วจากการหลบหนีไม่มีน้ำหนักเพียงพอ เพราะปัจจุบันผู้กระทำความผิดบางรายมีฐานะทางการเงินที่ดีเมื่อหลบหนีแล้วไปใช้ชีวิตสะดวกสบายที่ต่างประเทศ โดยที่กระบวนการยุติธรรมไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้เพราะเหตุขาดอายุความ

๒.๑.๒.๓ กฎแห่งกรรม

กฎแห่งกรรมนี้เป็นไปตามหลักศาสนาที่ว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ความชั่ว คือ การต้องถูกทรมาน ผู้กระทำประทุษร้ายต่อบุคคลอื่นหรือสังคม ไม่ว่าจะเป็นการกระทำต่อชีวิตร่างกายหรือทรัพย์สินของเขาย่อมถูกความรู้สึกรับผิดชอบของตนเองคอยกระตุ้นเตือนให้นึกถึงความผิดชั่วนั้นของตนตลอดไปอย่างที่เราเรียกว่านรกในใจ ถึงแม้จะรอดพ้นเงื้อมมือของกฎหมายไปได้ก็ยังถูกความรู้สึกกลัวบาปกลัวการติดคุกเกาะกินใจอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น ผู้กระทำความผิดที่หลบหนีอาญาแผ่นดิน หรือผู้ต้องโทษจำคุกสำหรับความผิดที่ได้กระทำลงไปและหลบหนีโทษทัณฑ์นั้นไปก่อนครบกำหนด ย่อมระมัดระวังมิให้ตนต้องกระทำความผิดซ้ำอีก เพราะนอกจากต้องทุกข์ทรมานที่ต้องหลบหนีแล้วยังกลัวโทษสำหรับความผิดซ้ำสองด้วย และโทษสำหรับความกระทำซ้ำสองย่อมหนักกว่าเดิม

การที่ผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่ต้องโทษทางอาญาหลบหนีอยู่ได้ด้วยความสะดวกจนพ้นกำหนดเวลานั้น ไม่ทำความผิดให้เป็นที่น่าพอใจของสังคมจนถูกจับอีก เป็นการแสดงว่าเขาได้ระมัดระวังประพฤติตนจนไม่สมควรลงโทษอีกแล้ว อายุความและกำหนดเวลาล่วงเลยการลงโทษจึงเป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้นั้นต้องระมัดระวังไม่กล้าที่จะกระทำความผิดอีก

ปัจจุบันเหตุเหล่านี้อาจมีน้ำหนักความน่าเชื่อถือลดลง โดยเห็นว่าไม่เป็นการยุติธรรมที่จะปล่อยให้ผู้กระทำความผิดพ้นไปจากกฎหมายเพราะล่วงเลยกำหนดเวลา ซึ่งข้อที่ว่าผู้ซึ่งหลบหนีต้องทนทุกข์และทรมานตนเองนั้นก็เพียงการคาดคะเนอันปราศจากมูลความจริงเพราะเนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันมีการติดต่อสื่อสารอย่างไร้พรมแดน ทั้งการคมนาคมยังทันสมัยกว่าในอดีต ซึ่งผู้หลบหนีอาจจะหลบหนีไปจากกระบวนการของกฎหมายไปเสวยสุขอยู่ที่ต่างประเทศก็เป็นได้

สำหรับเหตุที่ว่าเวลาผ่านไปผู้กระทำความผิดต้องคอยหลบหนีเพื่อไม่ให้เป็นที่จุดสนใจและเมื่อเวลาผ่านไปกลับตัวเป็นคนดีแล้ว เพราะไม่ได้กระทำความผิดใดๆ ขึ้นมาอีก เป็นสมมุติฐานที่ไม่จริงเพราะอาจจะกลับมาก่อทำความผิดอีกได้ ซึ่งไม่มีอะไรรับรองว่าบุคคลดังกล่าวจะไม่กระทำความผิดอีก อีกทั้งรูปแบบของการกระทำความผิดที่เปลี่ยนแปลงไปมาก โดยอาศัยทั้งอำนาจ อิทธิพล อำนาจเงิน การทำลายพยานหลักฐาน การให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ยากแก่การตรวจสอบ ด้วยเหตุผลเดิมๆ เหตุที่มีการกำหนดอายุความไว้ตามที่ได้อ้างมานั้น ไม่มีความเหมาะสมกับการกำหนดอายุความในบางฐานความผิด

๒.๑.๒.๔ วัตถุประสงค์ในการลงโทษและการได้มาซึ่งพยานหลักฐาน

วัตถุประสงค์ของการลงโทษผู้กระทำความผิดเดิม มีวัตถุประสงค์ในการแก้แค้นทดแทนให้สาสมกับการกระทำความผิด ต่อมาเมื่อสังคมได้วิวัฒนาการขึ้น วัตถุประสงค์ในการลงโทษก็ได้มีการพัฒนาขึ้นโดยเพิ่มวัตถุประสงค์ในการป้องกัน แก้ไข ดัดนิสัย วัตถุประสงค์ต่างๆ นี้ บางประการคำนึงถึงลักษณะและสภาพของความผิด บางประการคำนึงถึงตัวผู้กระทำความผิด บ้างก็คำนึงถึงสังคมทั่วไปเป็นส่วนรวม วัตถุประสงค์ในการลงโทษอาจมีน้ำหนักในการใช้แตกต่างกันตามกาลและความเหมาะสมของสภาพสังคม

หรือเหตุการณ์ในแต่ละท้องที่ เช่น ในท้องที่ซึ่งมีการกระทำผิดร้ายแรงเกิดขึ้นมากก็ลงโทษหนักไปในทางข่มขู่เพื่อให้คนอื่นเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดเช่นนั้น เป็นต้น^๒

โดยทั่วไปแล้วโทษจะหมายถึง ผลแห่งความผิดที่ผู้กระทำจะได้รับเมื่อมีการฝ่าฝืนกติกาที่รัฐได้วางเอาไว้ ซึ่งโดยสภาพแล้วโทษจะก่อให้เกิดความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน ความไม่พึงพอใจแก่ผู้ที่ได้รับโดยทางทฤษฎีได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการลงโทษออกเป็น 4 ประการคือ เพื่อการแก้แค้นตอบแทน การป้องกันการทำให้ผู้กระทำผิดไม่สามารถกระทำความผิดอีก และการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ดังนี้^๓

๒) การแก้แค้นทดแทน (Retribution)

การแก้แค้นทดแทนเป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่เก่าแก่ที่สุด และยังคงสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้ ทั้งนี้เพราะวิสัยของปุถุชนธรรมดาทั่วไปย่อมมีความรู้สึกโกรธแค้นเมื่อถูกผู้อื่นประทุษร้ายและต้องการที่จะตอบแทนให้สาสม เพื่อผ่อนคลายความรู้สึกของตน พิจารณาในแง่ทฤษฎีแล้ว การแก้แค้นทดแทนไม่สมควรจะนำมาเป็นหลักเกณฑ์ในการลงโทษ เพราะเป็นสิ่งที่ไร้เหตุผล ไม่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขผู้กระทำผิด หรือป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดขึ้นอีกในอนาคต ซึ่งถือเป็นวัตถุประสงค์หลักในการลงโทษในปัจจุบันนี้^๔

แนวความคิดนี้มีความหมายเป็นหลายนัย ทฤษฎีนี้มีความหมายหลายประการแตกต่างกันไปตามยุคสมัย โดยบางครั้งอาจจะมีความหมายถึงการแก้แค้น (Vengeance) หรือการชดใช้ความผิด (Expiation) แต่ในขณะนี้ประเทศทางตะวันตกโดยเฉพาะในสหราชอาณาจักรจะหมายถึงความถึง การที่ให้ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษที่เหมาะสมกับความผิดที่กระทำ (Just Deserts) การติเตียน (Censure) หรือประณาม (Denunciation)

ทฤษฎีแก้แค้นทดแทนโดยนัยของ “การแก้แค้น” (Vengeance) จะถือว่าการลงโทษเป็นการแสดงอย่างชัดเจนและยืนยันถึงความเกลียดชังที่มีต่อการกระทำความผิด และทำให้เกิดความชอบธรรมในการลงโทษ เพราะกฎหมายอาญามีพื้นฐานมาจากกฎศีลธรรม เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นอันเป็นการล่วงละเมิดศีลธรรมของชุมชน กฎหมายจึงได้ดำเนินบทบาทในเชิงสังคมบนหลักการที่ว่าความชอบธรรมทางศีลธรรมที่จะลงโทษผู้กระทำความผิด โดยรัฐจะดำเนินการลงโทษเพื่อวัตถุประสงค์ ๒ ประการคือ เข้ามาดำเนินการแทนผู้เสียหาย ญาติๆ และเพื่อนๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการแก้แค้นกันเอง และสนองมโนธรรมของคนในสังคมที่ต้องการให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิด เนื่องจากเชื่อว่าการแก้แค้นเป็นสัญชาตญาณเฉกเช่นเดียวกับสัตว์ที่มักจะกัดตอบเมื่อถูกทำร้าย การแก้แค้นผู้กระทำความผิดจึงไม่ใช่เพียงเรื่องที่สังคมยอมรับกันแต่เป็นความต้องการในฐานะที่เป็นทางระบายออก เพราะหากไม่มีการลงโทษก็จะต้องมีการอดกลั้นความรู้สึกที่ไม่ชอบธรรมนี้ จนอาจถึงจุดระเบิดอันนำไปสู่การลุกฮือและกระทำในเรื่องที่ไม่พึงประสงค์

^๒ สุธี รัตนวราน, กฎหมายอาญา ๒ LA ๑๒๒ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๕), หน้า ๑-๒.

^๓ ธีรวิทย์ ธีรวิทย์ และไบรอัน เอ็ม เพียร์ซ, รายงานการวิจัยเรื่อง อายุความสะดุดหยุดอยู่ในคดีอาญา (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานวิชาการสำนักงานอัยการสูงสุด, ๒๕๕๐), หน้า ๑๖ - ๑๗

^๔ สุธานี รัตนวราน, เรื่องเดิม, หน้า ๒.

สำหรับทฤษฎีแก้แค้นทดแทนตามความหมายของ “การชดใช้ความผิด” (Expiation) เกิดขึ้นจากความเชื่อว่าผู้กระทำความผิดจะต้องชดใช้ความผิดที่ได้กระทำจึงต้องทนรับความทุกข์ เรื่องนี้ถือว่าเป็นเรื่องทำนองเดียวกับการแก้แค้นตอนแทนเพราะผู้กระทำความผิดจะต้องชดใช้หนี้ต่อสังคม และการที่ต้องรับผิดชอบดังกล่าวจะทำให้สังคมยอมรับเพราะมีการลงโทษแล้ว

ทฤษฎีแก้แค้นทดแทนตามนัยของ “การลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดที่กระทำ” (Just Deserts) ถือเป็นแนวความคิดใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา เนื่องจากมีกระแสคัดค้านทฤษฎีป้องกัน และทฤษฎีแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิด และเห็นกันว่าควรลงโทษผู้กระทำความผิดเพราะเขาควรจะได้รับ ในขณะที่ทฤษฎีการลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดที่กระทำ (Just Deserts) นี้ถือเป็นทฤษฎีหลักของการลงโทษทางอาญาในสหราชอาณาจักรตาม Criminal Justice Act 1991 และมลรัฐส่วนใหญ่ในสหรัฐอเมริกาได้มีการปฏิรูปการลงโทษโดยยึดถือแนวความคิดเรื่องการลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดที่กระทำ

ทฤษฎีแก้แค้นทดแทนตามความหมายของ “การติเตียน” (Censure) หรือ ประณาม (Denunciation) เป็นแนวความคิดที่กล่าวเพิ่มเติมทฤษฎีการลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดที่กระทำ (Just Deserts) ซึ่งเห็นว่า “ความเหมาะสมในการลงโทษ” ก็คือวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพราะจะมีการลงโทษเพื่อบางสิ่งที่เป็นสิ่งที่ดี นั่นคือความเป็นธรรม แต่นักวิชาการในกลุ่มนี้เห็นเพิ่มเติมว่าการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดที่กระทำนั้น ควรจะมีการผสมผสานระหว่างการแสดงออกซึ่งการยอมรับและการประณามการกระทำความผิดรวมถึงตัวผู้กระทำความผิดด้วย⁵

(๑) การป้องกันหรือยับยั้งการกระทำความผิด (Deterrence)

แนวความคิดเรื่องการป้องกันแบ่งพิจารณาออกได้เป็น ๓ ประการ คือ ๑) การป้องกันส่วนบุคคล ๒) การป้องกันทั่วไป และ ๓) การป้องกันเนื่องจากบทเรียนที่เกิดขึ้น ดังนี้

“การป้องกันส่วนบุคคล” (Individual Deterrence) เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของทฤษฎีป้องกันที่มีจุดหมายในการลดแรงจูงใจในการกระทำความผิด การที่ได้รับโทษจะทำให้ผู้กระทำความผิดไม่กลับไปกระทำความผิดอีก ดังนั้นหน้าที่สำคัญของผู้พิพากษาตามแนวความคิดนี้ก็คือ คัดการและเลือกโทษที่จะส่งผลกระทบแก่ผู้กระทำความผิดให้มากที่สุด โดยผู้กระทำความผิดบางคนที่ไม่มีแนวโน้มจะไปกระทำความผิดอีกอาจไม่ต้องรับโทษ ในขณะที่ต้องใช้โทษรุนแรงจนดูเหมาะสมกับความปรารถนาแก้แค้นของผู้กระทำความผิดอีกคนหนึ่ง

“การป้องกันทั่วไป” (General Deterrence) เนื่องจากเห็นว่าการชดใช้ความผิดจะมีผลเป็นการยับยั้งบุคคลไม่ให้กระทำความผิดโดยในขั้นตอนของการออกกฎหมายจะต้องกำหนดโทษเอาไว้เพื่อการชดใช้ไม่ให้บุคคลคิดไปกระทำความผิด และในขั้นตอนการลงโทษจะต้องลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อแสดงให้เห็นในสังคมเห็นและไม่ให้เอาเป็นเยี่ยงอย่าง หากบุคคลใดฝ่าฝืนกฎหมายก็จะต้องถูกลงโทษเช่นเดียวกัน

“การป้องกันเนื่องจากบทเรียนที่เกิดขึ้น” (Educative Deterrence) ตามทฤษฎีป้องกันทั่วไปบุคคลทั่วไปซึ่งคิดจะกระทำความผิดจะถูกขัดขวาง เนื่องจากการชดใช้ได้รับการลงโทษอย่างเดียวกับที่ผู้กระทำความผิดได้รับ อย่างไรก็ตามการลงโทษอาจส่งผลดีต่อสังคมด้วยการสร้างทัศนคติว่าจะไม่กระทำความผิด ซึ่งจะมีผลเป็นการยับยั้งการกระทำความผิดโดยทางจิตสำนึก และเป็นการสอนคนในสังคมให้รู้จัก

⁵ ญัฐวสา ฉัตรไพฑูรย์และไพบรอัน เอ็ม เพียร์ซ, เรื่องเดิม, หน้า ๑๗ – ๑๙.

แบ่งแยกระหว่างความดีและความชั่ว เช่น ในทุกครั้งที่มีคนถูกลงโทษในข้อหาลักทรัพย์ ศีลธรรมของสังคม ที่ว่าการลักทรัพย์เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องจะได้รับการตักเตือนและตักเตือนไม่ให้คนในสังคมมีนิสัยชอบลักขโมย หากไม่สามารถลงโทษผู้ที่ลักทรัพย์ดังกล่าวในทันทีการยับยั้งในเรื่องลักทรัพย์ตลอดจนศีลธรรมคติของคนในสังคมที่ว่า การลักทรัพย์เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องก็จะถูกสั่นคลอน ความคิดที่จะไม่ไปลักทรัพย์ผู้อื่นก็จะเปลี่ยนแปลงไปและอาจจะเริ่มไปลักทรัพย์กันอีก^๖

(๒) การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation)

การลงโทษเพื่อการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดเป็นพัฒนาการที่สำคัญของทฤษฎีการลงโทษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมายที่ไม่ใช่การสร้างความปลอดภัยว่าจะถูกลงโทษ แต่เป็นการแก้ไขที่จิตสำนึกของบุคคล ได้มีการอธิบายกระบวนการแก้ไขดังกล่าวนี้เป็นการ “ขัดเกลากฎประเพณีเพื่อให้ไม่ต้องกลับไปกระทำผิดอีกถึงแม้บุคคลนั้นจะไม่กลัวการลงโทษ” จุดกำเนิดของแนวความคิดเรื่องการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนี้จะเกาะเกี่ยวอย่างแน่นแฟ้นกับความเคลื่อนไหวทางมนุษยธรรมเพื่อการปรับปรุงเรือนจำและกลุ่มผู้เรียกร้องให้มีการนำแนวความคิดเพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมาใช้

แม้แนวความคิดเรื่องการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดจะได้รับการสนับสนุนจากผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมซึ่งสามารถใช้ดุลพินิจในการลงโทษได้ตามสมควร แต่ก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องสัดส่วนของโทษที่ลง (แก่ผู้กระทำความผิด) โดยแทนที่จะพิจารณาจากพฤติการณ์ที่มีการกระทำความผิด แต่กลับคำนึงถึงเฉพาะอนาคตของผู้กระทำความผิด โทษที่ลงจึงเป็นสิ่งที่จะต้องให้ผู้กระทำความผิดกลับใจและไม่อาจนำหลักการเรื่องการลงโทษตามสัดส่วนความผิดที่ได้กระทำมาใช้ ทั้งที่นักวิชาการส่วนใหญ่เห็นกันว่าการนำเรื่องการลงโทษตามสัดส่วนความผิดที่ได้กระทำความผิดจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมในการลงโทษ คือ ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิดในลักษณะใกล้เคียงกันเหมือนกัน ซึ่งหากเป็นเรื่องของการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดแล้วจะต้องพิจารณาเป็นรายคดีไป ทำให้การลงโทษจะต้องไปผูกติดกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน^๗

(๓) การทำให้ผู้กระทำความผิดไม่สามารถไปกระทำผิดอีก (Incapacitation)

ทฤษฎีนี้เป็นเรื่องการทำให้ผู้กระทำความผิดไม่สามารถกระทำผิดอีก จะทำโดยการแยกบุคคลที่ไม่พึงประสงค์ออกจากสังคม ซึ่งอาจจะเป็นการถาวรหรือเป็นเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้คนในสังคมได้รับความปลอดภัยจากทุกชั่วร้ายที่จะเกิดขึ้นจากบุคคลที่ไม่พึงประสงค์นั้น ทั้งนี้ เนื่องจากว่ามีผู้กระทำความผิดบางคนที่ไม่สามารถนำทฤษฎีป้องกันหรือแก้ไขฟื้นฟูมาใช้ ทำให้บุคคลดังกล่าวอาจจะไปกระทำความผิดขึ้นอีกหากมีโอกาสทำได้ ดังนั้น มาตรการคุมครองสังคมที่พอจะทำได้ก็คือ การควบคุมบุคคลดังกล่าวไว้ชั่วระยะเวลาหนึ่งเพื่อไม่ให้ไปก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น แต่เดิมนั้นได้มีการใช้การประหารชีวิต ตัดแขนตัดขา หรือเนรเทศ กับผู้กระทำความผิดกลุ่มนี้ แต่ในปัจจุบันนี้อาจจะใช้การควบคุมบุคคลไว้ในเขตที่กำหนด ยึดไปอนุญาตขับขี่ หรือจำคุก ซึ่งจะนำมาตรการอย่างไรมาใช้จะขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของการกระทำความผิด

^๖ ธีรวิมล ธีรวิมล และไบรอัน เอ็ม เพียร์ซ, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙ - ๒๐

^๗ ธีรวิมล ธีรวิมล และไบรอัน เอ็ม เพียร์ซ, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑ - ๒๓

จะเห็นได้ว่าแม้ประเทศไทยจะได้รับเอาทฤษฎีการลงโทษสากลมาใช้ แต่ก็ยังไม่ได้เน้นว่า วัตถุประสงค์การลงโทษแบบใดถือเป็นวัตถุประสงค์หลัก ทั้งยังไม่มี การประเมินผลการนำเอาทฤษฎีการลงโทษต่างๆ มาใช้อย่างชัดเจน ซึ่งอาจทำให้เกิดความคลุมเครือในการกำหนดแนวทางการพัฒนากฎหมาย ที่โดยสภาพแล้วน่าจะมีการเอาผิดกับการกระทำผิดที่สังคมถือว่าร้ายแรงอย่างจริงจัง ทั้งไม่ควรตั้งเงื่อนไข ขึ้นมาเพื่อให้รางวัลแก่ผู้ที่สามารถหลบหนีจากกระบวนการยุติธรรม อันจะทำให้กฎหมายอาญาที่ใช้อยู่ไม่ น่าเชื่อถือและมีการปฏิบัติตามกันอย่างจริงจัง^๔

การได้มาของพยานหลักฐาน

เหตุผลในการกำหนดอายุความมีขึ้นก็เพื่อเร่งรัดให้โจทก์หรือผู้เสียหายนำคดีเข้าฟ้องร้องหรือร้อง ทุกข์ภายในระยะเวลาที่จำกัด เพื่อประโยชน์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการพิสูจน์ความผิดความ บริสุทธิ์ของจำเลยหรือผู้ต้องหาเนื่องจากเมื่อมีบุคคลใดกล่าวหาว่ามีผู้กระทำความผิด เจ้าพนักงานตำรวจก็ จะเริ่มดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาพยานหลักฐาน ซึ่งหากระยะเวลาผ่านไปเนิ่นนานพยานหลักฐานที่ จะยืนยันได้ว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดก็จะลดน้อยลง ทั้งอาจมีการได้พยานหลักฐานที่ผิดพลาดขึ้นมา ดังนั้น นโยบายทางอาญาของแต่ละประเทศจึงได้กำหนดอายุความไว้ในแต่ละฐานความผิดเพื่อให้ผู้เสียหาย เจ้า พนักงานตำรวจ หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการในส่วนของตนเพื่อที่จะได้พยานหลักฐานมา พิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ในศาลได้อย่างแม่นยำและถูกต้องตรงกับความจริงมากที่สุด ด้วยเหตุที่ว่ายิ่ง ระยะเวลาผ่านไปเนิ่นนานเท่าใดพยานหลักฐานก็ยิ่งสูญหายและเลือนลางไปเท่านั้น

๒.๑.๒.๕ ความสัมพันธ์ของอายุความกับความร้ายแรงของความผิด

อายุความของไทยจะกำหนดระยะเวลาในการฟ้องร้องหรือดำเนินคดีไว้โดยระยะเวลา ดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์กับอัตราโทษที่ระวางไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ซึ่งอัตราโทษตามกฎหมายที่กำหนดก็ จะมีความสัมพันธ์กับความร้ายแรงของการกระทำความผิด เช่น ในคดีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นอัตราโทษ สูงอายุความก็จะเนิ่นนานตามไปด้วย โดยเหตุผลที่ว่าคดีที่มีอัตราโทษสูงมักเป็นความผิดที่ร้ายแรงการ แสวงหาพยานหลักฐานอาจทำได้ยาก และเมื่อเป็นความผิดที่ร้ายแรงบุคคลนั้นก็ควรจะได้รับโทษเพราะ สังคมจะยังไม่ลืมเหตุการณ์ร้ายแรงนั้นๆ อันเป็นการป้องกันและปราบปรามมิให้ผู้อื่นคิดที่จะกระทำความผิด ในลักษณะเดียวกันนี้อีก

๒.๒ แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับอายุความกับการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว และเป็นธรรม

การกำหนดอายุความทางอาญานั้นมีความจำเป็นในความผิดบางประเภทและในขณะเดียวกัน หากมีการกำหนดอายุความโดยกำหนดให้มีอายุความสะดุดหยุดลง หรือการขยายอายุความ หรือการไม่ กำหนดอายุความในความผิดบางประเภทจะมีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนหรือหลักการพิจารณาคดีด้วยความ รวดเร็วและเป็นธรรมหรือไม่ เพราะการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติ ต่อบุคคลในคดีอาญาประการหนึ่ง ที่สอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ของปัจเจกชนในอันที่จะได้รับความยุติธรรมโดยกฎหมายอย่างเสมอภาค การกำหนดอายุความอาญาบาง ประเภทควรคำนึงถึงหลักคิดทางปรัชญาอันเป็นหลักพื้นฐานของความคิดในเรื่องของหลักนิติธรรม ซึ่ง

^๔ ญัฐวสา ฉัตรไพฑูรย์ และไบรอัน เอ็ม เพียร์ส, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔.

หมายถึงหลักแห่งกฎหมายที่เทิดทูนศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และยอมรับนับถือสิทธิเสรีภาพแห่งมนุษย์
ทุกแห่งทุกมุม รัฐต้องให้ความอารักขามนุษย์ให้พ้นจากลัทธิทรราชย์ หากมีข้อพิพาทใดๆ เกิดขึ้นไม่ว่าระหว่าง
รัฐกับเอกชนหรือเอกชนกับเอกชนด้วยกัน ศาลสถิตียุติธรรมเท่านั้นที่มีอำนาจอิสระและเด็ดขาดในการ
ตัดสินใจข้อพิพาทนั้น ตามกฎหมายบ้านเมือง^๙

หลักประกันสิทธิเสรีภาพของบุคคลในคดีอาญาตามหลักนิติธรรม โดยนักคิดทางปรัชญา Joseph Raz ได้กล่าวถึงหลักดังกล่าวไว้ ดังนี้

๑. ศาลยุติธรรมพึงมีอำนาจตรวจสอบพิจารณา (Review Powers) ให้หลักเกณฑ์อื่นๆ ได้รับการส่งเสริมปฏิบัติตาม

๒. การขอความยุติธรรมจากศาลต้องกระทำโดยไม่กินเวลามากหรือเสียค่าใช้จ่ายสูงเกินไป

๓. ไม่อนุญาตให้หน่วยงานของรัฐด้านป้องกันอาชญากรรมใช้ดุลพินิจไปในทางบิดเบือนกฎหมาย
เลือกปฏิบัติ (Discrimination of Treatment) เฉพาะอาชญากรรมบางอย่างหรือต่อผู้กระทำผิดเฉพาะกลุ่ม
จากหลักประกันสิทธิเสรีภาพของบุคคลในคดีอาญาการให้สิทธิต่างๆ แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย
ในคดีอาญาตามข้อ ๒ การขอความยุติธรรมจากศาลต้องกระทำโดยไม่กินเวลามากหรือเสียค่าใช้จ่ายสูงเกินไป
นั้น ศาลต้องพิจารณาคดีความด้วยความเป็นธรรมและรวดเร็ว แต่หากไม่สามารถติดตามตัวผู้กระทำ
ความผิดมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยผู้กระทำผิดหลบหนีจนขาดอายุความย่อมไม่เป็นการอำนวยความสะดวก
ความยุติธรรมแก่ประชาชนที่ได้รับความเสียหาย

นอกจากหลักนิติธรรมแล้ว ยังมีอีกแนวความคิดหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ
ของบุคคลในคดีอาญา นั่นก็คือ แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน

แนวความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนมีวิวัฒนาการเริ่มแรกจากแนวความคิดว่าด้วยสิทธิตามธรรมชาติ
(Natural Right) เป็นความคิดของนักปราชญ์ที่มีมาตั้งแต่สมัยกรีกโรมัน

Aristotle กล่าวว่า ความยุติธรรมตามธรรมชาติและตามกฎหมายเป็นส่วนประกอบ
ของความยุติธรรมทางการเมือง ดีความกลับได้ว่าความยุติธรรมในทางการเมืองการปกครองต้องสอดคล้อง
กับความยุติธรรมที่มีอยู่ตามธรรมชาตินั้นด้วย และ Aristotle กล่าวด้วยว่ารัฐเกิดขึ้นตามธรรมชาติและ
มนุษย์เป็นสัตว์การเมืองโดยธรรมชาติ คือมนุษย์จะต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เมื่ออยู่ร่วมกันเป็นสังคมไม่ว่าจะ
เป็นสังคมแบบไหนต้องมีระบบการเมืองและเกิดเป็นรัฐขึ้น สิทธิของมนุษย์ในสังคมจึงจะต้องเป็นเรื่องที่มีอยู่
ตามธรรมชาติ กฎหมายธรรมชาติดังกล่าวจะอยู่ กฎหมายธรรมชาตินั้นจึงควบคุมความประพฤติของมนุษย์
ด้วย มนุษย์ในสภาวะธรรมชาติดีสิทธิบางอย่างรวมอยู่ซึ่งสิทธินั้นก็เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายธรรมชาติ

ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองความเชื่อที่ว่ามนุษย์มีความเท่าเทียมกันได้เพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลให้
เกิดการรับรองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในคดีอาญาให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยกำหนดเป็นหลักกฎหมาย
ระหว่างประเทศขึ้น ซึ่งสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมก็เป็นสิทธิหนึ่งที่มี
การรับรองไว้เช่นกัน

^๙ ธาณินทร์ กรัยวิเชียร, บทบรรณธิการ, บทบันทึก, เล่ม ๒๐, ตอน ๓, ๗๖๕-๗๖๖ (กรกฎาคม
๒๕๐๕).

แนวความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนกับการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. ๑๙๔๘ ได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลในด้านต่างๆ เป็นหลักกว้างๆ ไว้ ๓๐ ข้อ แต่เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ถูกดำเนินคดีอาญามี ดังนี้

๑. สิทธิได้รับคำตอบแทนในกรณีมีการละเมิดสิทธิขั้นมูลฐาน ตามข้อ ๘ ของปฏิญญาสากลฯ ที่ว่า “บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างได้ผลโดยศาลแห่งชาติ ซึ่งมีอำนาจเนื่องจากการกระทำใดๆ อันละเมิดต่อสิทธิขั้นพื้นฐาน ซึ่งตนได้รับจากรัฐธรรมนูญหรือจากกฎหมาย”

๒. สิทธิจะได้รับการพิจารณาคดีจากศาลที่เป็นอิสระและเป็นกลาง ตามข้อ ๑๐ ของปฏิญญาสากลฯ ที่ว่า “บุคคลชอบที่จะได้รับความเท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์ในอันที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมและเปิดเผยในศาล ซึ่งเป็นอิสระและไร้อคติในการวิจัยชี้ขาดสิทธิและหน้าที่ตลอดจนข้อที่ตนถูกกล่าวหาใดๆ ในทางอาญา

หากจะพิจารณาเฉพาะการคุ้มครองสิทธิบุคคลที่ถูกดำเนินคดีอาญาในเรื่องการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมแล้ว คงดูจากหลักการที่อยู่ในข้อ ๑๐ ของปฏิญญาสากลฯ ที่ได้มีการรองรับให้มีการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมและเปิดเผย แต่มิได้บัญญัติรับรองสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมไว้อย่างชัดเจนแต่อย่างใด

ด้วยเหตุผลที่ว่า การพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วนั้นย่อมก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่ายในคดี จึงอาจพอสรุปได้ว่า สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วเป็นส่วนหนึ่งการพิจารณาอย่างเป็นธรรมตามปรากฏในปฏิญญาสากลฯ ได้บัญญัติรับรองไว้ในข้อ ๑๐ ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

ต่อมาคณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (UN Commission on Human Rights) ได้กำหนดหลักการที่เกี่ยวกับสิทธิอื่นของพลเมืองและสิทธิทางการเมืองในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจะกำหนดรายละเอียดใน “กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. ๑๙๖๖ มีรายละเอียดที่เกี่ยวกับมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรม ดังนี้

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. ๑๙๖๖ มีการบัญญัติข้อความต่างๆ ที่เกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองไว้จำนวน ๕๓ ข้อด้วยกันซึ่งส่วนที่เกี่ยวกับมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ถูกดำเนินคดีอาญาปรากฏอยู่ในข้อ ๑๔ วรรค ๓ กล่าวคือ “ในการพิจารณาคดีอาญาซึ่งบุคคลถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต่ำอย่างเสมอภาคเต็มที่ ดังต่อไปนี้ (๓) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยปราศจากการชักจูงอย่างไม่เป็นธรรม”

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติข้างต้นเห็นได้ว่า ได้มีการรับรองสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมไว้อย่างชัดเจน โดยถือเป็นมาตรฐานสากลที่เป็นหลักประกันขั้นต่ำของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา

นอกจากนี้มาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (United Nations Standards on Criminal Justice) ในเรื่องหลักการเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก (Body of Principle for the Protection of All Person under Any Form of Detention or Imprisonment ๑๙๘๘) นั้น มีขอบเขตเพื่อคุ้มครองบุคคลที่ถูกคุมขังหรือจำคุก โดยมีการบัญญัติข้อความ

ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองบุคคลที่ถูกคุมขังหรือจำคุกไว้จำนวน ๓๙ ข้อด้วยกัน แต่เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมนั้น ปรากฏอยู่ในข้อ ๓๘ กล่าวคือ “บุคคลที่ถูกคุมขังอยู่ในระหว่างการดำเนินคดีอาญาพึงได้รับการพิจารณาคดีอย่างรวดเร็ว รวมถึงสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาให้ปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาคดีด้วย”

สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเร็วนี้ ได้บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรมดังต่อไปนี้

๑. สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง
๒. สิทธิขั้นพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้ทราบข้อเท็จจริงและการตรวจเอกสารอย่างพอเพียงการเสนอข้อเท็จจริงข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัยคำพิพากษาหรือคำสั่ง

๓. บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

๗. ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว”

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรานี้เพื่อคุ้มครองสิทธิและความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม กำหนดให้บุคคลเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว กฎ ระเบียบต่างๆ รวมทั้งค่าใช้จ่ายจะต้องไม่เป็นอุปสรรค มีสิทธิได้รับการพิจารณาได้รวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่าย และมีการเพิ่มหลักการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (Access to Justice) เพื่อเป็นหลักประกันแห่งสิทธิ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๙ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น ศาลจะดำเนินการพิจารณาตลอดไปจนเสร็จโดยไม่เลื่อนก็ได้”

๒.๓ หลักเกณฑ์ทั่วไปในการกำหนดอายุความ

การกำหนดอายุความในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน คือ ประเทศเยอรมัน จากการศึกษาพบว่า กฎหมายอาญาของเยอรมันได้แบ่งอายุความออกเป็น ๒ ประเภท คืออายุความการฟ้องคดี และอายุความการลงโทษซึ่งมีหลักการทั่วไปในการใช้ “อัตราหรือความรุนแรงของโทษ” ที่ผู้กระทำความผิดอาจจะต้องรับมาเป็นฐานในการกำหนดอายุความ ยกเว้น คดีความพื้นฐานฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ และคดีฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาซึ่งกฎหมายบัญญัติไม่ให้อยู่ในบังคับของอายุความ โดยใช้ “ลักษณะของความผิด” มาเป็นหลักฐานในการกำหนดข้อยกเว้นดังกล่าว

ในประเทศฝรั่งเศสนั้น ก็ใช้ “อัตราโทษ” เป็นฐานในการกำหนดอายุความเช่นเดียวกัน โดยประมวลกฎหมายอาญากำหนดไว้ว่าโทษระงับไปด้วยความตายของผู้กระทำ ความผิดและคดีขาดอายุความเนื่องจากในระบบกฎหมายฝรั่งเศสนั้น เฉพาะแต่พนักงานอัยการเท่านั้นที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญา ราษฎรไม่มีอำนาจเช่นนั้นได้ ดังนั้น การสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องจึงอยู่ที่ดุลยพินิจของอัยการ แต่แม้อัยการจะมีคำสั่งไม่ฟ้องไปแล้ว ก็ยังสามารถกลับมาสั่งฟ้องในคดีเดียวกันได้อีกตราบเท่าที่คดีนั้นๆ ยังไม่ขาดอายุความ

ประเทศสหรัฐอเมริกา ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น เฉพาะคดีความผิดที่ระวางโทษประหารชีวิตเท่านั้นที่ได้ใช้ “ประเภทโทษ” เป็นฐานในการกำหนดอายุความ โดยกำหนดให้ความผิดเหล่านั้นเป็นคดีความผิดที่ไม่มีอายุความ

ส่วนกรณีอื่นๆ นั้น ได้ใช้ “ลักษณะหรือประเภทความผิด” เป็นฐานในการกำหนดอายุความ กล่าวคือ การกำหนดระยะเวลาสั้นยาวของอายุความจะไม่คำนึงถึงเฉพาะแต่ความหนักเบาของโทษดังเช่นที่ประเทศไทยใช้ แต่พิจารณาจาก “ความร้ายแรง” แห่งการกระทำผิด “ลักษณะ” ของการกระทำความผิด และเงื่อนไขในด้านของการ “แสวงหาพยานหลักฐาน” ตัวอย่างเช่น ในคดีก่อการร้ายนั้นเป็นคดีอาญาที่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวมอย่างรุนแรงจึงกำหนดให้เป็นคดีอาญาที่ไม่มีอายุความ ในคดีเกี่ยวกับการจารกรรม ศิลปวัตถุโบราณนั้น มีอายุความที่ยาวถึง ๒๐ ปี เนื่องจากกฎหมายเห็นว่าการหาพยานหลักฐานเพื่อมาพิสูจน์ที่มาของศิลปวัตถุโบราณนั้นยุ่งยาก หรือในคดีเกี่ยวกับสถาบันการเงินจะต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ และสอบสวนดำเนินคดี ก็สมควรต้องมีอายุความยาว ๑๐ ปี เพื่อให้เวลาในการตรวจสอบ เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย ประมวลกฎหมายอาญาของไทยนั้นแบ่งประเภทของอายุความออกเป็น ๔ ประเภท คือ อายุความการฟ้องคดี อายุความหลังฟ้องคดี ในกรณีจำเลยหลบหนีหรือวิกลจริต อายุความการลงโทษหลังมีคำพิพากษาถึงที่สุด และอายุความร้องทุกข์กรณีความผิดอันยอมความได้ ซึ่งได้กำหนดให้มีอายุความสำหรับความผิดทุกประเภท

ในการกำหนดรูปแบบอายุความนั้น ยกเว้นกรณีของอายุความร้องทุกข์ กฎหมายไทยใช้ “อัตราหรือความรุนแรงโทษ” เป็นฐานในการพิจารณากำหนดอายุความ โดยกำหนดอายุความสูงสุดคืออายุความ ๒๐ ปี สำหรับความผิดที่ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุก ๒๐ ปี และมีอายุความลดหลั่นลงไปตามอัตราโทษในแต่ละช่วงจนถึงอายุความต่ำสุดคือ ๑ ปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ เดือนลงมาหรือต้องระวางโทษอย่างอื่น

จากกำหนดระยะเวลาของอายุความดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่า นอกจากโทษประหารชีวิตและจำคุกตลอดชีวิตแล้วนั้น ระยะเวลาของอายุความนั้นจะยาวนานกว่าระยะเวลาที่อาจจะถูกลงโทษทั้งสิ้น โดยกำหนดอายุความนานที่สุด ๒๐ ปี ซึ่งเนื่องจากในขณะร่างประมวลกฎหมายอาญานั้น โทษจำคุกสูงสุดที่ถึงจะลงโทษได้ตามกฎหมายอาญา คือโทษจำคุก ๒๐ ปี จึงได้ใช้ระยะเวลา ๒๐ ปี เป็นระยะเวลาสูงสุดของอายุความ

สำหรับอายุความร้องทุกข์เท่านั้นที่ใช้ประเภทของความผิดเป็นฐานในการกำหนดอายุความ กล่าวคือ เป็นการกำหนดอายุความตามประเภทความผิดที่เป็นความผิดอันยอมความได้หรือความผิดต่อส่วนตัวกับความผิดอันยอมความไม่ได้หรือความผิดต่อแผ่นดิน ซึ่งเป็นไปเพื่อเร่งรัดให้ผู้เสียหายได้เอาใจใส่ที่จะเร่งรัดใช้สิทธิส่วนตัวของตนเองโดยเร็ว

เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าในการกำหนดอายุความของไทยโดยอาศัยความสัมพันธ์ของฐานความผิดกับอัตราโทษที่ระวางไว้หรือโทษที่จะลงกับผู้กระทำความผิดนั้น โดยหลักการแล้วก็นับได้ว่าสอดคล้องกับหลักการทั่วไปที่ใช้ในต่างประเทศ ยกเว้นแต่ในบางกรณีเท่านั้นที่เห็นว่ามี ความจำเป็นและความเหมาะสมแล้วที่กฎหมายไทยสมควรจะนำ “ประเภทหรือลักษณะของฐานความผิด” มาเป็นปัจจัยในการกำหนดรูปแบบของอายุความสำหรับฐานความผิดบางประเภท

สำหรับการกำหนดอายุความเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษในกฎหมายอาญานั้น อยู่ในหมวด ๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยอาจแบ่งออกเป็น ๔ ประเภทใหญ่ๆ ด้วยกัน

- (๑) อายุความในการร้องทุกข์
- (๒) อายุความในการฟ้องคดี
- (๓) อายุความภายหลังการฟ้องคดี
- (๔) อายุความในการลงโทษ

๑. อายุความในการร้องทุกข์หรือในการฟ้องคดีความผิดอันยอมความได้ ในคดีความผิดที่กฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดยอมความกันได้หรือที่เรียกว่าคดีความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งโดยมากเป็นคดีที่เกิดจากการที่ “สิทธิส่วนตัว” ของผู้เสียหายถูกระงับโดยตรงและส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยต่อสังคมค่อนข้างน้อย เช่นคดีความผิดเกี่ยวกับเพศในบางฐานความผิด คดีความผิดฐานยักยอกทรัพย์ คดีความผิดฐานช้อโกง คดีความผิดฐานหมิ่นประมาท เป็นต้น นั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดไว้เป็นเงื่อนไขว่า การสอบสวนจะเริ่มได้ก็ต่อเมื่อได้มีการร้องทุกข์โดยผู้เสียหายตามระเบียบเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะกฎหมายเห็นว่า เมื่อการกระทำใดการกระทำหนึ่งกระทบต่อ “สิทธิส่วนตัว” ของผู้เสียหายแล้วผู้เสียหายนั้นๆ ควรจะต้องตัดสินใจเองว่าต้องการที่จะฟ้องร้องหรือดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำความผิดนั้นหรือไม่ หากผู้เสียหายไม่ตัดสินใจเอาความแล้ว รัฐก็ไม่ควรที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวดำเนินคดี

บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๙๖ ได้กำหนดอายุความในการร้องทุกข์ ไว้เป็นเงื่อนไขต่อไปอีกว่า “ภายใต้บังคับมาตรา ๙๕ ในกรณีความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือน นับแต่วันรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ”

ดังนั้น การร้องทุกข์ของผู้เสียหายเพื่อให้มีการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดในความผิดที่เป็นความผิดต่อส่วนตัว หรือความผิดอันยอมความได้นั้น จะต้องกระทำภายในระยะเวลา ๓ เดือน นับแต่วันที่อยู่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งจะเห็นได้ว่ากฎหมายได้กำหนดอายุความในการร้องทุกข์ไว้เพียงแค่ ๓ เดือน ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้เสียหายจะต้องรีบดำเนินคดีในทันทีที่รู้ตัวว่าผู้ใดเป็นผู้กระทบบสิทธิของตนเอง หากเพิกเฉยละเลยจนเนิ่นนานเกินไปก็ต้องถูกตัดสิทธิในการดำเนินคดีและคำว่า “ภายใต้บังคับมาตรา ๙๕” นั้น หมายความว่าแม้ว่าจะมีการร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีในอายุความแล้ว การฟ้องคดีอาญาในคดีความผิดต่อส่วนตัวก็ยังต้องกระทำภายในอายุความในการฟ้องคดีด้วย

๒. อายุความในการฟ้องคดี ในคดีความผิดอื่นๆ ที่มีใช้ความผิดต่อส่วนตัวนั้น กฎหมายอาญาได้กำหนดอายุความในการฟ้องร้องคดีไว้ เพื่อให้มีการนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องร้องต่อศาลภายในกำหนดเวลา โดยกำหนดไว้ว่าหากไม่สามารถฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในเวลาที่กำหนดแล้ว ย่อมเป็นอันขาดอายุความและสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๓๙

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๙๕ บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมา ยังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

- (๑) อายุความ ๒๐ ปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุก ๒๐ ปี
- (๒) อายุความ ๑๕ ปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่า ๗ ปี แต่ยังไม่ถึง ๒๐ ปี
- (๓) อายุความ ๑๐ ปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่า ๑ ปี ถึง ๗ ปี
- (๔) อายุความ ๕ ปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่า ๑ เดือน ถึง ๑ ปี
- (๕) อายุความ ๑ ปี สำหรับความผิดที่ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ เดือนลงมา หรือต้องระวางโทษอย่างอื่น...”

จากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่า กฎหมายไทยได้กำหนดระยะเวลาอายุความในการฟ้องร้องคดีอาญา โดยพิจารณาจาก “ความร้ายแรงของโทษ” ที่ระวางไว้สำหรับฐานความผิดแต่ละฐานที่จะมีการฟ้องคดี และกำหนดให้อายุความในการฟ้องคดีจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ที่มีการกระทำความผิด ซึ่งหมายถึง วันแรกที่มีการกระทำความผิดได้เสร็จสิ้นลง หรือวันสุดท้ายของการกระทำความผิดต่อเนื่อง โดยที่อายุความจะหยุดนับและสิ้นสุดลงก็ต่อเมื่อได้มีการฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลเท่านั้น หากเป็นกรณีฟ้องคดีเพียงอย่างเดียว แต่ยังไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลอายุความก็ยังไม่หยุดนับ ต้องได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลด้วย หรือหากเป็นกรณีที่จำเลยถูกขังอยู่ในอำนาจของศาลอื่นในคดีอื่นอยู่แล้ว ที่กฎหมายให้ถือว่าเป็นการได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลแล้ว แต่หากไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องต่อศาลภายในเวลาที่กำหนดก็ยังไม่เป็นอันขาดอายุความในการฟ้องคดี

๓. อายุความภายหลังการฟ้องคดี

ภายหลังจากที่ได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลแล้วนั้น โดยผลของมาตรา ๙๕ ก็จะทำให้ไม่ต้องนับอายุความฟ้องร้องกันอีกต่อไป แต่เมื่อใดในกรณีที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี หรือในกรณีที่ผู้กระทำความผิดวิกลจริตและศาลสั่งงดการพิจารณาไว้ มาตรา ๙๕ วรรค ๒ ก็ได้บัญญัติไว้ว่า

มาตรา ๙๕ วรรคสอง “...ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลแล้วผู้กระทำความผิดหลบหนี หรือวิกลจริตและศาลสั่งงดพิจารณาไว้จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้ว นับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน”

จากบทบัญญัติมาตรานี้ ทำให้เราทราบว่าอายุความตามมาตรา ๙๕ วรรค ๑ นั้นจะสิ้นสุดลงทันทีเมื่อมีการฟ้องคดีหรือเมื่อคดีขาดอายุความโดยไม่มีการฟ้องคดีแต่ถ้าได้มีการฟ้องคดีและมีผลให้การนับอายุความสิ้นสุดลงไปแล้วนั้น หากต่อมาได้มีเหตุการณ์อย่างอื่นเกิดขึ้น ได้แก่ กรณีที่ผู้กระทำความผิด (หรือจำเลย) ได้หลบหนีไปหรือจำเลยวิกลจริตจนศาลสั่งงดพิจารณา เหตุการณ์เหล่านี้จะเป็นเหตุให้มีการเริ่มต้นอายุความกันขึ้นมาใหม่ แต่หาใช่เป็นอายุความที่ต้องนับต่อจากอายุความเดิมหรือหาใช่เป็นอายุความเดิมที่สะดุดหยุดลงแต่อย่างใดไม่ เป็นอายุความประเภทใหม่ที่เริ่มนับใหม่ทีเดียว และหากพ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามวรรคแรกนับแต่วันที่จำเลยหลบหนีหรือนับแต่วันที่ศาลสั่งงดพิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็นการขาดอายุความเช่นเดียวกัน

๔. อายุความล่วงเลยการลงโทษหรืออายุความในการลงโทษ เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดใน ๕ ประเภของโทษ ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ หรือริบทรัพย์สินแล้ว จะต้องมีการบังคับโทษกับผู้กระทำความผิดตามคำพิพากษานั้นจริงๆ รัฐจึงจะต้องนำตัวผู้นั้นมาลงโทษให้ได้ หากผู้นั้นหลบหนีและรัฐไม่สามารถนำตัวผู้นั้นมารับโทษได้ภายในกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด เป็นอันขาดอายุความ แม้ได้ตัวผู้ต้องคำพิพากษามาในภายหลังก็ไม่สามารถจะลงโทษผู้นั้นได้

ซึ่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๘๘ และมาตรา ๘๙ ได้กำหนดระยะเวลาอายุความในการนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษ ไว้ดังนี้

“มาตรา ๘๘ เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้ใด ผู้นั้นยังมีได้รับโทษก็ดี ได้รับโทษแต่ไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ดี ถ้ายังมีได้ตัวผู้นั้นมาเพื่อรับโทษนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี แล้วแต่กรณี เกินกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ เป็นอันล่วงเลยการลงโทษ จะลงโทษผู้นั้นมิได้

(๑) อายุความ ๒๐ ปี สำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ ๒๐ ปี

(๒) อายุความ ๑๕ ปี สำหรับโทษจำคุกกว่า ๗ ปี แต่ยังไม่ถึง ๒๐ ปี

(๓) อายุความ ๑๐ ปี สำหรับโทษจำคุกกว่า ๑ ปี ถึง ๗ ปี

(๔) อายุความ ๕ ปี สำหรับโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ลงมาหรือโทษอย่างอื่น”

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘๘ ซึ่งเป็นกำหนดระยะเวลาเช่นเดียวกับระยะเวลาที่กำหนดสำหรับอายุความในการฟ้องคดี โดยพิจารณาจากระดับความร้ายแรงของโทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับในแต่ละฐานความผิด และหากภายหลังจากที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้นั้น หากนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้กระทำความผิด หรือนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี แล้วปรากฏว่าไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษหรือได้รับโทษยังไม่ครบถ้วนแต่หลบหนีไปนั้น อายุความล่วงเลยการลงโทษจะเริ่มนับไปเรื่อยๆ จนครบระยะเวลาที่กำหนดไว้ดังกล่าวแล้ว ก็เป็นอันล่วงเลยการลงโทษ แม้จะได้ตัวผู้กระทำความผิดมาก็ไม่สามารถลงโทษผู้นั้นได้

สำหรับโทษปรับนั้น เนื่องจากมีบทบัญญัติมาตรา ๒๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญากำหนดสำหรับการบังคับโทษปรับไว้ว่า “ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์ใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ...” นั้น เป็นการกำหนดไว้เด็ดขาดว่าจะต้องมีการชำระค่าปรับภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ศาลพิพากษา หากไม่ครบกำหนด ๓๐ วันดังกล่าวแล้ว กฎหมายกำหนดให้ยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับหรือกักขังแทนค่าปรับไปได้เลย จึงเท่ากับว่าการบังคับโทษปรับนั้นจะต้องบังคับตามมาตรา ๒๙ และหากพ้น ๓๐ วันไปแล้ว ต้องมีการยึดทรัพย์หรือกักขังแทนค่าปรับจึงไปนับอายุความตามมาตรา ๘๙ ที่กำหนดอายุความไว้ให้ยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับหรือการกักขังแทนค่าปรับ ภายในกำหนด ๕ ปี นับแต่วันที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด ซึ่งเป็นกำหนดระยะเวลาเดียวกับอายุความลงโทษสำหรับโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ลงมาหรือโทษอย่างอื่นนั่นเอง

๒.๔ ประเภทของอายุความและการกำหนดอายุความ

๒.๔.๑ ประเภทของอายุความในคดีอาญา ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา ได้แบ่งอายุความออกเป็น ๒ ประเภท คือ อายุความฟ้องคดีอาญา และ อายุความกรณีล่วงเลยระยะเวลาการลงโทษ^{๑๐}

(๑) อายุความฟ้องคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๙๕, ๙๖ และ ๙๗ ได้แบ่งอายุความฟ้องคดีอาญาออกเป็นสองประเภทย่อย คือ อายุความทั่วไป และ อายุความในความผิดอันยอมความได้

(๑.๑) อายุความทั่วไป ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ บัญญัติว่า ถ้ามิได้ฟ้อง

(๑) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุก ตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี

(๒) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ ยังไม่ถึงยี่สิบปี

(๓) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี

(๔) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึง หนึ่งปี

(๕) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือน ลงมาหรือต้องระวางโทษอย่างอื่น และได้ตัวผู้กระทำความผิด มายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิดเป็นอันขาดอายุความ^{๑๑}

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลแล้ว ผู้กระทำ ความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และ ศาลสั่งงดการพิจารณาไต่สวนเกินกำหนดดังกล่าวแล้วนับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน^{๑๒}

(๑.๒) อายุความในความผิดอันยอมความได้ มีเงื่อนไขซึ่งบัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๖ โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้เสียหายที่จะต้องร้องทุกข์กล่าวโทษภายในกำหนด ๓ เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด มิฉะนั้นถือว่าขาดอายุความ ไม่สามารถดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดได้

(๒) อายุความกรณีล่วงเลยระยะเวลาการลงโทษ^{๑๓}

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๘ บัญญัติว่าเมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้ใด ผู้นั้นยังมิได้รับโทษก็ตี ได้รับโทษแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ตี ถ้ายังมีได้ตัวผู้นั้นมาเพื่อรับโทษนับแต่วันที่มิได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีแล้วแต่กรณี เกินกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ เป็นอันล่วงเลยการลงโทษจะลงโทษผู้นั้นมิได้^{๑๔}

^{๑๐} วิสัยพร บรรพต, “อายุความสะดุดอยู่ในกรณีที่ถูกกล่าวหาเป็นผู้วิกลจริตภายหลังการกระทำความผิด” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๗) น.๑๙.

^{๑๑} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕.

^{๑๒} วิสัยพร บรรพต, “อายุความสะดุดอยู่ในกรณีที่ถูกกล่าวหาเป็นผู้วิกลจริตภายหลังการกระทำความผิด”, น.๒๐.

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, น. ๒๒.

^{๑๔} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๘.

- (๑) ยี่สิบปี สำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุก ยี่สิบปี
- (๒) สิบห้าปี สำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (๓) สิบปี สำหรับโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
- (๔) ห้าปี สำหรับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีลงมาหรือโทษอย่างอื่น
- (๕) ในกรณีที่ได้มีการฟ้องผู้กระทำความผิดและศาลได้มีคำพิพากษาให้ลงโทษแล้ว ถ้ามิได้บังคับโทษดังกล่าวตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ก็เป็นการล่วงเลยระยะเวลาการลงโทษ โดยโทษดังกล่าวได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับหรือริบทรัพย์สิน รวมถึงวิธีการเพื่อความปลอดภัยบางกรณี

๒.๔.๒ การกำหนดอายุความในคดีอาญา

การกำหนดอายุความในคดีอาญาเป็นการกำหนดเวลาให้ฟ้องคดีในการกระทำความผิดและมีโทษทางกฎหมาย เพื่อให้ได้ผู้กระทำความผิดมาลงโทษภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือภายในกำหนดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา การกำหนดอายุความควรดูที่ฐานความผิดหรือลักษณะของการกระทำความผิดหรือการกำหนดอายุความควรกำหนดตามการลงโทษหรือลักษณะการลงโทษ เพื่อให้การกำหนดอายุความมีความเหมาะสมกับการกระทำผิดที่ได้กระทำลงไป โดยแบ่งวิธีการกำหนดอายุความ ได้ดังต่อไปนี้

(๑) การกำหนดอายุความตามฐานความผิด หรือลักษณะการกระทำความผิด^{๑๕}

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ (๑) กำหนดอายุความ ๒๐ ปี ในความผิดระหว่างโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี ซึ่งถือเป็นอายุความที่ยาวที่สุด และเป็นการกำหนดให้สัมพันธ์กับโทษ และการกำหนดให้สัมพันธ์กับความหนักเบาของโทษด้วย ดังนั้น ในการกำหนดโทษที่เหมาะสมกับความผิดที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้กำหนดไว้ในกฎหมายในความผิดอาญาแต่ละฐาน จึงต้องอาศัยหลักเกณฑ์ที่พิจารณาถึงความร้ายแรงหรือความเป็นอันตรายต่อความผิด โดยพิจารณาทั้งลักษณะความร้ายแรงของการกระทำความผิดและสภาพผู้กระทำความผิดแต่ละกรณีไป^{๑๖}

ในกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายที่ระบุกำหนดให้มีเงื่อนไขแห่งการลงโทษ โดยระบุวิธีการลงโทษไว้ซึ่งเป็นมาตรการบังคับทางอาญา ตามมาตรา ๑๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญาอันได้แก่ โทษประหารชีวิต จำคุก ปรับ กักขังและริบทรัพย์สิน และยังรวมถึงวิธีการเพื่อความปลอดภัย และมาตรการบังคับทางอาญาอื่นๆ การดำเนินคดีอาญานั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดและเพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ ซึ่งในการฟ้องคดีอาญามีวัตถุประสงค์ในการพิสูจน์พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในคดีและต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษในคดีอาญา ดังนั้น ในการกำหนดอายุความว่าจะกำหนดให้อายุความสั้นหรือยาว จึงต้องพิจารณาถึงความร้ายแรงของการกระทำความผิดและผลกระทบของการกระทำผิดที่เกิดขึ้น หากการกระทำความผิดมีความร้ายแรงน้อยส่งผลกระทบของผู้เสียหายไม่มากเพียงในวงแคบ

^{๑๕} วินัย หิมสุรี, “การกำหนดอายุความอาญากับการดำเนินคดีอาญาบางประเภท” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต กฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒) น.๔๕.

^{๑๖} ณรงค์ ไชหาญ อุทัย อาทิวา และคณะ, “ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา”, สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, ๒๕๕๙, น.๓.

กฎหมายจะกำหนดระยะเวลาของอายุความไว้สั้น เช่นความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้ แต่หากการกระทำผิดนั้นเป็นการกระทำผิดที่ร้ายแรงส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างกว้างและรบกวนความสงบสุขประชาชน กฎหมายจะกำหนดระยะเวลาของอายุความให้ยาวออกไป เพื่อประโยชน์ในการพยานหลักฐาน ซึ่งในคดีความผิดร้ายแรงอาจมีพยานหลักฐานที่สำคัญและต้องใช้ระยะเวลาในการสืบค้น เพื่อความละเอียดรอบคอบในการทำสำนวนการสืบสวนสอบสวน ซึ่งเป็นการช่วยคุ้มครองสังคมด้วยอีกประการหนึ่ง

ดังนั้น หากการกระทำผิดที่มีความร้ายแรงน้อย ก็จะกำหนดอายุความไว้สั้น เช่นความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้ ซึ่งผู้รับผลร้ายและผลดีจากการกระทำผิดและการดำเนินคดีที่แท้จริงคือผู้เสียหายเอง มิได้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะแต่อย่างใด ในทางกลับกัน ในความผิดที่รุนแรงหรือร้ายแรงมาก ผู้ที่ได้รับผลร้ายคือประชาชนหรือสังคม และการดำเนินคดีจะเป็นไปเพื่อประโยชน์แห่งสาธารณะ การกำหนดอายุความจึงต้องยาวนานกว่า แม้ว่าอายุความในคดีอาญานั้น มีลักษณะสำคัญคือ คู่กรณีไม่อาจตกลงกันในการขยาย ย่น หรืองดใช้อายุความได้ถือเป็นหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ไม่อาจตกลงให้แตกต่างไปต่างจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้ แต่ตามเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีแนวคิดที่อาจให้มีการขยายอายุความได้ หรือการกำหนดแนวคิดให้ไม่มีอายุความเลย^{๑๗}

(๒) การกำหนดอายุความตามการลงโทษหรือตามลักษณะของโทษ^{๑๘}

ในกฎหมายอาญามีการกำหนดโทษตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ซึ่งการกำหนดโทษจะสั้นหรือยาวนานจะเป็นไปตามกำหนดการลงโทษ ดังนั้นการกำหนดอายุความลงโทษจึงพิจารณาได้จากการกำหนดโทษสำหรับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา โดยแยกออกเป็น ๒ ลักษณะ กล่าวคือ

(๒.๑) การกำหนดโทษสำหรับความผิดระดับที่คำนึงถึงผล^{๑๙} ถ้าผลของการกระทำเกิดขึ้นร้ายแรง กฎหมายก็กำหนดโทษหนักขึ้นตามส่วนของผลการกระทำ แต่หากผลของการกระทำมีเพียงเล็กน้อย กฎหมายก็กำหนดโทษน้อยตามไปด้วย

(๒.๒) การกำหนดความรับผิดชอบที่ไม่ติดอยู่กับผลร้ายของการกระทำ^{๒๐} โดยกฎหมายมุ่งเน้นที่ตัวผู้กระทำความผิดที่ได้แสดงเจตนาของตนจากการกระทำ เมื่อเข้าองค์ประกอบของกฎหมายแล้ว ซึ่งจะเป็นเจตนาดีหรือร้ายก็จะอนุมานเอาได้จากการกระทำในขณะนั้น

๒.๕ ผลกระทบของอายุความต่อกระบวนการยุติธรรม

ผลกระทบอายุความต่อสังคมส่วนใหญ่โดยเฉพาะในกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือประชาชนขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมด้วยเหตุปัจจัยหลายประการ ดังนี้

^{๑๗} วินัย หิมสุรี, “การกำหนดอายุความอาญากับการดำเนินคดีอาญาบางประเภท”, น. ๔๗.

^{๑๘} เฟื่องอ้าง, น.๔๙.

^{๑๙} หยุด แสงอุทัย, “การกำหนดโทษสำหรับความผิดในประมวลกฎหมายอาญา”, อุลพาห, เล่มที่ ๘, ปีที่ ๗, น.๙๓๑ (สิงหาคม ๒๕๐๓)

^{๒๐} วินัย หิมสุรี, “การกำหนดอายุความอาญากับการดำเนินคดีอาญาบางประเภท”, น. ๕๑.

๒.๕.๑ ผลกระทบอายุความต่อกระบวนการยุติธรรมในกรณีฟ้องแล้วผู้ต้องหาหลบหนี^{๒๑} ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ วรรค ๒ ซึ่งกำหนดให้นับอายุความตั้งแต่หลบหนีและเมื่อจับตัวมาส่งศาลแล้วก็หยุดนับ การเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องศาลเจ้าพนักงานไม่ดำเนินการเร่งรัดจับกุมผู้ทำความผิดมาดำเนินคดีอย่างจริงจัง ดังนั้นในประเด็นที่ผู้กระทำความผิดแล้วหลบหนีเกินกว่าระยะเวลาตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ วรรค ๑ กำหนด ให้ถือว่าคดีขาดอายุความจะเป็นการส่งเสริมให้จำเลยหลบหนี แต่ในทางกลับกัน ก็เพื่อเร่งรัดติดตามผู้กระทำความผิดมาลงโทษ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติไม่อาจเร่งรัดติดตามเอาตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีเนื่องจากไม่มีบทบังคับเอาผิดกับเจ้าหน้าที่ในการไม่ฟ้องภายในอายุความ

๒.๕.๒ ผลกระทบอายุความต่อกระบวนการยุติธรรมในการเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องศาล^{๒๒} ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ ซึ่งวัตถุประสงค์ในการกำหนดอายุความเพื่อเป็นการเร่งรัดการดำเนินคดีของเจ้าพนักงาน ดังนั้นเมื่อมีการดำเนินการตามกระบวนการเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษจนถึงฟ้องคดีแล้ว ก็จะไม่นับอายุความอีกต่อไป การดำเนินคดีจึงเป็นไปตามปัจจัยต่างๆ เช่น ปริมาณคดี จำนวนผู้พิพากษาหรืออัยการ การให้ความร่วมมือของพยาน ฯ โดยมีให้มีข้อจำกัดในการเร่งรัดการอำนวยความยุติธรรมซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม

๒.๕.๓ ผลกระทบอายุความต่อกระบวนการยุติธรรมในคดีที่ยอมความได้หรือความผิดส่วนตัว^{๒๓} ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๖ ซึ่งเป็นคดีเล็กน้อยที่เกิดความเสียหายต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จึงเป็นเรื่องของประชาชนนั้นที่ใช้บริการกระบวนการยุติธรรม จึงเป็นหน้าที่ของประชาชนแต่ละคนที่จะต้องเร่งรัดนำคดีมามอบต่อพนักงานรัฐในขณะที่พยานหลักฐานยังมีความใหม่และชัดเจน จึงกำหนดระยะเวลาฟ้องทุกข์เพียงสามเดือน ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวมีส่วนสัมพันธ์กับผู้เสียหายจะสามารถรวบรวมพยานหลักฐานได้อย่างทันทั่วทั้งที่ และปกป้องผลกระทบต่อสังคมด้วย

๒.๕.๔ ผลกระทบอายุความต่อกระบวนการยุติธรรมกรณีเมื่อศาลพิพากษาแล้วหนี^{๒๔} ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๘ ซึ่งเป็นกรณีอายุความล่วงเลยการลงโทษ เพื่อเร่งรัดให้เจ้าพนักงานเร่งติดตามผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดจริงตามฟ้องมารับโทษตามคำพิพากษา หากไม่สามารถนำมารับโทษได้ให้ถือว่าขาดอายุความการลงโทษ โดยมีเหตุผลว่าผู้หลบหนีได้รับความทราบจากการหลบหนีพอสมควรแล้ว ซึ่งในความเป็นจริงอาจเป็นการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีเพราะไม่ต้องการถูกจำกัดอิสรภาพ ประกอบกับไม่มีบทบัญญัติในการลงโทษเจ้าพนักงานที่ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ภายในอายุความ เว้นแต่เข้าข่ายในลักษณะละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ที่รู้แล้วไม่ดำเนินการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

^{๒๑} ประเทือง ธนิยผล ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด ปาริณา ศรีวณิชย์ พิมพ์ใจ สระทองอุ่น ดล บุณนาค , “การสืบค้นแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดอายุความทางอาญาในบริบทสังคมไทย”, สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐, น. ๖๑.

^{๒๒} เฟื่องอ้าง, น. ๖๑

^{๒๓} เฟื่องอ้าง, น. ๖๑.

^{๒๔} เฟื่องอ้าง, น. ๖๑.

ในกรณีตามที่กล่าวข้างต้นจึงเห็นได้ว่า ส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดผลกระทบอายุความต่อกระบวนการยุติธรรม เพราะประชาชนขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากเจ้าพนักงานไม่ดำเนินการติดตามผู้กระทำความผิดมาลงโทษอย่างจริงจัง และเป็นการช่วยส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดหาช่องทางที่จะหลบหนีเพื่อให้ขาดอายุความด้วย

๒.๖ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับอายุความสะดุดหยุดอยู่

ประมวลกฎหมายอาญาของไทย มาตรา ๙๕ บัญญัติอายุความฟ้องร้องว่า “ในคดีอาญาถ้ามิได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขึ้นศาลภายในเวลาที่กำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

- (๑) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี
- (๒) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (๓) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
- (๔) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี
- (๕) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมาหรือต้องระวางโทษอย่างอื่น

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขึ้นศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาไต่สวนเกินกำหนดดังกล่าวแล้ว นับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน”

ประมวลกฎหมายอาญาของไทยไม่มีหลักอายุความสะดุดหยุดลง ในมาตรา ๙๕ นี้ กำหนดให้นำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องต่อศาลภายในกำหนดอายุความตามที่กำหนดไว้ ส่วนกรณีตามมาตรา ๙๕ วรรคสองได้กำหนดให้มีการหยุดนับอายุความ คือให้ศาลสั่งงดการพิจารณาไว้ในกรณีที่ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว และมีการฟ้องผู้กระทำความผิดแล้วต่อศาล และต่อมาผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริตแล้วแต่กรณี การเริ่มนับอายุความใหม่ตามวรรคสองของมาตรา ๙๕ นี้จึงมิใช่กรณีอายุความสะดุดหยุดลง

สำหรับกฎหมายของไทยที่กล่าวถึงอายุความสะดุดหยุดลงนั้น เมื่อพิจารณาในประมวลกฎหมายอาญา ไม่มีหลักกฎหมายเรื่องอายุความสะดุดหยุดลง ทั้งนี้หลักกฎหมายเกี่ยวกับอายุความสะดุดหยุดลงเป็นหลักกฎหมายในทางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยได้บัญญัติไว้ในหลายๆ มาตรา ตัวอย่างเช่น ในเรื่องระยะเวลาและอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๑๔ “อายุความสะดุดหยุดลงในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) ลูกหนี้รับสภาพหนี้ตามสิทธิเรียกร้องโดยทำเป็นหนังสือรับสภาพหนี้ให้ชำระหนี้บางส่วน ชำระดอกเบี้ย ให้ประกัน หรือกระทำการใดๆ อันปราศจากข้อสงสัยแสดงให้เห็นปรีชาญาณว่ารับสภาพหนี้ตามสิทธิเรียกร้อง
- (๒) เจ้าหนี้ได้ฟ้องคดีเพื่อตั้งหลักฐานสิทธิเรียกร้อง หรือเพื่อให้ชำระหนี้
- (๓) เจ้าหนี้ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย

เจ้าหนี้ได้กระทำการอันใดอันมีผลเป็นอย่างเดียวกันกับการฟ้องคดี”^{๒๕} ซึ่งเป็นกรณีที่หนี้ยังไม่ขาดอายุความจะมีเหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงเมื่อมีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๙๓/๑๔ ดังกล่าว มาตรานี้เป็นมาตราเริ่มต้นแห่งบทบัญญัติเรื่องอายุความสะดุดหยุดลงซึ่งแปลว่าเมื่อมี

^{๒๕} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๑๔

พฤติการณ์ ดังระบุไว้ก็ให้หยุดไม่นับอายุความ^{๒๖} ผลที่อายุความสะดุดหยุดลงจะมีผลตามมาตรา ๑๙๓/๑๕ “เมื่ออายุความสะดุดหยุดลงแล้ว ระยะเวลาที่ล่วงไปก่อนหน้านี้ไม่นับเข้าในอายุความ เมื่อเหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงสิ้นสุดเวลาใดให้เริ่มนับอายุความใหม่ตั้งแต่นั้น”^{๒๗} กล่าวคือ เมื่อใดมีเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลงแล้ว เวลาที่ได้ผ่านหรือล่วงเลยไปก่อนหน้านี้เป็นอันทิ้งเสียทีเดียว ไม่นับเข้าในการคำนวณกำหนดเวลาสำหรับ อายุความ เมื่ออายุความสะดุดหยุดลงเมื่อได้เกิดหรือมีขึ้นแล้วก็ย่อมสิ้นสุดไปทันทีทันใดและเริ่มนับอายุความใหม่แต่บัดนั้นเป็นต้นไป^{๒๘}

นอกจากนี้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการขยายอายุความออกไปอีก โดยหากมีเหตุสุดวิสัยไม่อาจทำให้เจ้าหนี้กระทำการดังกล่าวตามมาตรา ๑๙๓/๑๔ ได้ ก็ไม่นับอายุความนั้นเข้าไปด้วยตามมาตรา ๑๙๓/๑๔^{๒๙} โดยให้ขยายอายุความได้ เนื่องจากมีเหตุมาจากเหตุสุดวิสัยมาขัดขวางมิให้เจ้าหนี้มีโอกาสแสดงอำนาจใช้สิทธิของเขาตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๙๓/๑๔ (๒)-(๕) ดังนั้นถ้าหากให้ขาดอายุความก็ไม่เป็นการยุติธรรมแก่เจ้าหนี้ เพราะการที่ทำได้ไม่นับใช้ความผิดของเขาจะว่าเช่น เล่นเล่ห์ก็ไม่ได้ กฎหมายจึงขยายอายุความให้^{๓๐} นอกจากนี้ยังพบว่าในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๘๒ “ผู้ใดครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นโดยสงบและโดยเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของ ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ได้ครอบครองติดต่อกันเป็นเวลาสิบปี ถ้าเป็นสังหาริมทรัพย์ได้ครอบครองติดต่อกันเป็นเวลาห้าปี ไซ้รว่าบุคคลนั้นได้กรรมสิทธิ์”^{๓๑} เรื่องการครอบครองปรปักษ์ และในมาตรา ๑๓๘๔ “ถ้าผู้ครอบครองขาดยึดถือทรัพย์สินโดยไม่สมควรใจและได้คืนภายในเวลาหนึ่งปี นับตั้งแต่วันขาดการยึดถือได้คืนโดยการฟ้องร้องคดีภายในกำหนดเวลาหนึ่งปี ไซ้รว่าท่านมิให้ถือว่า การครอบครองสะดุดหยุดลง”^{๓๒} เป็นบทบัญญัติที่มีให้ถือว่า “การครอบครองปรปักษ์สะดุดหยุดลง” กล่าวคือ ถ้าเป็นการขาดการครอบครองไปโดยไม่สมควรใจ เพราะมีเหตุอันมีสภาพเป็นเหตุชั่วคราวมาขัดขวาง เช่น ผู้ครอบครองถูกจับไปจำคุก มาตรา ๑๓๗๗ วรรคสอง ให้ถือว่า การครอบครองมีอยู่ การครอบครองปรปักษ์ย่อมนับต่อกันไปได้ตามปกติ แต่ถ้ามีบุคคลภายนอกมาแย่งการครอบครองไปจากผู้ครอบครองปรปักษ์ ผู้ครอบครองปรปักษ์ย่อมไม่มีกาครอบครองอีกแล้ว จึงจะกลับมาครอบครองใหม่ ย่อถือไม่ได้ว่าเป็นการครอบครองติดต่อกันอยู่ตลอดเวลา การครอบครองปรปักษ์ต้องเริ่มนับกำหนดระยะเวลาใหม่ แต่อย่างไรก็ตามมีข้อยกเว้นหลักดังกล่าวตามมาตรา ๑๓๘๔ คือ ถ้าผู้ครอบครองปรปักษ์ได้การครอบครองกลับคืนมาหรือฟ้องเอาคืนการครอบครองภายใน

^{๒๖} กำชัย จงจักรพันธ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เรียงมาตราว่าด้วยนิติธรรม ระยะเวลา อายุความ บรรพ ๑ มาตรา ๑๔๙-๑๙๓/๓๕. (กรุงเทพมหานคร: กองทุนศาสตราจารย์จิตติ ดิงศรัทีย, ๒๕๔๕), น. ๑๒๘.

^{๒๗} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๑๕

^{๒๘} กำชัย จงจักรพันธ์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๒, น. ๑๓๒-๑๓๓.

^{๒๙} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๑๔ “ในขณะที่อายุความจะครบกำหนดนั้น ถ้ามีเหตุสุดวิสัยมาขัดขวางมิให้เจ้าหนี้กระทำการตามมาตรา ๑๙๓/๑๔ ให้อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะพ้นสามสิบวันนับแต่วันที่เหตุสุดวิสัยนั้นได้สิ้นสุดลง”

^{๓๐} กำชัย จงจักรพันธ์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๒, น. ๑๓๓.

^{๓๑} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๘๒

^{๓๒} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๘๔

หนึ่งปี ให้ถือว่าผู้ครอบครองทรัพย์สินได้ครอบครองติดต่อกันมาตลอดเวลา ไม่ต้องเริ่มนับกำหนดระยะเวลาใหม่^{๓๓} ดังนั้นถ้าผู้ครอบครองทรัพย์สินขาดการยึดถือไปโดยไม่สมัครใจเกินหนึ่งปี ตามมาตรา ๑๓๘๔ อันเป็นเหตุให้การครอบครองไม่ได้ติดต่อกันตลอดเวลา ต้องเริ่มนับระยะเวลาการครอบครองใหม่ตั้งแต่เริ่มการครอบครองครั้งหลัง^{๓๔}

ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยได้บัญญัติอายุความไว้กรณีผู้กระทำความผิดหลบหนี กระบวนการยุติธรรมเอาไว้ในมาตรา ๙๕ วรรคสองว่า ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขึ้นศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาไว้จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้วนับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณาก็ให้ถือว่าเป็นการขาดอายุความเช่นเดียวกัน

ในมาตรา ๙๕ วรรคสอง ได้แบ่งเหตุให้ศาลสั่งงดการพิจารณาไว้ด้วยกัน ๒ เหตุ กล่าวคือ กรณีแรก คือ กรณีผู้กระทำความผิดหลบหนี กรณีที่สอง คือ กรณีผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลวิกลจริต ทั้งนี้เมื่อปรากฏเหตุใดเหตุหนึ่งในสองประการนั้น จะต้องต้องมีข้อเท็จจริงเกิดขึ้นเสียก่อน นั่นคือ ต้องเป็นกรณีที่ได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขึ้นศาลแล้ว คือต้องมีการนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องต่อศาล แล้วต่อมาผู้กระทำความผิดหลบหนี กฎหมายอาญาของไทยจึงจะมีผลให้ศาลสั่ง “งดการพิจารณา” ไว้ก่อน บทบัญญัติดังกล่าวให้หยุดนับอายุความเอาไว้ก่อนจะทำให้อายุความเต็มสิ้นสุดลงและต้องมีการนับอายุความใหม่นับแต่เกิดเหตุใดเหตุหนึ่งจากสองประการ

บทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความตามมาตรานี้จึงอาจกล่าวได้ว่า เป็นการหยุดอายุความเดิมและอายุความเริ่มนับใหม่เมื่อผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริตเหตุใดเหตุหนึ่ง ทั้งนี้จึงเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ถูกจับได้และส่งตัวมาฟ้องต่อศาลแล้วหลบหนี การหลบหนีจึงจะต้องหลบหนีให้พ้นอายุความใหม่ที่เริ่มนับ

การนับอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ วรรคสอง ต้องเริ่มนับใหม่แต่ละครั้งที่หลบหนีหรือวิกลจริต^{๓๕} ดังนั้นหลักกฎหมายเรื่องอายุความสะดุดหยุดลงเป็นหลักในประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และเป็นที่ยอมรับได้ว่า ไม่มีการใช้คำว่า “อายุความสะดุดอยู่” แต่อาจ

^{๓๓} วิริยะ งามศิริพงศ์พันธุ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๔ ทรัพย์สิน. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดียนตุลา, ๒๕๔๕), น. ๑๐๙-๑๑๐.

^{๓๔} กำชัย จงจักรพันธ์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๒, น. ๑๗๙-๑๘๐.

^{๓๕} ตัวอย่าง นายชาวลักทรัพย์นายม่วงอันเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๔ โดยกระทำความผิดวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๒๐ อายุความฟ้องคดีและได้ตัวมาขึ้นศาลตาม ป.อ. มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่ง คือ สิบปี ตาม ป.อ. มาตรา ๙๕ (๓) ซึ่งวันที่ครบกำหนดสิบปีคือ วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๓๐ นายชาวลักทรัพย์ถูกพนักงานอัยการนำตัวไปฟ้องต่อศาลในความผิดดังกล่าว วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๒๑ นายชาวลักทรัพย์ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว (ประกันตัว) ในวันนั้นเองและหลบหนีไปในวันนั้น ซึ่งตาม ป.อ. มาตรา ๙๕ วรรคสอง วันครบกำหนดอายุความ คือ วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๓๑ หากเจ้าหน้าที่ตำรวจจับนายชาวลักทรัพย์ (โดยอาศัยอำนาจตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๑๗) ได้ วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๒๖ (หลังจากหลบหนีไปแล้ว ๕ ปี) และมีการดำเนินคดีแก่นายชาวลักทรัพย์ต่อไป เช่นนี้ หากต่อมาภายหลังนายชาวลักทรัพย์อีกระหว่างพิจารณาคดี เช่น หลบหนีวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๒๗ เช่นนี้ วันครบกำหนดอายุความสอบปีตาม ป.อ. มาตรา ๙๕ วรรคสอง คือ วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๓๗ ไม่ใช่ วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๓๑ ทั้งนี้เพราะจะต้องเริ่มนับหนึ่งใหม่นับแต่วันหลบหนีครั้งหลัง ซึ่งวันหลบหนีครั้งหลังได้แก่ วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๒๗ ดูเพิ่มเติมจาก เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๘, น.๙๖๗.

พอเข้าใจได้โดยสามารถสรุปได้ว่า เมื่อมีเหตุที่ต้องให้มีการหยุดนับอายุความเกิดขึ้นและผลต่อกรณีดังกล่าว จะทำให้มีการเริ่มนับอายุความใหม่หรือนับอายุความต่อไปจากเดิมตามกฎหมายของไทยเรียกเหตุดังกล่าวว่า “อายุความสะดุดหยุดลง” ทั้งสิ้น

ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติเรื่องอายุความคดีอาญาไว้เป็นพิเศษโดยเฉพาะแล้ว จึงจะนำบทบัญญัติเรื่องอายุความสะดุดอยู่หรือการขยายอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้ในคดีอาญาไม่ได้ (ฎีกาที่ ๔๖๓๕/๒๕๓๑) และก็จะนำบทบัญญัติเรื่องเหตุสุดวิสัยที่ทำให้ไม่สามารถทำให้อายุความสะดุดหยุดลง อันเป็นเหตุให้อายุความยังไม่ครบบริบูรณ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้ในคดีอาญาไม่ได้เช่นกัน (ฎีกาที่ ๑๔๑๓/๒๕๓๕)^{๓๖}

อย่างไรก็ดีแม้จะมีการบัญญัติให้นับอายุความใหม่ตามมาตรา ๙๕ วรรคสอง แต่ก็มีช่องว่าง เพราะผู้กระทำความผิดยังสามารถหลบหนี เพื่อให้ขาดอายุความในครั้งที่สองนี้ได้อยู่ ผู้กระทำความผิดที่หลบหนีจะต้องหลบหนีให้ได้ตั้งแต่แรก มิฉะนั้นถ้าจับตัวได้เมื่อไหร่ การหลบหนีครั้งที่สองหลังจากส่งฟ้องต่อศาลมาแล้ว จะทำให้ต้องหลบหนียาวนานขึ้นกว่าเดิม เพราะเป็นกรณีที่อายุความเดิมสะดุดหยุดลงโดยสิ้นเชิงนั่นเอง ดังนั้นจึงเห็นว่าแม้จะมีการให้นับอายุความใหม่ แต่ก็เป็นกรณีกำหนดอายุความซึ่งผู้กระทำความผิดสามารถหาผลประโยชน์และหลบหนีได้อยู่นั่นเอง

๒.๗ แนวคิดเกี่ยวกับพยานหลักฐานและการเปรียบเทียบปรับ

รัฐจำเป็นที่จะต้องมีการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน กล่าวคือ เมื่อเกิดข้อพิพาท ความขัดแย้ง หรืออาชญากรรมต่างๆ รัฐต้องจัดให้มีการคุ้มครอง ดูแลบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อย เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และให้ผู้ที่อยู่ในสังคมสามารถใช้ชีวิตร่วมกันได้อย่างปกติสุข โดยการควบคุมอาชญากรรมนั้น รัฐต้องกระทำภายใต้กระบวนการตามกฎหมาย (due process of law) เพื่อคุ้มครองสิทธิของปัจเจกชน ไม่ละเมิดหรือก้าวล่วงสิทธิเสรีภาพของประชาชน ขณะเดียวกับที่ต้องรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมไว้ด้วย^{๓๗} ในประเทศไทย ผู้ที่ริเริ่มคดีได้นอกจากตัวผู้เสียหายแล้ว ยังมีพนักงานอัยการที่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐ และก่อนที่พนักงานอัยการจะริเริ่มคดีนั้นจะมีกระบวนการสืบสวนสอบสวนที่กระทำภายใต้กระบวนการตามกฎหมายโดยพนักงานสอบสวน ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง พิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของบุคคล และเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ^{๓๘}

อำนาจอีกประเภทหนึ่งที่รัฐมอบให้กับพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานตามกฎหมาย นั่นก็คือ อำนาจในการเปรียบเทียบปรับหรือการเปรียบเทียบคดี ซึ่งเป็นการระงับข้อพิพาทอย่างหนึ่ง โดยกฎหมายกำหนดวิธีการให้คดีอาญาเป็นอันเลิกกันในชั้นเจ้าพนักงาน โดยที่คู่กรณีหรือคู่ความไม่ต้องนำคดีมาฟ้องต่อศาลอีกต่อไป ทั้งนี้ก็เนื่องจากคดีที่จะเลิกกันได้นี้เป็นคดีเล็กน้อย กล่าวคือ คดีลหุโทษ หรือคดี

^{๓๖} เกียรติจร วัจนะสวัสดิ์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๘, น.๙๖๓.

^{๓๗} มานะ เผาะช่วย, ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน.(วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙). หน้า ๑๓.

^{๓๘} มานะ เผาะช่วย, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๑.

ที่มีความผิดไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือคดีความผิดซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น โดยมีเจตนารมณ์เพื่อเป็นการผ่อนปรนให้แก่ผู้กระทำความผิดอาญาที่มีบทกำหนดโทษสถานเบาหรือคดีความผิดเล็กน้อย ทำให้คดีอาญาเสร็จสิ้นอย่างรวดเร็ววิธีหนึ่ง วิธีการเช่นนี้เป็น การประหยัดและลดขั้นตอนทางพิธีการลงได้อย่างมาก ซึ่งผู้เสียหายก็มักจะพอใจที่ได้รับการชดเชยเยียวยา และยุติการติดตามเอาเรื่องกับผู้กระทำความผิดได้เร็วขึ้น วิธีการดังกล่าวย่อมส่งผลต่อเนื่องไปถึงการทำให้สถิติ คดีอาญาลดลง และเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมก็จะมีเวลาเพิ่มมากขึ้นในการศึกษาวิทยาการใหม่ ๆ และมีเวลาเตรียมตัวเพิ่มขึ้นในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมอื่น ๆ ที่รุนแรงมากกว่า^{๓๖} การพิจารณา ความผิดและกำหนดโทษผู้กระทำความผิดโดยพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานตามกฎหมายอื่นในความผิดบาง ประเภทนั้นกระทำต่อเมื่อพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานใช้ดุลพินิจแล้วว่าเป็นคดีที่เปรียบเทียบได้และ ผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษถึงจำคุก ประกอบกับผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบได้ตามกฎหมาย ผลก็คือเมื่อ ชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานกำหนดแล้วจะทำให้คดีอาญาลดลงตามกฎหมาย ทำให้ ผู้ต้องหาได้รับความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น^{๓๗} แต่ยังคงวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาใน การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษไว้ เป็นการใช้กระบวนการยุติธรรมคู่ขนานในลักษณะที่เอกชนและรัฐ ดำเนินการต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ทำตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมปกติ อันได้แก่ การจับกุม สอบสวน ฟ้องร้อง ลงโทษ วิธีการเปรียบเทียบคดี โดยหลักแล้วถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ การ เปรียบเทียบคดีก็ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๓๘ แต่ไม่ว่ากรณีจะเป็น อย่างไรก็ตาม อำนาจในการเปรียบเทียบคดีของเจ้าพนักงานตามมาตรา ๓๗ จะจำกัดเฉพาะโทษปรับ เท่านั้น^{๓๘} โดยกฎหมายบางฉบับให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ทำการเปรียบเทียบคดีอาญามากกว่าพนักงาน สอบสวนทั้งในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว หรือคดีที่มีโทษจำคุกด้วย

หลักและวิธีปฏิบัติในการเปรียบเทียบปรับคดีอาญาที่เกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐาน และอายุความ มีดังนี้

๑ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ที่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับจะทำการ เปรียบเทียบปรับได้ เมื่อมีการจับกุมผู้กระทำความผิดได้ หรือผู้กระทำความผิดมาปรากฏต่อหน้าพนักงาน สอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือมาตามหมายเรียก ต้องตรวจสอบตัวบทกฎหมายให้ถี่ถ้วนก่อนว่าให้อำนาจใครทำการเปรียบเทียบปรับได้บ้าง

๒ พนักงานเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้กำหนดอัตราค่าปรับตามจำนวนที่เห็นสมควรซึ่งไม่เกินอัตรา ที่กฎหมายกำหนดไว้ หากเป็นความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถกำหนดจำนวน ค่าปรับได้ทันที หากเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกอยู่ด้วย พนักงานเจ้าหน้าที่จะเปรียบเทียบก็ต่อเมื่อเห็นว่า ผู้ต้องหาไม่สมควรได้รับโทษจำคุก หากเห็นว่าผู้ต้องหาควรได้รับโทษจำคุก พนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะดำเนินคดี เป็นการสอบสวนอย่างคดีธรรมดา การใช้ดุลพินิจดังกล่าวต้องพิจารณาถึงฐานะของผู้กระทำความผิดและ ความร้ายแรงของความผิด

^{๓๖} อาทรร เพชรรักรักษ์, เทคนิคการสอบสวนและเปรียบเทียบคดีอาญา, (กรุงเทพมหานคร: อักษร สาส์น, ๒๕๒๖), น.๑๗๒.

๓ กำหนดเวลาในการชำระค่าปรับ ถ้าผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมให้เปรียบเทียบปรับ และพร้อมที่จะชำระค่าปรับแล้วชอบที่พนักงานเจ้าหน้าที่จักต้องริบจัดการเปรียบเทียบปรับโดยมิชักช้า ถ้าผู้ต้องหายินยอมตามที่เปรียบเทียบแต่ยังไม่สะดวกที่จะให้ปรับในทันทีเนื่องจากไม่มีเงินชำระค่าปรับ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อาจกำหนดให้ผู้ต้องหานำเงินมาชำระค่าปรับได้ภายในเวลาอันสมควร แต่ต้องไม่เกินสิบห้าวัน นับแต่วันสั่งปรับ ซึ่งถ้าผู้ต้องหาชำระเงินภายในกำหนดนั้น คดีเป็นอันเสร็จเด็ดขาดไปตามความในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๘ และมาตรา ๓๙(๓) หากผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาไม่ยินยอม หรือเมื่อผู้ต้องหายินยอมแล้ว แต่ไม่นำเงินมาชำระภายในกำหนดเวลาดังกล่าว คดีก็ไม่เลิกกัน เจ้าพนักงานจะดำเนินการสอบสวนต่อไปดังเช่นคดีธรรมดา ถ้าเรื่องอยู่ในชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ จะต้องส่งเรื่องไปให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจ จัดทำสำนวนสอบสวน ความผิดจะทำการเปรียบเทียบปรับไม่ได้ แต่ถ้าคดีนั้นอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนอยู่แล้วก็เปลี่ยนวิธีการจากการเปรียบเทียบคดีเป็นการจัดทำสำนวนคดีนำตัวผู้กระทำความผิดส่งพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสำนวนสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องต่อไป เพราะกฎหมายมาตรา ๓๘ บัญญัติไว้เช่นนั้นว่าต้องชำระค่าปรับตามจำนวนที่กำหนดและในเวลาอันสมควรแต่ต้องไม่เกิน ๑๕ วัน ดังกล่าวแล้ว ถ้าพนักงานสอบสวนขึ้นเปรียบเทียบปรับไปโดยฝ่าฝืนมาตรานี้ก็น่าจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย คดีนั้นไม่เสร็จเด็ดขาดไป อาจนำคดีขึ้นฟ้องร้องยังศาลอีกได้

๔ อายุความคดีเปรียบเทียบ สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวางโทษอย่างอื่น คือ หนึ่งปีนับแต่วันกระทำความผิด เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕(๓)

๕ เมื่อเปรียบเทียบแล้ว ต้องรวบรวมสำนวนส่งให้พนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการมีความเห็นชอบ

๒.๘ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐

ในปัจจุบันการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์มีแนวโน้มว่าจะสูงมากขึ้นเรื่อยๆ และยิ่งไปกว่านั้น ยังเป็นอาชญากรรมที่สร้างความเสียหายให้แก่ผู้ใช้คอมพิวเตอร์และเครือข่ายทั่วโลกคราหวะหลายพันล้านบาท ทั้งนี้ มีสาเหตุมาจากคอมพิวเตอร์ได้กลายเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการใช้ชีวิต การติดต่อสื่อสารของคนในโลกยุคโลกาภิวัตน์นี้ มีระบบคอมพิวเตอร์หนึ่งถูกรบกวนหรือถูกทำลายก็ย่อมจะส่งผลกระทบต่อผู้คนจำนวนมาก รวมถึงธุรกิจต่างๆ บนโลก อินเทอร์เน็ต ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในหลายๆ ปีที่ผ่านมา เว็บไซต์สำหรับการค้นหาข้อมูล (Search Engine) ยอดนิยมถูกโจมตีจนไม่สามารถให้บริการได้ถึง ๓ ชั่วโมงเต็ม หรือแม้แต่เว็บไซต์ขายหนังสือทางคอมพิวเตอร์ชื่อดังและเว็บไซต์ของสำนักข่าวยักษ์ใหญ่ในสหรัฐอเมริกา ก็ไม่สามารถให้บริการได้ ซึ่งสาเหตุก็มาจากการเจาะเข้าระบบข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งเว็บไซต์เหล่านี้เป็นแหล่งที่นารายได้เข้าสู่ประเทศวันละหลายล้านเหรียญสหรัฐ

ความผิดต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น มิได้เกิดขึ้นเฉพาะในต่างประเทศเท่านั้น แม้แต่ในประเทศไทยเองยังมีความผิดต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นเช่นกัน ตั้งแต่ความผิดที่เกี่ยวกับการแอบเข้าถึงข้อมูล ลอบ แก่ไข ทำลาย หรือทำสำเนาข้อมูล และการใช้ข้อมูลของบุคคลอื่นโดยมิชอบ การส่งไวรัสหรือ Spam Mail ต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการกระทำความผิดตามกฎหมายอาญากฎหมายอาญากฎหมายอาญากฎหมายอาญากฎหมายอาญาอีก อาทิ การตัดต่อภาพและเผยแพร่ภาพลามก

อนาจาร การละเมิดลิขสิทธิ์เพลงหรือภาพยนตร์ การใส่ข้อมูลหมิ่นประมาทผู้อื่นลงในเว็บไซต์ต่างๆ การเข้าถึงข้อมูลโดยมิชอบซึ่งระบบบัตรเครดิตเงินมือถือที่ทำให้ผู้ให้บริการเสียหายกว่า ๑๕๐ ล้านบาท การเข้าถึงข้อมูลโดยมิชอบซึ่งบัญชีธนาคารของผู้อื่นแล้วโอนเงินเข้าบัญชีตน หรือข้อมูลบัตรเครดิตของผู้อื่น และเว็บไซต์ของหน่วยงานด้านความมั่นคง รวมถึง การเผยแพร่ภาพที่มีเนื้อหาขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนชาวไทย ดังที่เกิดขึ้นจนเป็นที่กล่าวถึงกันอย่างมากมายในปัจจุบัน

นอกจากนี้ อีกหนึ่งความผิดที่มีให้เห็นอย่างมากมายบนอินเทอร์เน็ตในทุกวันนี้ ได้แก่ การค้าประเวณีบนอินเทอร์เน็ตโดยเพียงเราแค่ทำการค้นหาคำสำคัญในเว็บไซต์ชื่อดังอย่าง www.google.com เช่น คำว่า “ไซด์ไลน์ สาวสวย” เป็นต้น จะพบเว็บไซต์มากมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการขายบริการทางเพศ โดยการค้าประเวณีบนอินเทอร์เน็ตนั้น มีทั้งแบบที่ประกาศโฆษณาอย่างโจ่งแจ้งว่าขายบริการทางเพศ ราคาเท่าไร เงื่อนไขเป็นอย่างไร หรือแบบที่โฆษณาโดยการใส่คำที่ไม่โจ่งแจ้งจนเกินไป เช่น รับจ้างเป็นเพื่อนไปเที่ยวต่างจังหวัด หรือหาคนใจดีช่วยเหลือค่าเทอม

จากการกระทำความผิดต่างๆ เหล่านี้ ทำให้ทุกฝ่ายได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และพยายามที่จะหาหนทางในการแก้ไขปัญหา จนกระทั่งในพ.ศ. ๒๕๔๑ คณะรัฐมนตรีในขณะนั้นได้มีมติเห็นชอบกับโครงการพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศที่เสนอโดยกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดภารกิจของโครงการพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศในเบื้องต้น ได้แก่ การศึกษาและยกร่างกฎหมายจำนวน ๖ ฉบับ ฉบับ ๑ ในนั้น คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยหลังจากที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ลงมติผ่านร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เพื่อให้มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย และได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งในมาตรา ๒ ของพระราชบัญญัตินี้ได้กล่าว กำหนดให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เนื่องจากการให้เวลาเตรียมการแก่ผู้ใช้ และพนักงานเจ้าหน้าที่ในการกำหนดระเบียบและวิธีปฏิบัติต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ ดังนั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ นี้จึงมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

ลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ สามารถสรุปได้ดังนี้

- ก. การกระทำความผิดอาจเกิดจากผู้กระทำที่อยู่ส่วนไหนในโลกก็ได้
- ข. ความเสียหายที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อคนเป็นจำนวนมาก และผลกระทบนั้นเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว
- ค. มีการใช้เทคโนโลยีที่ซับซ้อนในการกระทำความผิด
- ง. การตรวจหรือสืบค้นหาร่องรอยการกระทำความผิดทำได้ยาก
- จ. ยากต่อการจับกุมและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ถือเป็นกฎหมายฉบับล่าสุดที่ได้มีการประกาศใช้ โดยเหตุผลเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำใดๆ ที่ทำให้ระบบคอมพิวเตอร์ไม่สามารถทำงานตามคำสั่งที่กำหนดไว้ หรือทำให้การทำงานผิดพลาดไปจากคำสั่งที่กำหนดไว้ หรือใช้วิธีการใดๆ เข้าล่วงรู้ข้อมูลของบุคคลอื่นในระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ หรือใช้ระบบคอมพิวเตอร์

เพื่อเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ อันก่อให้เกิดความเสียหายกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของรัฐ รวมทั้งความสงบสุขและศีลธรรมอันดีของประชาชน

พระราชบัญญัตินี้ ประกอบไปด้วย ๓๐ มาตรา โดยมีลักษณะสำคัญ ๒ ส่วน ในส่วนที่เป็นกฎหมายสารบัญญัติ ที่เป็นการกำหนดองค์ประกอบความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ที่ถือว่าเป็นส่วนที่มาอุดช่องว่างกฎหมายอาญาที่จากเดิมไม่สามารถเอาผิดกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ได้ โดยได้กำหนดฐานความผิดไว้ ๑๒ ประเภทคือ

(๑) ความผิดฐานเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ ตามมาตรา ๕^{๔๒} “การเข้าถึง” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “access” หมายถึง การเข้าถึงทั้งในระดับกายภาพ เช่น กรณีที่มีการกำหนดรหัสผ่านเพื่อป้องกันมิให้บุคคลอื่นใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ และผู้กระทำความผิดดำเนินการด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งเพื่อให้ได้รหัสนั้นมา และสามารถใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์นั้นได้โดยนั่งอยู่หน้าเครื่องคอมพิวเตอร์นั่นเอง และหมายความรวมถึงการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์หรือเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ แม้ตัวบุคคลที่เข้าถึงจะอยู่ห่างโดยระยะทางกับเครื่องคอมพิวเตอร์ แต่สามารถเจาะเข้าไปในระบบคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ตนต้องการได้

นอกจากนั้น ยังหมายถึงการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ทั้งหมด หรือแค่บางส่วนก็ได้ ดังนั้นจึงอาจหมายถึง การเข้าถึงฮาร์ดแวร์ หรือ ๔ ส่วนประกอบต่างๆ ของคอมพิวเตอร์ ข้อมูลที่ถูกบันทึกเก็บไว้ในระบบเพื่อใช้ในการส่งหรือโอนถึงอีกบุคคลหนึ่ง เช่น ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ส่วนวิธีการเข้าถึงนั้น รวมทุกวิธีการไม่ว่าจะเข้าถึงโดยผ่านทางเครือข่ายสาธารณะ เช่น อินเทอร์เน็ต อันเป็นการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายหลายๆ เครือข่ายเข้าด้วยกัน และยังหมายถึงการเข้าถึงโดยผ่านระบบเครือข่ายเดียวกันด้วยก็ได้ เช่น ระบบ LAN (Local Area Network) อันเป็นเครือข่ายที่เชื่อมต่อคอมพิวเตอร์ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้ๆ เข้าด้วยกัน นอกจากนี้ยังหมายความรวมถึงการเข้าถึงโดยการติดต่อสื่อสารแบบไร้สาย (wireless communication) อีกด้วย

“การเข้าถึง” ซึ่งถือว่าเป็นความผิดฐานนี้ จะต้องเป็นการเข้าถึงโดยปราศจากสิทธิโดยชอบธรรม (without right) ด้วย ซึ่งหมายความว่า หากผู้ทำการเข้าถึงนั้นเป็นบุคคลที่มีสิทธิเข้าถึงไม่ว่าด้วยสิทธิตามกฎหมายหรือได้รับอนุญาตจากเจ้าของระบบ ตัวอย่างเช่น การเข้าถึงเพื่อดูแลระบบของผู้ดูแลเว็บ (webmaster) อย่างไรก็ดี หากผู้ได้รับอนุญาตให้ทำการเข้าถึงนั้น ได้เข้าถึงระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์เกินกว่าที่ตนได้รับอนุญาต ในกรณีนี้บุคคลดังกล่าวก็ย่อมต้องรับผิดเช่นเดียวกัน

๒. ความผิดฐานเปิดเผยมาตรการป้องกันการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ที่ผู้อื่นจัดทำขึ้นเป็นการเฉพาะโดยมิชอบ ตามที่กฎหมายกำหนดว่า “ผู้ใดล่วงรู้มาตรการป้องกันการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ที่ผู้อื่นจัดทำขึ้นเป็นการเฉพาะ ถ้านำมาตรการดังกล่าวไปเปิดเผยโดยมิชอบในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”^{๔๓}

^{๔๒} พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๕.

^{๔๓} พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๖

การจะผิดตามมาตรานี้ได้ นั้น ผู้กระทำความผิดจะต้องล่วงรู้มาตรการป้องกันการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ที่ผู้อื่นจัดทำขึ้นเป็นการเฉพาะ หมายความว่า ระบบคอมพิวเตอร์นั้นมีมาตรการการเข้าถึง เช่น มีการลงทะเบียน username และ password หรือมีวิธีการอื่นใดที่จัดขึ้นเป็นการเฉพาะ การที่จะเป็นตามมาตรานี้ต้องเป็นเรื่อง que ผู้กระทำความรู้ ซึ่งการล่วงรู้ นั้นจะได้มาโดยชอบหรือไม่ชอบไม่สำคัญ

การเปิดเผยโดยมิชอบ หมายความว่า เพียงการนำมาตรการนั้นเปิดเผยแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือหลายคนยอมเข้าองค์ประกอบความผิดแล้ว เมื่อเปิดมาตรการป้องกันการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์แล้วผู้ใดจะทราบหรือนำไปใช้หรือไม่ ไม่สำคัญ

“ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น” เป็นองค์ประกอบความผิดอีกประการหนึ่งที่ต้องพิจารณาด้วยว่า การเปิดเผยนั้นอยู่ในประการที่อาจจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือไม่ หากเป็นเรื่องที่ไม่อาจจะทำให้ผู้ใดเสียหายก็ไม่มี ความผิด

๓. ความผิดฐานเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีมาตรการป้องกันการเข้าถึงโดยเฉพาะ ตามมาตรา ๗ องค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายกำหนดว่า “ผู้ใดเข้าถึงโดยมิชอบซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีมาตรการป้องกันการเข้าถึงโดยเฉพาะและมาตรการนั้นมิได้มีไว้สำหรับตน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”^{๔๔} ตรงกับองค์ประกอบความผิดตามมาตรา ๕ เพียงแต่เปลี่ยนจาก “ระบบคอมพิวเตอร์” เป็น “ข้อมูลคอมพิวเตอร์” ที่ต้องพึงระลึกก็คือว่า เจตนารมณ์ของการบัญญัติความผิดฐานเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ ซึ่งหมายถึงข้อมูลนั้นเป็นการเก็บหรือส่งด้วยวิธีการทางคอมพิวเตอร์หรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นจึงไม่น่าจะหมายความว่ารวมถึงข้อมูลที่บรรจุไว้ในแผ่นซีดีหรือแผ่นดิสเก็ตต์ อย่างไรก็ตาม เมื่อใดที่มีการนำซีดีหรือแผ่นดิสเก็ตต์นั้นเล่นผ่านระบบคอมพิวเตอร์จะอยู่ในความหมายของข้อมูลคอมพิวเตอร์ทันที

๔. ความผิดฐานดักจับข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยมิชอบ ตามที่กฎหมายกำหนดว่า “ผู้ใดกระทำความผิดโดยมิชอบด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อดักจับไว้ ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นที่อยู่ระหว่างการส่งในระบบคอมพิวเตอร์ และข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้น มิได้มีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อให้บุคคลทั่วไปใช้ประโยชน์ได้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”^{๔๕} วัตถุประสงค์ของมาตรา ๘ คือ เพื่อคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวในการติดต่อสื่อสาร (in the right of privacy of data communication) เช่นเดียวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวในการติดต่อสื่อสารรูปแบบที่ห้ามดักฟังหรือแอบบันทึกการสนทนาทางโทรศัพท์

การกระทำด้วยประการใดโดยมิชอบด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อดักจับไว้ ตามคำอธิบายของเนคเทคประกอบการเสนอร่างกฎหมาย มีดังนี้

การดักจับข้อมูลในมาตรานี้หมายถึง การดักจับโดยวิธีการทางเทคนิค (technical means) เพื่อลักลอบดักฟัง (listening) ตรวจสอบ (monitoring) หรือติดตามเนื้อหาสาระของข่าวสาร (surveillance) ที่สื่อสารถึงกันระหว่างบุคคล หรือเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งเนื้อหาของข้อมูลโดยตรงหรือโดยการเข้าถึงและใช้ระบบคอมพิวเตอร์ หรือการทำให้ได้มาซึ่งเนื้อหาของข้อมูลโดยทางอ้อม ด้วยการแอบบันทึกข้อมูลสื่อสารถึงกันด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยไม่คำนึงว่า อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้บันทึกข้อมูลดังกล่าว

^{๔๔} พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๗

^{๔๕} พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๘

จะต้องเชื่อมต่อเข้ากับสายสัญญาณสำหรับส่งผ่านด้วยวิธีการแบบไร้สาย เช่น การติดต่อผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ การติดต่อโดยใช้เทคโนโลยีไร้สายประเภท wireless LAN เป็นต้น ซึ่งนอกจากการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อบันทึกข้อมูลที่มีการส่งผ่านกันแล้ว ยังรวมถึงกรณีการใช้ซอฟต์แวร์ หรือรหัสผ่านต่างๆ เพื่อทำการแอบบันทึกข้อมูลที่ส่งผ่านถึงกันด้วย การกระทำความผิดตามมาตรา ๖๑ ผู้กระทำได้กระทำได้ “โดยมิชอบ” ด้วย ซึ่งหมายถึงการไม่มีอำนาจกระทำ ดังนั้น ถ้าผู้กระทำมีอำนาจที่จะกระทำได้ไม่ว่าโดยกฎหมายหรือโดยการอนุญาตของเจ้าของสิทธิ ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิด

ข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นที่อยู่ระหว่างการส่งในระบบคอมพิวเตอร์ การดักจับข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นนี้จะต้องเป็นข้อมูลที่อยู่ระหว่างการส่งในระบบคอมพิวเตอร์ ดังนั้นจึงไม่หมายความรวมถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่จัดเก็บในรูปแบบซีดี หรือดีวีดี

ข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นมีได้มีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อให้บุคคลทั่วไปใช้ประโยชน์ได้ การพิจารณาว่าข้อมูลคอมพิวเตอร์ได้มีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อให้บุคคลทั่วไปใช้ประโยชน์ได้หรือไม่ต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงว่าลักษณะการส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ดังกล่าวนี้ ผู้ส่งต้องการให้เป็นเรื่องเฉพาะตนไม่ได้ต้องการให้เปิดเผยข้อมูลนั้นแก่ผู้ใดหรือไม่

การพิจารณาว่าข้อมูลคอมพิวเตอร์ได้มีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะจึงต้องพิจารณาจาก การมีการเข้ารหัสการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ดังกล่าวเพียงใด ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องที่จะพิจารณาจากเนื้อหาของข้อมูลว่าเป็นความลับหรือไม่ เช่น เนื้อหาข้อมูลอาจเป็นเรื่องความลับทางการค้า แต่หากผู้ส่งใช้วิธีการส่งที่ไม่มีมาตรการการเข้าถึงข้อมูลนั้น ผู้ที่ดักจับย่อมไม่มีความผิด

๕. ความผิดฐานทำให้เสียหาย ทำลาย แก้ไข เปลี่ยนแปลง เพิ่มเติมข้อมูลคอมพิวเตอร์ โดยมิชอบตามที่กฎหมายกำหนดว่า “ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยมิชอบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”^{๔๖} ความผิดตามมาตรา ๖๑ นี้หมายถึงการกระทำอันเป็นการรบกวนข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยมิชอบกระทำการอันเป็นการทำให้เสียหาย ทำลาย แก้ไข เปลี่ยนแปลง เพิ่มเติมโดยมิชอบองค์ประกอบข้อนี้ใช้ถ้อยคำซึ่งเป็นองค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียหายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๘ คือคำว่า “ทำให้เสียหาย” และ “ทำลาย” แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับการปลอมนั้น มาตรา ๖๑ ไม่ได้ยกองค์ประกอบของความผิดฐานปลอมเอกสารมา แต่เขียนองค์ประกอบให้ชัดเจนว่า เป็นการแก้ไข เปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม ซึ่งเป็นคำสามัญที่เข้าใจได้ และแน่นอนว่าต้องคงองค์ประกอบความผิดในเรื่อง “โดยมิชอบ” ไว้เสมอ เพราะมีกรณีจำนวนมากที่ผู้กระทำมีอำนาจและสิทธิที่จะเข้าไปแก้ไขข้อมูลคอมพิวเตอร์ได้

(๑) ความผิดฐานกระทำเพื่อให้การทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นไม่สามารถทำงานตามปกติได้ ตามที่กฎหมายกำหนดว่า “ผู้ใดกระทำด้วยประการใดโดยมิชอบ เพื่อให้การทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นถูกระงับ ชะลอ ชัดขวาง หรือรบกวนจนไม่สามารถทำงานตามปกติได้ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”^{๔๗} ความผิดตามมาตรา ๖๑ นี้ต้องมีเจตนาพิเศษเพื่อให้การทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นถูกระงับ ชะลอ ชัดขวาง หรือรบกวน จนไม่สามารถทำงานตามปกติได้ หมายความว่า ระบบคอมพิวเตอร์นั้นไม่สามารถทำงานได้โดยสมบูรณ์ ดังนั้นถึงแม้ว่า

^{๔๖} พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๙

^{๔๗} พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๑๐

ระบบคอมพิวเตอร์จะทำงานได้ แต่เป็นการทำงานที่ไม่สมบูรณ์หรือผิดปกติไป (malfunctioning) ก็ย่อมอยู่ในความหมายของถ้อยคำอันเป็นองค์ประกอบความผิดนี้แล้ว เช่น การป้อนโปรแกรมที่ทำให้ระบบคอมพิวเตอร์ปฏิเสธการทำงาน (denial of service) หรือทำให้ระบบคอมพิวเตอร์ทำงานได้ช้าลงโดยการป้อนไวรัสคอมพิวเตอร์เพื่อให้เกิดผลชะลอการทำงานของระบบ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม หากผู้กระทำได้กระทำไปโดยมีอำนาจหรือสิทธิโดยชอบย่อมไม่เป็นความผิดเพราะไม่เข้าองค์ประกอบความผิดที่ว่า “โดยมิชอบ” ดังเช่น การทดสอบหรือรักษาความมั่นคงเพื่อความปลอดภัยของระบบคอมพิวเตอร์โดยบุคคลผู้ได้รับมอบอำนาจจากผู้เป็นเจ้าของระบบคอมพิวเตอร์ (owner) หรือผู้ปฏิบัติการ (operator) หรือการปรับแก้ระบบปฏิบัติการ (operating system) ของคอมพิวเตอร์โดยผู้ปฏิบัติการ (operator) ก่อนติดตั้งซอฟต์แวร์ใหม่ๆ ตัวอย่างเช่น การติดตั้งซอฟต์แวร์เพื่อการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตซึ่งจะมีผลให้ระบบคอมพิวเตอร์ทำงานไม่เป็นปกติทั้งก่อนและหลังการติดตั้งโปรแกรม

(๑) ความผิดฐานส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์รบกวนการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ของบุคคลอื่นโดยปกติสุข ตามที่กฎหมายกำหนดว่า “ผู้ใดส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์แก่บุคคลอื่นโดยปกปิด หรือปลอมแปลงแหล่งที่มาของการส่งข้อมูลดังกล่าว อันเป็นการรบกวนการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ของบุคคลอื่นโดยปกติสุข ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท”^{๔๘}

ความผิดตามมาตรา ๑๑ นี้ คณะกรรมการเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่เป็นการบัญญัติเอาผิดแก่การกระทำที่ไม่ถึงกับทำให้ระบบคอมพิวเตอร์ของบุคคลอื่นไม่สามารถทำงานตามปกติได้ แต่เป็นการทำให้เกิดการรบกวนการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ของบุคคลอื่นโดยปกติสุข เช่นส่ง e-mail มากจนล้นระบบคอมพิวเตอร์ของบุคคลอื่นจนทำให้เกิดความยุ่งยากในการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ของเขา ภาษาอังกฤษเรียกว่า “spamming”

การปกปิดหรือปลอมแปลงแหล่งที่มาของการส่งข้อมูล เป็นองค์ประกอบความผิดที่สำคัญมาก เพราะไม่ใช่เรื่อง “โดยมิชอบ” เหมือนกับความผิดตามมาตราอื่นๆ ในพระราชบัญญัตินี้ แต่เป็นเรื่องปกปิดหรือปลอมแปลงแหล่งที่มาของการส่งข้อมูล ขอย้ำว่าการปกปิดหรือปลอมแปลงนี้ต้องเป็นเรื่องของ “แหล่งที่มาของการส่งข้อมูล” ซึ่งตรวจสอบได้โดย “ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์” ได้แก่การปกปิดหรือปลอมแปลง IP address และหมายถึงการกระทำที่ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบถึงแหล่งที่มาของการส่งข้อมูลและส่งผลให้ไม่อาจตรวจสอบได้ทางระบบข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น จึงไม่ใช่เรื่องการปกปิดหรือปลอมแปลงโดยการไม่ใช่ชื่อจริง หรือการเปลี่ยนแปลงใช้ชื่อหรือใช้นามแฝง หรือใช้ email-address ที่ผิดไปหรือเปลี่ยนแปลงไปซึ่งยังตรวจสอบแหล่งที่มาของการส่งข้อมูลได้อยู่

การรบกวนการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ของบุคคลอื่นโดยปกติสุขนั้น คณะกรรมการเขียนล่อกับองค์ประกอบความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๒ ดังนั้นจึงน่าจะมีความรุนแรงของการรบกวนพอสมควร ซึ่งต้องใช้มาตรฐานของวิญญูชนเป็นระดับวัดเป็นการพิจารณา

ความผิดฐานกระทำความผิดตามมาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน หรือการรักษาความมั่นคงของประเทศ ตามที่กฎหมายกำหนดว่า “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐

(๑) ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นในทันที หรือในภายหลังและไม่ว่าจะเกิดขึ้นพร้อมกันหรือไม่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

^{๔๘} พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๑๑

(๒) เป็นการกระทำโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรือระบบคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือการบริการสาธารณะ หรือเป็นการกระทำต่อข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์ที่มีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท

(๒) ถ้าการกระทำความผิดตาม (๒) เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึง ยี่สิบปี”^{๔๙} ซึ่งถือเป็นเหตุเพิ่มโทษของมาตรา ๙ และมาตรา ๑๐

(๓) ความผิดฐานจำหน่ายชุดคำสั่งที่จัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดตามที่กฎหมายกำหนดว่า “ผู้ใดจำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดตามมาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ หรือมาตรา ๑๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”^{๕๐}

คำว่า “จำหน่าย” ชัดเจน ส่วนคำว่า “เผยแพร่” นั้นเป็นคำที่กว้างกว่าน่าจะรวมถึงการโฆษณา จ่าย แจก เป็นที่น่าสังเกตว่า “การมีไว้เพื่อจำหน่าย” ไม่เข้าองค์ประกอบความผิดฐานนี้ อาจเป็นเพราะลักษณะของสิ่งที่มีไว้ยากในการพิสูจน์ว่ามีไว้โดยเจตนาที่ชอบหรือไม่ชอบ ครั้นจะใช้หลักพิจารณาด้วยปริมาณของการมีไว้แบบยาเสพติดก็ทำไม่ได้เพราะชุดคำสั่งในลักษณะของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลดิจิทัล

ชุดคำสั่งตามมาตรานี้อาจเป็นแบบวัตถุ เช่น ดิสเกตต์ก็ได้ หรืออาจเป็นไฟล์ ดิจิทัลก็ได้ ส่วนการใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดนั้นเป็นความผิดตามมาตราหนึ่งมาตราใดก็ได้เพราะตัวบทใช้คำว่า “หรือ”

ความผิดฐานใช้ระบบคอมพิวเตอร์ทำความผิดอื่น ตามที่กฎหมายกำหนดว่า “ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๑) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูล คอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน

(๒) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน

(๓) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

(๔) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้

^{๔๙} พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๑๒

^{๕๐} พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๑๓

(๔) (๕) เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔)”^{๕๑} ปกติแล้วความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์จะหมายความเฉพาะความผิดที่กระทำต่อระบบคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ดังที่บัญญัติไว้ในมาตราก่อนหน้านี้ อย่างไรก็ตามคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์อาจถูกใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชญากรรมได้แทบทุกประเภท ที่เห็นได้ชัดเจนก็คือความผิดฐาน คุกคาม หนิ่นประมาทหรือเผยแพร่ภาพลามก ซึ่งการกระทำความผิดเหล่านั้นก็จำเป็นต้องพิจารณาจากองค์ประกอบความผิดสำหรับความผิดนั้นๆ เช่นพิจารณาบทบัญญัติจากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น

(๕) ความผิดของผู้ให้บริการฐานจงใจสนับสนุนหรือยินยอมให้ผู้อื่นใช้ระบบคอมพิวเตอร์ทำความผิดอื่น ตามที่กฎหมายกำหนดว่า “ผู้ให้บริการผู้ใดจงใจสนับสนุนหรือยินยอมให้มีการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๔ ในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตน ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๓”^{๕๒}

ผู้ที่จะมีความผิดตามมาตรา ๑๔ ต้องเป็น “ผู้ให้บริการ” ซึ่งหมายถึงผู้ให้บริการแก่บุคคลอื่นในการเข้าสู่อินเทอร์เน็ตหรือให้สามารถติดต่อถึงกันโดยประการอื่นโดยผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการในนามของตนเองหรือในนามหรือเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น และยังหมายความรวมถึงผู้ให้บริการเก็บรักษาข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น

บทบัญญัติมาตรานี้ใช้ถ้อยคำ “จงใจ” ซึ่งเป็นคำที่เพิ่มขึ้นมาจาก “เจตนา” โดยมีเจตนารมณ์ที่จะเน้นให้เห็นว่า “จงใจ” นั้นหมายถึงต้องรู้ว่ามีกระทำความผิดตามมาตรา ๑๔ เช่นมีการเตือนหรือแจ้งให้ทราบแล้วว่าข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นเป็นความผิดต่อกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๑๔ เมื่อผู้ให้บริการยังปล่อยให้มีการเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นความผิดในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตนก็จะถือได้ว่าเป็นการจงใจสนับสนุนหรือยินยอมให้มีการกระทำความผิด

“ในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตน” ข้อนี้เป็นเรื่องที่กฎหมายบัญญัติเอาผิดเฉพาะผู้ให้บริการที่กระทำความผิดในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตนเท่านั้น อย่างไรก็ตามผู้ให้บริการหรือผู้ใดก็ตามหากมีการกระทำอันเป็นการสนับสนุนหรือยินยอมให้มีการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๔ ไม่ว่าในระบบคอมพิวเตอร์ของตนหรือของผู้ใดก็อาจต้องรับผิดตามหลักเรื่องตัวการ หรือผู้สนับสนุนตามหลักในประมวลกฎหมายอาญาได้

ความผิดฐานตกแต่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นภาพของบุคคล ตามมาตรา ๑๖ “ผู้ใดนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพของผู้อื่น และภาพนั้นเป็นภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้น ตัดต่อ เติม หรือดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด ทั้งนี้โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้น เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือ ปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่ง เป็นการนำเข้าสู่ข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยสุจริต ผู้กระทำไม่มีความผิด ความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้

^{๕๑} พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๑๔

^{๕๒} พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๑๕

(๖) ถ้าผู้เสียหายในความผิดตามวรรคหนึ่งตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือ บุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย”^{๕๓} ความผิดตามมาตรานี้เป็นลักษณะของการดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาทด้วยการตกแต่งภาพของบุคคลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด ความผิดตามมาตรานี้เป็นความผิดอันยอมความได้ และเป็นความผิดมาตราเดียวที่บัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ทั้งนี้เนื่องจากเห็นได้ชัดเจนว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายเฉพาะบุคคล เมื่อเป็นความผิดอันยอมความได้ กฎหมายจึงต้องบัญญัติในเรื่องผู้เสียหายไว้ในลักษณะทำนองเดียวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๓

ในส่วนกฎหมายวิธีสบัญญัติ หรือวิธีการพิจารณาคดี การได้มาซึ่งพยานหลักฐานในคดีความผิดที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ซึ่งความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ถือเป็นความผิดอาญา ดังนั้นการดำเนินคดีไม่ว่าเป็นเรื่องการจับกุม ค้น ชั่ง การสืบสวนจะเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยพระราชบัญญัตินี้มีการกำหนดวิธีการพิเศษเพิ่มเติมในเรื่องการสืบสวนและสอบสวน รวมถึงการกำหนดให้มีพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ นอกเหนือจากเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยในหมวด ๒ ของพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่และการตรวจสอบการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีการออกเป็นกฎกระทรวง ประกาศกระทรวง และระเบียบวิธีปฏิบัติถึงรายละเอียดเพิ่มเติมจากที่ได้บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้

อาจสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ ได้เพิ่มเติมหลักการพิเศษที่แตกต่างจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ

ก. กำหนดให้มีพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหลักตามมาตรา ๑๘^{๕๔} แบ่งเป็น

(๑) กรณีที่ไม่ต้องอนุญาตจากศาลก่อน ได้แก่ มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ, เรียกข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์จากผู้ให้บริการ, ส่งให้ผู้ให้บริการส่งมอบข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้บริการที่ต้องเก็บ หรือที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมของผู้ให้บริการให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา ๑๘ (๑) – (๓))

อำนาจตาม มาตรา ๑๘ (๑) เป็นเรื่องทั่วไปในการรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งอาจทำโดยวิธีการเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ หรือให้บุคคลชี้แจงเป็นหนังสือ หรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุอื่นใด ซึ่งอำนาจตาม (๑) นี้เป็นอำนาจที่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจชั้นผู้ใหญ่มีอยู่แล้วตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ส่วน “ข้อมูล” นั้นหมายถึงข้อมูลทั่วไป เช่นเป็นข้อมูลที่เก็บไว้ในไฟล์ดิสเกตต์ หรือเป็น printout แต่ไม่รวมถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์

^{๕๓} พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๑๖

^{๕๔} พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๑๘

มาตรา ๑๘ (๒) ผู้ให้บริการมีหน้าที่ที่จะต้องเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไว้ไม่น้อยกว่า ๙๐ วัน และนอกจากพนักงานเจ้าหน้าที่จะมีอำนาจเรียกข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์จากผู้ให้บริการแล้ว ก็ยังมีอำนาจเรียกจากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องได้อีกด้วย

มาตรา ๑๘ (๓) นอกจาก ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์” แล้ว ผู้ให้บริการยังมีหน้าที่ต้องเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้บริการ เช่นข้อมูลรหัสประจำตัวผู้ใช้บริการ (user ID) ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่ใช้บริการ ซึ่งได้มีการลงทะเบียน (register) ไว้ เป็นต้น นอกจากข้อมูลของผู้ใช้บริการที่ผู้ให้บริการมีหน้าที่ต้องเก็บตามกฎหมายกำหนดแล้ว หากผู้ให้บริการมีข้อมูลของผู้ใช้บริการที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมของผู้ให้บริการ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจที่จะสั่งให้ผู้ให้บริการส่งมอบได้เช่นกัน

(๒) กรณีที่ต้องขออนุญาตจากศาลก่อน ได้แก่ ทำสำเนาข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์, สั่งให้บุคคลซึ่งครอบครองหรือควบคุมข้อมูลคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ ส่งมอบข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ดังกล่าวให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่, ตรวจสอบหรือเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ของบุคคลใด, ถอดรหัสลับของข้อมูล คอมพิวเตอร์ของบุคคลใด, ยึดหรืออายัดระบบคอมพิวเตอร์ (มาตรา ๑๘ (๔) –(๘))

มาตรา ๑๘ (๔) การทำสำเนาข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์เมื่อไปกระทำจากระบบคอมพิวเตอร์ ถือว่าเป็นการล่วงล้ำเข้าไปในข้อมูลคอมพิวเตอร์ซึ่งหากบุคคลทั่วไปทำย่อมเป็นความผิดตามมาตรา ๕ หรือมาตรา ๗ ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลก่อน ส่วนข้อความที่ว่า “ในกรณีที่ระบบคอมพิวเตอร์นั้นยังมิได้อยู่ในความครอบครองของพนักงานเจ้าหน้าที่” หมายถึง ในกรณีที่หากพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ยึดหรืออายัดระบบคอมพิวเตอร์นั้นมาแล้ว ดังนั้นเมื่อได้ยึดหรืออายัดระบบคอมพิวเตอร์มาแล้วก็ย่อมใช้อำนาจทำสำเนาข้อมูลคอมพิวเตอร์ได้เลยโดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาตต่อศาลอีก

การใช้อำนาจตาม (๔) นี้ หมายถึงการที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะเข้าไปตรวจสอบข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ หรือในข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ ก็ได้ ซึ่งได้แก่การเจาะระบบเพื่อให้ทราบถึงระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ เข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ซึ่งปกติแล้วต้องใช้วิธีการทางคอมพิวเตอร์ การเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ และข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ย่อมทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ได้พยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่กระทำผ่านระบบคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ นอกจากนั้นการเข้าถึงข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ย่อมเป็นประโยชน์ในการสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและเมื่อวัน เวลาใด จากสถานที่ใด เป็นต้น และเมื่อหาตัวผู้กระทำความผิดได้แล้ว ยังมีอำนาจสั่งให้บุคคลนั้นส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องเท่าที่จำเป็นให้ด้วยก็ได้

การทำสำเนาข้อมูลคอมพิวเตอร์ตาม (๔) นอกจากจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลและเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลแล้ว ตามวรรคสี่ยังระบุว่าให้กระทำได้เฉพาะเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ และต้องไม่เป็นอุปสรรคในการดำเนินกิจการของเจ้าของหรือผู้ครอบครองข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นเกินความจำเป็น

มาตรา ๑๘ (๕) การที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะสั่งให้บุคคลซึ่งครอบครองหรือควบคุมข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ ส่งมอบข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ดังกล่าวให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องยื่นคำร้องขออนุญาตจากศาลที่มีเขตอำนาจและศาลได้มีคำสั่งอนุญาตก่อน

มาตรา ๑๘ (๖) มีข้อยกเว้นว่าหากผู้กระทำความผิดนั้นเป็นบุคคลซึ่งครอบครองหรือควบคุมข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสั่งให้บุคคลดังกล่าวส่งมอบข้อมูลคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ดังกล่าวให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตาม (๕) ด้วย การใช้อำนาจตาม (๖) นี้ พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจและได้รับอนุญาตก่อนที่จะดำเนินการ

มาตรา ๑๘ (๗) การใช้อำนาจในการตรวจสอบและเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ตาม (๖) พนักงานเจ้าหน้าที่อาจพบปัญหาซึ่งทำให้ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ได้เนื่องจากมีรหัสลับป้องกันการเข้าถึงข้อมูลนั้น ตาม (๗) จึงให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการถอดรหัสลับหรือสั่งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเข้ารหัสลับของข้อมูลคอมพิวเตอร์ทำการถอดรหัสลับ หรือให้ความร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการถอดรหัสลับดังกล่าว ปกติแล้วข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่สำคัญ เช่นของสถาบันการเงิน การซื้อขายหลักทรัพย์ หรือข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงและความลับของประเทศจะต้องมีระบบป้องกันการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์เหล่านี้ด้วยรหัสลับ เพราะถ้าผู้ใดล่วงรู้หรือเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้อาจทำความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลหรือความปลอดภัยสาธารณะเป็นอย่างมาก การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม (๗) นี้จึงต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อน เช่นกัน

มาตรา ๑๘ (๘) ถึงแม้ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะได้ใช้อำนาจตามที่บัญญัติไว้ในข้อก่อนๆ แล้ว เช่นการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือการถอดรหัสลับแล้วก็ตาม แต่บางครั้งก็อาจยังไม่ได้ข้อมูล เช่นไม่อาจถอดรหัสลับได้ ตาม (๘) จึงให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการยึดอายัดระบบคอมพิวเตอร์เท่าที่จำเป็นเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการทราบรายละเอียดแห่งความผิดและผู้กระทำความผิด

การยึดระบบคอมพิวเตอร์ คือ การนำระบบคอมพิวเตอร์มาอยู่ในความครอบครองของพนักงานเจ้าหน้าที่ ส่วนการอายัดระบบคอมพิวเตอร์น่าจะหมายถึงการที่พนักงานเจ้าหน้าที่สั่งระงับการใช้ระบบคอมพิวเตอร์นั้นและให้ระบบคอมพิวเตอร์นั้นอยู่ในความควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ การยึดหรืออายัดระบบคอมพิวเตอร์นอกจากจะต้องได้รับอนุญาตจากศาลแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องส่งมอบสำเนาหนังสือแสดงการยึดหรืออายัดมอบให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองระบบคอมพิวเตอร์นั้นไว้เป็นหลักฐานแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะสั่งยึดหรืออายัดไว้เกินสามสิบวันมิได้ ในกรณีจำเป็นที่ต้องยึดหรืออายัดไว้นานกว่านั้นให้ยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อขอยาวเวลายึดหรืออายัดได้ แต่ศาลจะอนุญาตให้ขยายเวลาครั้งเดียวหรือหลายครั้งรวมกันได้อีกไม่เกินหกสิบวัน เมื่อหมดความจำเป็นที่จะยึดหรืออายัดหรือครบกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องส่งคืนระบบคอมพิวเตอร์ที่ยึดหรืออายัดโดยการอายัดโดยพลัน หนังสือแสดงการยึดหรืออายัดดังกล่าวเป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ยังมีบทบาทในการใช้อำนาจอื่นตามพระราชบัญญัตินี้ได้แก่ การร้องขอต่อศาลให้ระงับการเผยแพร่ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์^{๕๕} การร้องขอต่อศาล

^{๕๕} พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๒๐

ให้ห้ามจำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งฟังประสงค์ (มาตรา ๒๑^{๕๖}), อำนาจในการ สั่งให้ผู้บริการเก็บรักษา ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไว้เกินเก้าสิบวันแต่ไม่เกินหนึ่งปี เป็นกรณี (มาตรา ๒๖^{๕๗}) และประสานงาน ในเรื่องการจับการควบคุมค้น การสืบสวนและสอบสวน ระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่กับพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบ (มาตรา ๒๙) และพระราชบัญญัตินี้ ยังวางเงื่อนไขการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ ได้แก่ ห้ามมิให้พนักงานเจ้าหน้าที่เปิดเผย หรือส่งมอบข้อมูลคอมพิวเตอร์ให้แก่บุคคลใดหรือต้องรับผิดชอบเป็นการ กระทำให้พยานรู้ผลโดย ประมาทและเอาผิดกับผู้ล่วงรู้ข้อมูลเหล่านั้นด้วย (มาตรา ๒๒ - ๒๔)

ข. กำหนดให้มีการใช้มาตรการพิเศษ เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนได้กำหนดให้ เพิ่ม มาตรการเหล่านี้ นอกเหนือจากที่บัญญัติ ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ

(๑) การปิดกั้น(Block) เว็บไซต์ (มาตรา ๒๐) เป็นกรณีที่ให้ศาลมีอำนาจมีคำสั่งระงับ การทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือภาษาสามัญคือการ บล็อกไม่ให้ระบบคอมพิวเตอร์เผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นความผิดดังกล่าวในระบบคอมพิวเตอร์อีก ต่อไป การที่ศาลจะใช้อำนาจตามข้อนี้ ต้องเป็นเรื่องที่พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ โดยได้รับความเห็นชอบ จากรัฐมนตรีก่อนแล้วจึงยื่นคำร้องพร้อมแสดงพยานหลักฐานต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่ง ระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นศาลที่มีเขตอำนาจในคดีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มี การทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเข้าองค์ประกอบตามมาตรา ๒๐

เห็นได้ชัดว่ากฎหมายกำหนดวิธีการไว้ค่อนข้างเข้มงวด คือไม่ได้ให้อยู่ในดุลพินิจของ พนักงานเจ้าหน้าที่เท่านั้น แต่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีก่อนเนื่องจากการบล็อกระบบ คอมพิวเตอร์อาจกระทบถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการสื่อสารข้อมูล

ลักษณะของข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ศาลจะสั่งให้ระงับการเผยแพร่นั้น จะต้องเป็น ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่อาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามที่บัญญัติไว้ในภาคสอง ลักษณะ ๑ หรือลักษณะ ๑/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือที่มีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งการพิจารณาความหมายดังกล่าวต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญา

ในส่วนที่เป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่อาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงแห่ง ราชอาณาจักรนั้นกำหนดไว้ว่าต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญา ส่วนที่มีลักษณะขัดต่อความสงบ เรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนเป็นคำที่มีความหมายกว้างกว่า ที่ยกตัวอย่างได้ก็เช่น ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่กระทบต่อศาสนาหนึ่งศาสนาใด เป็นต้น

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ระงับการเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามคำร้องขอของพนักงาน เจ้าหน้าที่แล้ว กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจทำการระงับการทำให้แพร่หลายนั้นเอง หรือ พนักงานเจ้าหน้าที่จะสั่งผู้ให้บริการระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นก็ได้

(๒) การห้ามจำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งไม่ฟังประสงค์ (มาตรา ๒๑)

^{๕๖} พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๒๑

^{๕๗} พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๒๖

มาตรานี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อขอให้มีคำสั่งห้ามจำหน่าย หรือเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีชุดคำสั่งไม่พึงประสงค์ ศาลที่มีเขตอำนาจตามมาตรานี้ น่าจะหมายถึง ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นอยู่ในเขตอำนาจ

“ชุดคำสั่งไม่พึงประสงค์” หมายถึงชุดคำสั่งที่มีผลทำให้ข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์หรือชุดคำสั่งอื่นเกิดความเสียหาย ถูกทำลาย ถูกแก้ไข เปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติม ขัดข้องหรือปฏิบัติงานไม่ตรงตามคำสั่งที่กำหนดไว้ หรือโดยประการอื่นตามที่กำหนดไว้โดยกฎกระทรวง ดังนั้นจึงอาจมีกฎกระทรวงกำหนดถึงลักษณะของชุดคำสั่งไม่พึงประสงค์ตามมา อย่างไรก็ตามชุดคำสั่งไม่พึงประสงค์ดังกล่าวย่อมไม่รวมถึงชุดคำสั่งที่มุ่งหมายในการป้องกันหรือแก้ไขนั่นเอง

มาตรานี้นอกจากจะห้ามการจำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งไม่พึงประสงค์แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่อาจสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีชุดคำสั่งไม่พึงประสงค์รวมอยู่ด้วยนั้น ระวังการใช้ ทำลาย หรือแก้ไขข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขในการใช้ มีไว้ครอบครอง เผยแพร่ชุดคำสั่งไม่พึงประสงค์ดังกล่าวก็ได้

(๓) กำหนดให้รับฟังพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ได้ (ตามที่กฎหมายกำหนดว่า “ข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้ ให้อ้างและรับฟังเป็นพยานหลักฐานตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยานได้ แต่ต้องเป็นชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจมีคำมั่นสัญญา ชูเชิญหลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น”)^{๕๘}

หลักการที่สำคัญของมาตรานี้ คือ ข้อมูล ข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์นั้นจะต้องเป็นข้อมูลที่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้มาโดยอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๘ ประกอบมาตรา ๑๙ หากไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องก็ไม่สามารถอ้างและรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ อย่างไรก็ตามบทบัญญัตินี้เป็นการควบคุมการได้มาซึ่งพยานหลักฐานของพนักงานเจ้าหน้าที่เท่านั้น จำเลยจึงอาจอ้างพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์นำสืบต่อสู่ได้โดยไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕ แต่พยานหลักฐานของจำเลยที่เป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ก็ยังอยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖ อยู่ดี

การให้ผู้ให้บริการมีหน้าที่ในการเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ (มาตรา ๒๖ “ผู้ให้บริการต้องเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไว้ไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับแต่วันที่ข้อมูลนั้นเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ แต่ในกรณีจำเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่จะสั่งให้ผู้ให้บริการ ผู้ใดเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไว้เกินเก้าสิบวันแต่ ไม่เกินหนึ่งปีเป็นกรณีพิเศษเฉพาะ รายและเฉพาะคราวก็ได้

ผู้ให้บริการจะต้องเก็บรักษาข้อมูลของผู้ใช้บริการเท่าที่จำเป็นเพื่อให้สามารถระบุตัวผู้ใช้บริการ นับตั้งแต่เริ่มใช้บริการและต้องเก็บรักษาไว้เป็นเวลาไม่ น้อยกว่าเก้าสิบวันนับตั้งแต่การให้บริการสิ้นสุดลง

ความในวรรคหนึ่งจะใช้กับผู้ให้บริการประเภทใด อย่างไร และเมื่อใด ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

^{๕๘} พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๒๕

(๑) ผู้ให้บริการผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรานี้ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท”^{๕๙})

มาตรา ๒๖ กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบ กล่าวคือผู้ให้บริการมีหน้าที่ต้องเก็บรักษาข้อมูล ๒ ประการ คือ

(๑) ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ โดยผู้ให้บริการจะต้องเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไว้ไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับแต่วันที่ข้อมูลนั้นเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์แต่อาจขยาย ออกไปได้ กรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่สั่งให้เก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไว้เกินเก้าสิบวันแต่ไม่เกินหนึ่งปีเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายและเฉพาะคราวก็ได้

(๒) ข้อมูลผู้ใช้บริการ หมายถึง ข้อมูลที่บันทึกถึงตัวตนของบุคคลในการใช้บริการทางเครือข่ายของผู้ให้บริการ ไม่ว่าจะเป็นชื่อ สกุล รหัสเลขประจำตัว username หรือ pin code ใดๆ ผู้ให้บริการมีหน้าที่เก็บรักษาข้อมูลของผู้ใช้บริการนับตั้งแต่เริ่มใช้บริการและต้องเก็บ รักษาไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับตั้งแต่ การใช้บริการสิ้นสุดลง ผู้ให้บริการผู้ใดไม่ปฏิบัติ ตามมาตรา ๒๖ คือไม่เก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลผู้ใช้บริการจะต้องระวาง โทษตามวรรคสี่ คือปรับไม่เกินห้าแสนบาท

อย่างไรก็ตาม ภายหลังกฎหมายนี้มีผลใช้บังคับ เป็นระยะเวลาเกือบสิบปี แต่ไม่ปรากฏว่าความผิดคดีอาญาที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศจะลดน้อยลง ในทางตรงกันข้าม ผู้กระทำความผิดได้พัฒนารูปแบบและวิธีการกระทำความผิดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น จนกลายมาเป็นประเด็นถกเถียงกันว่ากฎหมายฉบับนี้อาจล้าสมัยไปแล้วสำหรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบันที่กำลังเข้าสู่ยุคสังคมออนไลน์

เนื่องจากมีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เหมาะสมต่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ในปัจจุบันซึ่งมีรูปแบบการกระทำความผิดที่มีความซับซ้อนมากขึ้นตามพัฒนาการทางเทคโนโลยีซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในปี ๒๕๖๐ จึงมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๖๐ และประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐ โดยมีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

๑. ลดผลกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of Speech) ในส่วนความผิดเกี่ยวกับเนื้อหา (Content) (มาตรา ๑๔) โดย

- ปรับปรุง มาตรา ๑๔(๑) ให้ชัดเจนว่าการกระทำความผิดตาม (๑) ไม่ใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท

- ปรับปรุง มาตรา ๑๔(๒) โดยบัญญัติให้ชัดเจนขึ้นเพื่อคุ้มครองความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ

^{๕๙} พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๒๖

๒. เพิ่มกลไกในการยกเว้นโทษของผู้ให้บริการในฐานะตัวกลาง (มาตรา ๑๕) โดยกำหนดขั้นตอนการแจ้งเตือนการนำข้อมูลที่เป็นความผิดตามมาตรา ๑๔ ออกจากระบบคอมพิวเตอร์เพื่อให้ผู้ให้บริการปฏิบัติตาม (Notice and takedown) ซึ่งเป็นเหตุยกเว้นโทษของผู้ให้บริการ

๓. เพิ่มมาตรการดูแลความเสียหายภายหลังจากศาลพิพากษา (เพิ่มมาตรา ๑๖/๑, ๑๖/๒) โดยเพิ่มมาตรการจัดการเนื้อหาที่เป็นความผิดตามมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๖

๔. เพิ่มมาตรการเปรียบเทียบคดี ในคดีความผิดที่มีโทษสถานเบา (โทษปรับสถานเดียว หรือมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสองปี) เพื่อให้โอกาสผู้ต้องหาหลักใจ แก่ไขการกระทำความผิด และลดภาระการดำเนินคดีทั้งในชั้นสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล (มาตรา ๑๗/๑)

- เมื่อชำระค่าปรับตามที่ถูกเปรียบเทียบแล้ว ให้คดีเป็นอันเลิกกัน โดยมีคณะกรรมการเปรียบเทียบสามคนที่รัฐมนตรีแต่งตั้ง ทำหน้าที่เปรียบเทียบคดี

- กรณีไม่ชำระค่าปรับ ให้เริ่มนับอายุความใหม่ เพื่อป้องกันการดึงเวลาให้หมดอายุความ

๕. เพิ่มเติมการพัฒนาพนักงานเจ้าหน้าที่ให้มีความเชี่ยวชาญ (มาตรา ๒๘, ๓๑) โดยมีมาตรการรองรับการจ่ายค่าตอบแทนแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้มีพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีศักยภาพ มีความพร้อมและพอเพียง

๖. เพิ่มเติมมาตรการดูแลเนื้อหาที่ผิดกฎหมายอื่น หรือกระทบความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยกำหนดให้ขั้นตอนในการใช้อำนาจต้องผ่านกลไกศาลเสมอ (มาตรา ๒๐) ทั้งนี้ เว็บไซต์ที่จะถูกปิดกั้น ได้แก่

- เว็บไซต์ที่มีข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

- เว็บไซต์ที่มีข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่อาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามที่กำหนดไว้ในภาค ๒ ลักษณะ ๑ (ความผิดต่อความมั่นคงและสถาบัน) หรือลักษณะ ๑/๑ (ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย) แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือ

- เว็บไซต์ที่มีข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา หรือกฎหมายอื่นซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นมีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

๗. การตีความคำว่า “ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

- ให้ยึดถือและตีความตามแนวของคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งเคยตีความและเคยวินิจฉัย และตัดสินเป็นบรรทัดฐานไว้แล้ว รวมทั้งส่วนที่ศาลเคยพิพากษายกฟ้อง ซึ่งเป็นคำที่มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย

- แนวคิดของมาตรานี้มาจากกรณีที่มีข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ไม่เหมาะสม เผยแพร่อยู่ในอินเทอร์เน็ตเป็นจำนวนมาก อาทิ สอนให้ฆ่าตัวตาย สอนให้ระเบิด สอนให้เสพยาเสพติด ลบล้างคุณธรรมศาสนา แต่งตัวเป็นนักบวชแต่ทำตัวไม่เหมาะสม สอนให้กระโดดตึก คำบริการทางเพศแอบแฝง ฯลฯ ซึ่งไม่ผิดต่อกฎหมายปัจจุบัน แต่ไม่สมควรให้เผยแพร่ต่อไป เพราะจะกระทบกระเทือนต่อสังคม โดยเฉพาะเยาวชน จึงสมควรกำหนดให้มีคณะกรรมการกลั่นกรองทำหน้าที่รับเรื่องและตรวจสอบกลั่นกรองก่อนส่งให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ก่อนเสนอให้ศาลมีคำสั่ง

๘. เพิ่มเติมหลักเกณฑ์ ระยะเวลา และวิธีการปฏิบัติ สำหรับการระงับหรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์ เมื่อศาลได้มีคำสั่งให้ระงับหรือลบแล้ว เพื่อเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยคำนึงถึงพัฒนาการทางเทคโนโลยีซึ่งเปลี่ยนแปลงไป

๙. เพิ่มมาตรการช่วยเหลือทางเทคนิค ในการรวบรวมพยานหลักฐานในความผิดตามกฎหมายอื่น (มาตรา ๑๘, ๑๙, ๒๒, ๒๓, ๒๔ และ ๒๕)

- พนักงานเจ้าหน้าที่จะดำเนินการได้เฉพาะเมื่อได้รับการร้องขอเพื่อรองรับความผิดอื่น ซึ่งได้ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์เป็นองค์ประกอบ หรือเป็นส่วนหนึ่งในการกระทำความผิดหรือมีข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาญาตามกฎหมายอื่น (มาตรา ๑๘)

- คณะกรรมการในการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีที่ต้องขออนุญาตศาล (มาตรา ๑๙)

- กำหนดความผิดของพนักงานเจ้าหน้าที่และพนักงานสอบสวน กรณีเปิดเผยหรือส่งต่อข้อมูลที่ได้มาโดยมิชอบ รวมถึงการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้ข้อมูลที่ได้มาดังกล่าว (มาตรา ๒๒, ๒๓ และ ๒๔)

- พยานหลักฐานที่ได้มาตามมาตรา ๑๘ ให้อ้างและรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ (มาตรา ๒๕)

๒.๙ ผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการการบังคับใช้กฎหมาย เรื่องการขยายอายุความในการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ รวมถึงงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาใกล้เคียงกัน ซึ่งได้จัดทำโดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) กลุ่มนักวิชาการ วิทยานิพนธ์ และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขยายอายุความในการกระทำความผิด ดังต่อไปนี้

๒.๙.๑ การสืบค้นแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดอายุความทางอาญาในบริบทสังคมไทย^{๖๐}

^{๖๐} สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการวิจัยเรื่อง การสืบค้นแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดอายุความทางอาญาในบริบทสังคมไทย, (สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๙). หน้า ๕๗-๑๑๙.

วิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาแนวคิดการกำหนดอายุความทางอาญาในบริบทสังคมไทย โดยศึกษา คดีที่ขาดอายุความทางอาญาในประเทศไทย เพื่อศึกษาผลกระทบของคดีที่ขาดอายุความที่กระทบต่อ สังคมไทย เพื่อวิเคราะห์ปัญหาอายุความทางอาญากับการบังคับใช้กฎหมายโดยศึกษาเจาะจงปัญหาอายุ ความของความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยเปรียบเทียบของต่างประเทศ และยังศึกษาการกำหนดให้หยุดนับอายุความในคดีอาญาของประเทศไทย ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาอายุความตามความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน มีผลกระทบต่อสังคมและกระบวนการยุติธรรมจึงควรมีการแก้ไขกฎหมายอายุความทางอาญาบางประเภท คดีหรือรูปแบบอายุความที่มีปัญหา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น เช่น แก้ไขอายุความสำหรับเฉพาะ คดีความผิดพิเศษที่มีผลกระทบต่อประชาชนสำหรับความผิดอันยอมความได้ และควรแก้ไขกฎหมายกรณี อายุความคดีที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว โดยใช้รูปแบบการไม่มีอายุความสำหรับกรณีดังกล่าว เพื่อสร้างสภาพ ความรุนแรงและเด็ดขาดของโทษทางอาญา

๒.๙.๒ การนับอายุความ : ศึกษากรณีผู้กระทำความผิดหลบหนี^{๖๑}

วิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาหลักทั่วไปในเรื่องอายุความฟ้องร้องคดีอาญา ตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา ๙๕ ซึ่งได้กำหนดให้การฟ้องผู้กระทำความผิดในคดีอาญาต้องภายในอายุความ เนื่องจาก หากปล่อยเวลาเนิ่นนานผ่านไปพยานบุคคลอาจมีการหลงลืม พยานเอกสารและพยานวัตถุอาจสูญหายได้ ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมต้องเร่งรีบดำเนินคดี ในการรวบรวมพยานหลักฐานให้เสร็จสิ้น ก่อนครบกำหนดอายุความ

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายอาญาไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เรื่องการหยุดนับอายุความหาก ผู้กระทำความผิดหลบหนี จนทำให้คดีขาดอายุความ ทำให้รัฐและสังคมได้รับความเสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่มีความผิดร้ายแรง ดังนั้นเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิด และเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ จึงควรกำหนดหลักเกณฑ์การนับอายุความในประมวลกฎหมายอาญาในกรณีที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี จะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่สามารถใช้ช่องว่างของกฎหมายเพื่อให้ตนเองหลุดพ้นจากการถูกดำเนินคดีเพราะคดีขาดอายุความได้

๒.๙.๓ การกำหนดอายุความอาญากับการดำเนินคดีอาญาบางประเภท^{๖๒}

วิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดอายุความอาญาของประเทศไทย เนื่องจากสภาพปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปแต่บทบัญญัติเรื่องอายุความคดีอาญาที่บัญญัติมาเป็นเวลานาน ยังไม่ได้มีการปรับปรุง ให้เหมาะสมกับสภาพการกระทำความผิดใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น และเพื่อเพิ่มช่องทาง ในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมากขึ้น

^{๖๑} สุระทิน ชัยทองคำ, การนับอายุความ : ศึกษากรณีผู้กระทำความผิดหลบหนี, (วิทยานิพนธ์นิติ ศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๒). หน้า ๗๙-๘๒.

^{๖๒} วินัย หิมสุหรี, การกำหนดอายุความอาญากับการดำเนินคดีอาญาบางประเภท, (วิทยานิพนธ์นิติ ศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒). หน้า ๑๗๖-๑๗๘.

จากการศึกษาพบว่าการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ช่วยในการรวบรวมพยานหลักฐานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แม้อัตินาฏบางประเภทจะเพิ่มอายุความให้ยาวขึ้นหรือบางกรณีไม่มีการกำหนดอายุความ พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ก็ยังคงมีความแน่นอน ประเทศไทยเองควรกำหนดให้ความผิดที่ไม่มีอายุความ เฉพาะความผิดที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๙ ส่วนความผิดที่อายุความควรระงับให้ยุติลง ควรนำมาใช้กับกรณีที่ผู้กระทำความผิดแล้วหลบหนีทุกฐานความผิด ส่วนความผิดที่ควรเพิ่มอายุความให้ยาวขึ้นนั้นได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงธนาคาร ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน เพราะความผิดทั้งสองฐานนี้มีผลกระทบกับประชาชนกลุ่มใหญ่และกระทบเศรษฐกิจ

๒.๙.๔ อายุความในฐานะเงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดี : ศึกษากรณีเฉพาะชั้นตอนนำคดีขึ้นสู่ศาล^{๒๓}

วิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาบทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความที่เป็นอุปสรรคต่อการบังคับใช้กฎหมายในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้กระทำความผิดด้วยตามสิทธิขั้นพื้นฐานตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิดต่อสู้เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ของตนจากข้อกล่าวหา อายุความในการฟ้องร้องคดีอาญาในประเทศไทย ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรม จึงควรมีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพสังคม

จากการศึกษาพบว่าการนับอายุความในประเทศไทย จะเริ่มนับทันทีในวันที่กระทำความผิดได้ทำลงหากไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดก็จะขาดอายุความ จึงเห็นควรแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยให้หยุดนับอายุความไว้ชั่วคราว หากผู้กระทำความผิดมีพฤติการณ์หลีกเลี่ยงการจับกุมหรืออยู่ระหว่างการดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดน หากคดีอาญาใดมีลักษณะรุนแรง ก็ควรกำหนดให้เป็นการกระทำความผิดที่ไม่มีอายุความในการฟ้องร้อง

^{๒๓} ปวีณา วิโรจน์ธนะชัย, อายุความในฐานะเงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดี : ศึกษากรณีเฉพาะชั้นตอนนำคดีขึ้นสู่ศาล, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๑). หน้า ๙๑-๙๓.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่องปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเรื่องขยายอายุความในการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เป็นการดำเนินการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เชิงลึก (In -depth Interview Research) กลุ่มผู้บังคับใช้กฎหมาย และกลุ่มผู้ร่างกฎหมาย

๓.๑ รูปแบบของการศึกษา

การศึกษาเป็นการดำเนินการศึกษาแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวมเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เอกสารต่างๆเกี่ยวกับการขยายอายุความ และผู้ศึกษาจะสัมภาษณ์เชิงลึก (In- depth Interview Research)

๓.๒ เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ดำเนินการศึกษา ได้แก่ กลุ่มผู้บังคับใช้กฎหมาย เช่น ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หนายความ ในการศึกษครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเจาะจง (Purposive Selection) จากนั้น จะได้ใช้วิธีการสโนว์บอล หรือแบบลูกโซ่ (Snow Ball or Chain Sampling)

การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังนี้

๑) ผู้ศึกษาดำเนินการรวบรวมเอกสารตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ วารสาร บทความ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต รวมทั้งเอกสารการประชุมอบรม รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายเรื่องขยายอายุความในการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

๒) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview Research) โดยผู้ศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องและการบัญญัติกฎหมาย โดยสัมภาษณ์กลุ่มผู้ใช้กฎหมาย เช่น ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หนายความ ได้กลุ่มละ ๒ คน และกลุ่มผู้ร่างกฎหมายจำนวน ๒ คน รวมทั้งสิ้น ๑๐ คน ดังนี้

๒.๑) กลุ่มผู้ใช้กฎหมาย

ผู้ศึกษาใช้วิธีการสโนว์บอลในกลุ่มผู้พิพากษาและพนักงานอัยการ โดยในกลุ่มของผู้พิพากษา ผู้ศึกษาได้ประสานไปยังผู้ที่จบการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายเทคโนโลยี คือ นายมุขเมธิน กลั่นนุรักษ์ และได้สอบถามถึงบุคคลที่ผู้ศึกษาควรสัมภาษณ์เพิ่มเติม นายมุขเมธิน ให้ข้อมูลว่า นายพงษ์เดช วานิชกิตติกูล มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการร่างกฎหมายต่าง ๆ ผู้ศึกษาจึงสัมภาษณ์ นายพงษ์เดช อีกท่านหนึ่ง ในส่วนของพนักงานอัยการนั้น ผู้ศึกษาได้ประสานไปยังพนักงานอัยการที่ได้รับแต่งตั้งจากสำนักงานอัยการสูงสุดให้เป็นผู้แทนเข้าชี้แจงร่างกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ คือ นายปกรณ์ ธรรมโรจน์ ซึ่งนายปกรณ์ได้ให้ข้อมูลถึงพนักงานอัยการอีกท่านหนึ่งที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการรวบรวมพยานหลักฐาน คือ พันตำรวจเอกกัญเกียรติ เจริญบุญ ผู้ศึกษาจึงนัดสัมภาษณ์กลุ่มผู้ใช้กฎหมาย ดังนี้

๒.๑.๑ สัมภาษณ์ ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เวลา ๐๙.๓๐ น. เป็นต้นไป ณ ศาลอุทธรณ์

๒.๑.๒ สัมภาษณ์ผู้พิพากษา วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เวลา ๑๐.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ศาลอาญา

๒.๑.๓ สัมภาษณ์พนักงานอัยการ จำนวน ๒ ท่าน วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ สำนักงานอัยการ

๒.๑.๔ สัมภาษณ์นายกสภาทนายความและทนายความ ในวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เวลา ๑๑.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. ณ สภาทนายความ

๒.๑.๕ สัมภาษณ์พนักงานสอบสวน จำนวน ๒ ท่าน วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

๒.๒ กลุ่มผู้ร่างกฎหมาย

สัมภาษณ์ผู้แทนกลุ่มผู้ร่างกฎหมาย จำนวน ๒ คน วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๐ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๓.๓ เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาจะใช้คำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยการตั้งคำถามจากกรอบแนวคิด เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็น และสามารถซักถามหาเหตุผลได้อย่างชัดเจน โดยผู้ศึกษาตั้งปัญหาเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก ดังต่อไปนี้

๑. กฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ตามมาตรา ๑๗/๑ มีความสอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือไม่ อย่างไร

๒. สิทธิของผู้ต้องหาที่ถูกกระหนาบจากการขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ตามมาตรา ๑๗/๑ มีอย่างไรบ้าง

๓. ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานและการอำนวยความสะดวกจากการขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ตามมาตรา ๑๗/๑ มีอย่างไร

๔. แนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกรณีผู้ต้องหา ไม่ชำระค่าปรับตามที่คณะกรรมการเปรียบเทียบกำหนดในการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ควรเป็นอย่างไร

๓.๔ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ กฎหมาย และนำผลการสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ใช้กฎหมายและผู้ร่างกฎหมายมาสังเคราะห์กับหลักกฎหมาย โดยมุ่งไปสู่การหาข้อสรุปถึงผลกระทบต่องานผู้ต้องหา

๓.๕ การสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการตรวจสอบซ้ำแล้วซ้ำอีก และนำไปทดสอบก่อนที่จะนำไปถามจริง และใช้วิธีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยการใช้ผู้วิจัยหลายคนช่วยกันสอบถามและสอบถามคำถามคำตอบซึ่งกันและกันภายหลังจากที่ลงไปเก็บข้อมูลแต่ละครั้ง และภายหลังจากได้สรุปข้อมูลที่เก็บมาได้ พร้อมกับทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนึงถึงความถูกต้องตามหลักกฎหมายและความยุติธรรมเป็นสำคัญ

บทที่ ๔

วิเคราะห์ปัญหาการอำนวยความสะดวกจากการขยายอายุความกรณีเปรียบเทียบปรับ ในคดีความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

๔.๑ วิเคราะห์ปัญหาความสอดคล้องของกฎหมายคอมพิวเตอร์ในเรื่องอายุความกรณี เปรียบเทียบปรับแล้วผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับ ว่ามีความสอดคล้องกับประมวลกฎหมาย อาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

อายุความการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ได้บัญญัติว่า “ความผิดตามมาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๖/๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และ มาตรา ๒๗ ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้

คณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งให้มีจำนวนสามคน ซึ่งคนหนึ่งต้องเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เมื่อคณะกรรมการเปรียบเทียบได้ทำการเปรียบเทียบกรณีใดและผู้ต้องหาได้ชำระเงิน ค่าปรับตามค่าเปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการเปรียบเทียบกำหนดแล้ว ให้ถือว่าคดีนั้น เป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”

ในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ชำระเงินค่าปรับภายในระยะเวลาที่กำหนดให้เริ่มนับอายุความ ในการฟ้องคดีใหม่นับตั้งแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว”^๑

บทบัญญัติดังกล่าว เป็นการกำหนดอายุความในการฟ้องคดี ซึ่งมีลักษณะเป็นการ ขยายอายุความอันเป็นการสร้างเงื่อนไขบังคับก่อน โดยให้เริ่มนับอายุความฟ้องคดีใหม่ นับแต่วันครบ กำหนดที่อาจชำระค่าปรับได้แล้วผู้ต้องหาไม่ชำระ ซึ่งการกำหนดดังกล่าวจึงไม่สอดคล้องกับกฎหมาย อาญา และกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มุ่งเน้นให้จำเลยหรือผู้ต้องหา เป็นประธานแห่งคดี หรือเป็นศูนย์กลางของกระบวนการพิจารณาคดี และ จะต้องได้รับการพิจารณาด้วยความรวดเร็วต่อเนื่องเป็นธรรม การกระทำใดจะเป็นความผิดต้องกำหนด โดยชัดแจ้ง ตามหลักประกันที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒ ซึ่งกำหนดว่า “บุคคล จักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” ฉะนั้น กฎหมายอาญาจึงต้องตีความโดยเคร่งครัดเช่นเดียวกันกับการบัญญัติเรื่องอายุความ ซึ่งเป็นเรื่องที่เป็น ผลร้ายแก่จำเลยหรือผู้ต้องหาในคดีอาญา ก็จำเป็นต้องบัญญัติโดยชัดแจ้งเช่นกันว่าความผิดที่กล่าวหา ดังกล่าว มีอายุความเท่าใด

อายุความตามประมวลกฎหมายอาญา คือ กำหนดระยะเวลา ที่กฎหมายกำหนดให้ใช้ สิทธิเรียกร้องหรือฟ้องคดี ถ้าใช้สิทธิเรียกร้องหรือฟ้องคดีเลยกำหนดนี้ให้ถือว่าคดีขาดอายุความ

กฎหมายอาญากำหนดเรื่องอายุความไว้ว่าในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

๑ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๐

- (๑) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี
- (๒) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (๓) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
- (๔) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี
- (๕) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวางโทษอย่างอื่น^๒

ในกรณีดังกล่าวกฎหมายอาญากำหนดอายุความฟ้องคดีไว้แน่นอนตายตัว ไว้โดยเฉพาะใน มาตรา ๙๕ โดยกำหนดระยะเวลาของอายุความแยกตามอัตราโทษ โดยเริ่มนับอายุความแต่วันกระทำความผิด ว่าถ้าไม่ได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงศาลในกำหนดว่า ดังนี้ เป็นอันขาดอายุความฟ้องคดี

อายุความฟ้องคดี จึงบัญญัติไว้โดยเฉพาะในมาตรา ๙๕ และในประมวลกฎหมายอาญาไม่มีกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติให้มีการหยุดนับอายุความฟ้องคดี หรือเริ่มนับอายุความฟ้องคดีใหม่แต่อย่างใด แต่บทบัญญัติในพ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ฯ มาตรา ๑๗/๑ กลับบัญญัติให้เริ่มนับอายุความฟ้องคดีใหม่เมื่อผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับตามกำหนด อันมีลักษณะเป็นการขยายอายุความ หรือคล้ายกับเรื่อง “อายุความสะดุดหยุดลง” ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่เมื่อมีเหตุตามที่กฎหมายแพ่งกำหนด อายุความฟ้องคดีแพ่งจะหยุดนับ และเมื่อเหตุดังกล่าวหมดสิ้นไป อายุความจะเริ่มนับใหม่ แต่อายุความดังกล่าวเป็นเรื่องในทางแพ่ง ที่เป็นเรื่องพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยกัน จึงมีความชอบธรรมที่จะขยายอายุความได้หากมีเหตุที่ผู้รับผิดทางแพ่งได้กระทำการอย่างใดขึ้น นอกจากนั้น มาตรา ๑๗/๑ วรรคท้าย มีลักษณะเป็นการสร้างเงื่อนไขบังคับก่อน โดยให้เริ่มนับอายุความฟ้องคดีใหม่นับแต่วันครบกำหนดที่อาจชำระค่าปรับได้แล้วผู้ต้องหาไม่ชำระ ซึ่งการกำหนดดังกล่าวแตกต่างจากกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มุ่งเน้นให้จำเลยหรือผู้ต้องหาเป็นประธานแห่งคดีหรือเป็นศูนย์กลางของกระบวนการพิจารณาคดีและจะต้องได้รับการพิจารณาด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม การกระทำใดจะเป็นความผิดต้องกำหนดไว้โดยชัดแจ้ง ตามหลักประกันที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒ ซึ่งกำหนดว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” ฉะนั้นกฎหมายอาญาจึงต้องตีความโดยเคร่งครัด เช่นเดียวกันกับการบัญญัติเรื่องอายุความซึ่งเป็นเรื่องที่เป็นผลร้ายแก่จำเลยหรือผู้ต้องหาในคดีอาญา จึงจำเป็นต้องบัญญัติโดยชัดแจ้งเช่นกันว่าความผิดที่กล่าวหาดังกล่าว มีอายุความเท่าใด

ในเรื่องของการเปรียบเทียบ ได้มีการกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ และ ๓๘ โดยเป็นเพียงลักษณะของการดำเนินคดีทางเลือกสำหรับคดีที่มีอัตราโทษปรับสถานเดียว ความผิดลหุโทษหรือไม่เกินโทษลหุโทษ ความผิดต่อกฎหมายภาษีซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท และคดีซึ่งเปรียบเทียบปรับได้ตามกฎหมายอื่น เช่น ตาม พรบ.อาคาร พรบ. ภาษีสรรพสามิต หรือ พรบ.การเดินอากาศ โดยมีเจตนาเพื่อไม่ต้องการให้คดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาล

^๒ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕

มากเกินไป แต่หากไม่สามารถเปรียบเทียบปรับได้ คดีก็จะเข้าสู่กระบวนการวิธีพิจารณาตามขั้นตอนปกติ โดยไม่มีผลใดๆ ต่อเรื่องอายุความในความผิดนั้น ๆ แต่อย่างใด (คดีสุโขทัยนั้น อายุความ ๑ ปี)

ส่วนมาตรา ๑๗/๑ กลับระบุให้คณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้คดีความผิดบางมาตราได้ แต่หากไม่ชำระภายในกำหนด ให้เริ่มนับอายุความใหม่ตั้งแต่สิ้นระยะเวลานั้น ทำให้อายุความขยายออกไป ทั้งนี้ ฐานความผิดที่กำหนดให้คณะกรรมการอำนาจเปรียบเทียบได้มีหลายมาตรา ซึ่งมีอัตราโทษแตกต่างกันไป

การส่งสแปมเมล ตามมาตรา ๑๑ หรือการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาลหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ มีเพียงโทษปรับ ทำให้อายุความคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๙๕ มีกำหนด ๑ ปี

การเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ ตามมาตรา ๕ การเปิดเผยมาตรการป้องกันกรเข้าถึง ตามมาตรา ๖ การจำหน่ายและเผยแพร่ชุดคำสั่งเพื่อใช้กระทำความผิด ตามมาตรา ๑๓ วรรคแรก หรือพนักงานเจ้าหน้าที่กระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นล่วงรู้ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ที่ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา ๒๓ มีกำหนดอายุความ ๕ ปี

การเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ มาตรา ๗ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลที่สั่งให้ทำลาย มาตรา ๑๖/๒ หรือล่วงรู้ข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามมาตรา ๑๘ และเปิดเผยข้อมูล มาตรา ๒๔ มีกำหนดอายุความ ๑๐ ปี

ความผิดเหล่านี้ อายุความจะขยายออกไป ตามเวลาที่คณะกรรมการกำหนดให้มีการเปรียบเทียบปรับ กลายเป็นว่าการเปรียบเทียบปรับที่ควรจะเป็นการวิธีพิจารณาทางเลือกให้ยุติลงโดยเร็ว กลับกลายเป็นผลร้ายต่อผู้ต้องหา หากว่าผู้ต้องหาไม่สามารถชำระค่าปรับได้เพราะกลายเป็นการขยายอายุความออกไป โดยที่ไม่ใช่ความผิดของผู้ต้องหาแต่อย่างใด

ซึ่งจากการสัมภาษณ์มีความเห็นเป็น ๒ แนวทาง คือ

แนวทางที่หนึ่ง มีความเห็นว่าการขยายอายุความในการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ **ความสอดคล้อง**กับประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

นายพงษ์เดช วานิชกิตติกูล ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ เห็นว่า แนวคิดตาม มาตรา ๑๗/๑ ไม่น่าขัดกับหลักกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เนื่องจากอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์เป็นอาชญากรรมที่ต้องใช้เวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานและอาจมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับพยานหลักฐานหลายแห่ง ดังนั้นการขยายอายุความอาจมีความเหมาะสม แต่ไม่เหมาะสมที่ไม่กำหนดระยะเวลาที่ขยายไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดอายุความกลับไปขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการเปรียบเทียบ

แนวทางที่สอง มีความเห็นว่าการขยายอายุความในการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ **ไม่สอดคล้อง**กับประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งจากการสัมภาษณ์ พลตำรวจโทอานวย นิ้มมะโน ให้ความเห็นว่ามีมาตรา ๑๗/๑ เป็นการขยายอายุความออกไปโดยอายุความที่ขยายออกไปจะขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการเปรียบเทียบว่าจะกำหนดระยะเวลาที่จะให้ผู้ต้องหาชำระค่าปรับนานเพียงใด เพราะเมื่อผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับ จึงจะนับอายุความฟ้องคดีอาญาใหม่ หลังจากสิ้นระยะเวลาที่กำหนดให้ชำระค่าปรับนั้น ทำให้อายุความในความผิดตามมาตรา ๑๗/๑ มีความไม่แน่นอนว่ามีอายุความเท่าใด โดยไปขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการเปรียบเทียบ จึงขัดกับหลักกฎหมายอาญาและวิธีพิจารณาความอาญา

ส่วนท่านตำรวจเอกคมศักดิ์ สุ่มเกษตร รองผู้บังคับการ กองบังคับการตำรวจนครบาล ๒ เห็นว่าไม่สอดคล้องกับอายุความในกฎหมายอาญาแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามในประมวลกฎหมายอาญา มีการกำหนดอายุความประการอื่นไว้อีก เช่น อายุความในการบังคับโทษหลังพิพากษา หรือ อายุความในการงดการพิจารณาระหว่างจำเลยวิกลจริตหรือหลบหนี ซึ่งไม่ใช่อายุความในการฟ้องคดี แต่เป็นกรณีที่ได้ตัวจำเลยมายังศาลและเข้าสู่กระบวนการพิจารณาแล้ว

นอกจากนั้นจากการสัมภาษณ์ นายปกรณ์ ธรรมโรจน์ อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุดและพันตำรวจเอก กุเกียรติ์ เจริญบุญ อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด มีความเห็นว่าการขยายอายุความในการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ไม่สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เนื่องจากหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบยังขาดความพร้อมในการบังคับใช้กฎหมาย จึงไม่สามารถให้ข้อมูลเชื่อมโยงมาสู่กระบวนการในการเปรียบเทียบปรับเมื่อเกิดเหตุขึ้นได้ เป็นผลให้พนักงานสอบสวนไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ พนักงานอัยการจึงต้องสั่งสำนวนลักษณะ ส.๓ คือ สำนวนไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๐ ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยคอมพิวเตอร์ มาตรา ๑๗/๑ ไม่สามารถบังคับใช้ได้ในทางปฏิบัติ

ส่วนท่านมุขเมธิน กลั่นนุรักษ์ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำสำนักประธานศาลฎีกา เห็นว่า มาตรา ๑๗/๑ ไม่สอดคล้องกับกฎหมายอื่น ๆ เพราะกฎหมายอื่นไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งมีโทษสูง หรือประมวลกฎหมายอาญา ต่างก็มีการบัญญัติอายุความไว้ชัดเจน แต่ในมาตรานี้ไม่ได้บัญญัติกรอบระยะเวลาเกี่ยวกับอายุความไว้

ดร.วรรณชัย บุญบำรุง รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้ร่างกฎหมายให้ความเห็นว่า มาตรา ๑๗/๑ ไม่สอดคล้องกับกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่สอดคล้องกับทิศทาง การแก้ไขกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบัน เพื่อคุ้มครองสังคมเมื่อผู้ต้องหาใช้สิทธิไม่สุจริต ยกตัวอย่างคดีบางประเภท เช่น คดีทุจริต ผู้ต้องหากระทำความผิดแล้วหลบหนีไปอยู่ต่างประเทศ ไม่ได้ได้รับความทุกข์ทรมานจากการหลบหนีเหมือนแต่ก่อน ซึ่งในอดีต เราจะมองหลักว่าผู้ต้องหาจะต้องได้รับความยากลำบากจากการหลบหนี การขยายอายุความจึงไม่ได้เป็นผลเสียอะไรกับผู้ต้องหา และต้องมีมาตรการเพื่อดำเนินการกับผู้ต้องหาใช้สิทธิไม่สุจริต

ส่วนนายความโดย ดร.ฉวีลย์ รุยาพร นายกสภาทนายความ และทนายความอีกท่าน ให้ความเห็นว่า การขยายอายุความในการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ความสอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสองปี และมีเพียงโทษปรับอย่างเดียว อีกทั้งการเปรียบเทียบปรับไม่มีผลต่อการขยายอายุความ เนื่องจากอายุความเริ่มนับเมื่อไม่ชำระค่าปรับ

แต่ทั้งนี้ กลุ่มที่เห็นว่าไม่สอดคล้อง โดยพันตำรวจเอกคมศักดิ์ สุ่มเกษตร มีความเห็นด้วยกับการขยายอายุความ เพราะต้องมองย้อนกลับไปดูก่อนว่าที่กฎหมายให้เปรียบเทียบปรับได้เพราะประสงค์ให้คดียุติ โดยในปัจจุบันกฎหมายออกไม่ทันกับเทคโนโลยี แต่ต้องคำนึงถึงความเจริญของโลกด้วย เช่น คดีค้ามนุษย์ ที่กฎหมายกำหนดให้มีโทษหนักกว่าความผิดอื่น ในส่วนของการรวบรวมพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอาจเกิดปัญหาขึ้นได้ เนื่องจากปล่อยเวลาให้เนิ่นนานไป อย่างไรก็ตามความผิดตามมาตรา ๑๗/๑ เป็นความผิดพิเศษและไม่ใช่ความผิดร้ายแรง ถ้าเอาหลักนี้ไปใช้ก็ไม่น่าจะเหมาะสม เพราะมันจะกว้างมาก และในขณะเดียวกัน ท่านอัยการ ปกรณ์ มีความเห็นว่า กระบวนการของการเปรียบเทียบปรับมีขั้นตอน ซึ่งกำหนดเวลาท้ายที่สุดของการ

เปรียบเทียบจะกระทำได้อาจทำได้ต้องทำภายในอายุความอยู่แล้ว คำสั่งจะออกมาหลังอายุความเสร็จสิ้นไม่ได้ ซึ่งอายุความที่ขยายออกมีกำหนดที่ชัดเจน และสุดท้ายจะเป็นไปตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ และ ๓๘ ซึ่งถ้าผู้ต้องหาไม่ชำระหรือไม่ยอมให้เปรียบเทียบก็ต้องดำเนินคดีไปตามปกติต่อไป กฎหมายฉบับนี้จึงเปิดช่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไว้ว่าถ้าไม่ยอมให้เปรียบเทียบหรือยอมแต่ไม่ชำระใน ๑๕ วันก็ต้องดำเนินคดีต่อไปได้โดยไม่กระทบถึงอายุความ และเห็นว่าการขยายอายุความยังมีเหมาะสมเพื่อการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ คือ เมื่อเป็นหนี้ก็ต้องชำระ หรือเมื่อทำผิดก็ต้องถูกลงโทษ กฎหมายที่จะมายกเว้นบทลงโทษของผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นข้อยกเว้นและใช้อย่างจำกัด การเปลี่ยนแปลงข้อยกเว้นต้องมีความเหมาะสม ให้อยู่ในกฎเกณฑ์เดิมคือคนทำผิดต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย ก็จะไม่มีปัญหาในการปรับเปลี่ยนที่กว้างขึ้นหรือมีรายละเอียดที่แตกต่างไปตามประมวลกฎหมายอาญาปกติ ซึ่งในทางเทคนิคบางกระบวนการมีความจำเป็นพอสมควร ในระหว่างที่มีการเปรียบเทียบต้องใช้ระยะเวลาในระดับหนึ่ง ทั้งนี้หากไม่เสร็จสิ้นหรือแล้วเสร็จ เช่น ตามมาตรา ๑๑ ที่มีโทษปรับสถานเดียว ไม่เกิน ๑ แสนบาทก็มีอายุความแค่ปีเดียว ถ้านำมาตรา ๑๗/๑ มาใช้ แม้จะมีกระบวนการเปรียบเทียบปรับที่ยาวนาน ก็จะไม่กระทบต่อระยะเวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานหรือดำเนินคดีซึ่งต้องใช้เวลาพอสมควร จึงถือว่าเป็นทางเลือกที่ดีและไม่ขัดกับหลักประมวลกฎหมายและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ผู้ศึกษาได้ศึกษาผลจากการสัมภาษณ์มีความเห็นว่า ไม่สอดคล้อง เนื่องจากการบัญญัติกฎหมายให้ขยายอายุความฟ้องคดีอาญาออกไป ไม่สอดคล้องกับหลักในกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย เนื่องจากการขยายอายุความจะกลายเป็นโทษสำหรับคนที่กระทำความผิดและมีความไม่แน่นอน โดยเมื่อเข้าสู่กระบวนการเปรียบเทียบปรับแต่ผู้ต้องหาไม่ยอมชำระค่าปรับทำให้ต้องเริ่มนับอายุความใหม่นั้น จะขัดกับหลักตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๘ คือ ต้องดำเนินการฟ้องคดีก่อนแล้วค่อยขยายอายุความได้ และสิ่งที่สำคัญต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหา

ในส่วนหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบปรับที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือคณะกรรมการกำหนดได้ตามความเหมาะสม ในประเด็นดังกล่าวมีข้อสังเกตหลายประการ คือ เป็นการใช้ดุลพินิจโดยไม่มีกรอบการใช้ และทำให้ไม่มีความชัดเจนว่าอายุความจะยืดขยายไปได้เพียงใด

อย่างไรก็ตาม ในความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ฯ มีลักษณะเป็นอาชญากรรมทางด้านเทคโนโลยี บางครั้งการกระทำความผิดเกิดขึ้นในหลายพื้นที่ ต้องใช้เวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานต่างจากอาชญากรรมทั่วไป ซึ่งพยานหลักฐานมักจะอยู่ในที่เดียวกัน ทำให้อาจมีการขยายระยะเวลาได้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับรูปแบบของอาชญากรรม

ทั้งนี้ เห็นด้วยกับบทบัญญัติที่ให้ขยายอายุความได้ เนื่องจากจะเป็นการเพิ่มโอกาสในการแสวงหาพยานหลักฐาน แต่ในทางกลับกันก็อาจเกิดผลเสีย เพราะพยานหลักฐานทางคอมพิวเตอร์สูญหายได้ง่ายและผู้กระทำความผิดมีความรู้ความชำนาญในการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ อาจทำให้พยานหลักฐานสูญหายหรือเสียหายได้ ดังนั้น ในระหว่างที่มีการขยายอายุความควรกำหนดให้การรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการต่อไป แม้ผู้ต้องหาจะเลือกช่องทางการชำระค่าปรับ เพราะหากผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับในภายหลัง ก็จะไม่เป็นปัญหากับการดำเนินคดี

๔.๒ วิเคราะห์ปัญหาสิทธิของผู้ต้องหาที่ถูกกระทบจากการขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ตามมาตรา ๑๗/๑

สิทธิของผู้ต้องหาที่ถูกกระทบโดยผลของกฎหมายนั้นผู้ต้องหาถูกกระทบสิทธิในเรื่องหลักประกันในกฎหมายอาญาที่กำหนดไว้ ๔ ประการ คือ

- ๑) การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีลงโทษทางอาญา
- ๒) การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งมาลงโทษทางอาญา
- ๓) กฎหมายอาญาต้องบัญญัติโดยชัดเจนแน่นอน
- ๔) กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๐ มาตรา ๑๗/๑ เป็นการกระทบต่อสิทธิตามหลักประกันกฎหมายอาญาต้องบัญญัติโดยชัดเจนแน่นอน ซึ่งจากการสัมภาษณ์มีความเห็นเป็นหลายแนวทาง ดังนี้

แนวทางแรก มีความเห็นว่าการขยายอายุความมีผลกระทบต่อผู้ต้องหาจากการสัมภาษณ์ พลตำรวจโท อำนาจ นิมมะโน มีความเห็นว่า ขยายอายุความมีผลกระทบต่อผู้ต้องหาเนื่องจากอายุความฟ้องคดีของผู้ต้องหาว่าอายุความฟ้องคดีปกติที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาว่า ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

- (๑) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี
- (๒) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (๓) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
- (๔) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี
- (๕) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวางโทษ

อย่างอื่น^๓

อีกทั้งอายุความฟ้องคดีของผู้ต้องหายาวกว่าผู้ที่กระทำผิดในฐานความผิดเดียวกัน แต่ผู้เสียหายเรื่องนั้นฟ้องผู้ที่กระทำผิดเป็นจำเลยต่อศาลโดยตรง โดยไม่ผ่านกระบวนการสอบสวน

และพันตำรวจเอกคมศักดิ์ สุ่มังเกษร มีความเห็นเช่นเดียวกับ พลตำรวจโท อำนาจ นิมมะโน ว่า มีผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิของผู้ต้องหา ซึ่งอาจเป็นผลดีต่อผู้ต้องหาในการได้รับโอกาสให้ชำระค่าปรับ แต่อาจเกิดปัญหาต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหากผู้ต้องหาไปยุ่งเกี่ยวกับพยานหลักฐาน

นายปรกรณ์ ธรรมโรจน์ อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุดและพันตำรวจเอก กุเกียรติ เจริญบุญ อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด เห็นว่ามีผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหา เพราะเมื่อเข้าสู่กระบวนการเปรียบเทียบไม่สำเร็จ ก็เท่ากับนับอายุความใหม่ ซึ่งกรณีดังกล่าวไม่เป็นหลักสากล โดยเรื่องที่ถูกกระทบคือ ระยะเวลาที่ยืดออกไปมีผลต่อความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้น จึงเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ได้รับความคุ้มครองมีแต่เป็นโทษและได้รับผลร้าย

^๓ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕.

ส่วนนายมุขเมธิน กลั่นนุรักษ์ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำสำนักประธานศาลฎีกา ให้ความเห็นว่าใน ว่าการบัญญัติเปลี่ยนแปลงกฎหมายได้นั้น ย่อมต้องเกิดผลประการใดประการหนึ่ง แต่บทบัญญัติดังกล่าวยังไม่มีผู้ได้รับผลกระทบ หากมีความกังวลว่าจะกระทบสิทธิของผู้ต้องหาที่จะไม่สามารถกำหนดบทบัญญัติใดได้

ส่วนนายพงษ์เดช วานิชกิตติกุล ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ เห็นว่า สิทธิของผู้ต้องหาที่ได้รับจากมาตรา ๑๗/๑ อายุความทำให้ผู้ต้องหาต้องรับภาระมากกว่าที่กฎหมายพื้นฐานกำหนดและขึ้นกับดุลพินิจของคณะกรรมการเปรียบเทียบปรับ

ส่วนดร.วรรณชัย บุญบำรุง รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้ร่างกฎหมาย ให้ความเห็นว่า สิทธิของผู้ต้องหาอาจถูกระงับจากหลักของการมีอายุความ อย่างไรก็ตามผู้ต้องหาจะได้รับความสะดวกสามารถเปรียบเทียบปรับได้

แนวทางที่สอง ให้ความเห็นว่า การขยายอายุความไม่มีผลกระทบต่อผู้ต้องหา ซึ่งนาย พงษ์เดช วานิชกิตติกุล ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ ให้ความเห็นว่า สิทธิของผู้ต้องหาที่ได้รับจากมาตรา ๑๗/๑ ทำให้ผู้ต้องหาได้รับระยะเวลาในการหาเงินมาชำระค่าปรับ แล้วคดีอาญาก็จะระงับไป

แต่ทั้งนี้ในการขยายอายุความขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่คณะกรรมการเปรียบเทียบกำหนด จึงขาดความชัดเจนแน่นอนว่าอายุความฟ้องคดีรายนั้น ๆ จะเป็นเท่าใดกันแน่ ซึ่งพลตำรวจโท อำนาจ นิยมมะโน ให้ความเห็นไว้เช่นกัน อีกทั้งสิทธิความเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน เพราะฐานความผิดที่กำหนดใน มาตรา ๑๗/๑ นั้น ใช้กับกรณีของผู้ต้องหา (แสดงว่ามีการสอบสวน) แต่ฐานความผิดเหล่านั้นผู้เสียหายอาจฟ้องคดีเองได้เช่นกัน จะกลายเป็นว่า ในการกระทำผิดข้อหาเรื่องเดียวกัน ผู้กระทำผิดที่ถูกสอบสวนแจ้งข้อหาเป็นผู้ต้องหากับผู้กระทำผิดที่ถูกผู้เสียหายฟ้องคดีเป็นจำเลยต่อศาลโดยตรง จะมีระยะเวลาอายุความของการฟ้องคดีที่ไม่เท่ากัน อีกทั้ง กระบวนการที่จะทำให้มีการขยายอายุความ ตามมาตรา ๑๗/๑ เนื่องมาจากผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับที่กำหนด หากผู้ต้องหาชำระค่าปรับในกำหนด คดีจะเป็นอันเลิกกัน อันเป็นการให้สิทธิผู้ต้องหาที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาทางเลือก (เปรียบเทียบปรับ) โดยไม่ต้องขึ้นศาลได้ ซึ่งเป็นกรณี ที่ผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการขยายอายุความ

จากการที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาผลจากการสัมภาษณ์มีความเห็นว่า สิทธิของผู้ต้องหาที่ถูก กระงับจากการขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ตามมาตรา ๑๗/๑ นั้นมีผลกระทบต่อตัวผู้ต้องหาทั้งในแง่ดีและแง่ไม่ดี โดยในแง่ดีคือให้โอกาสผู้ต้องหาในการชำระค่าปรับ ส่วนในแง่ไม่ดีคือเกิดความไม่แน่นอนในระยะเวลาที่ อาจถูกดำเนินคดีได้ และเป็นภาระเกินไปต่อผู้ต้องหาที่จะต่อสู้คดี

๔.๓ วิเคราะห์ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานและการอำนวยความสะดวกจาก การขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ตามมาตรา ๑๗/๑

หลักการและเหตุผลที่สำคัญในการกำหนดอายุความ คือ เมื่อคดีล่วงเลยไปพอสมควรแล้วพยานหลักฐานย่อมหายาก ยิ่งเวลาเนิ่นนานออกไปเท่าใด ความทรงจำของพยานบุคคลย่อมเลือนหายไป ความคงอยู่ของพยานเอกสารหรือพยานวัตถุก็ย่อมเสื่อมสลายไปตามธรรมชาติ แม้จะเป็นพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่ในเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีลักษณะคงทน ก็อาจถูกข้อมูลใหม่ ๆ บันทึกซ้ำลงไป ทำให้ข้อมูลคอมพิวเตอร์เดิมหายากหรือผสมปนเปกับข้อมูลใหม่จนยากแก่การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่บันทึกอยู่มีความถูกต้องแน่นอนเพียงใด หรือในส่วนของข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีบทบัญญัติให้ผู้ให้บริการเก็บรักษาไว้ก็มีระยะเวลาการเก็บรักษาที่จำกัด คือ มีระยะเวลาการเก็บรักษา ๙๐ วัน เว้นแต่เจ้าพนักงานจะสั่งให้เก็บรักษาไว้ แต่ก็ไม่นานเกินกว่า ๒ ปี ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ จนอาจเกิดปัญหาในการนำพยานหลักฐานมาสืบให้ศาลเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่

การเวลาที่ล่วงเลยมานานหลังการกระทำความผิดจึงมีผลโดยตรงต่อพยานหลักฐานในคดี กล่าวคือ การกำหนดเวลาเนิ่นนานมากนั้นทำให้พยานหลักฐานต่าง ๆ มีดมน เช่น ความทรงจำของพยานบุคคลย่อมเสื่อมไปตามกาลเวลา หรือพยานหลักฐานเกิดสูญหายในเวลาต่อมา ซึ่งจะส่งผลต่อความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมได้ ในการดำเนินคดีอาญา การฟ้องร้อง การลงโทษหรือการบังคับคดีแก่ผู้กระทำความผิดใด ๆ สมควรที่จะต้องดำเนินคดีภายในระยะเวลาอันจำกัด เพื่อให้พยานหลักฐานต่าง ๆ ทั้งพยานวัตถุหรือพยานหลักฐานเอกสารได้นำมาใช้ในการดำเนินคดีในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีนั้นด้วยความรวดเร็วไม่ถูกบิดเบือน ถูกทำลาย หรือมีความผิดพลาดคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจริงน้อยที่สุด

เหตุผลในการกำหนดอายุความอีกประการหนึ่ง คือ อายุความมีขึ้นเพื่อเร่งรัดให้โจทก์หรือผู้เสียหายนำคดีเข้าฟ้องร้องหรือร้องทุกข์ภายในระยะเวลาที่จำกัด เพื่อประโยชน์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการพิสูจน์ความผิดความบริสุทธิ์ของจำเลยหรือผู้ต้องหาเนื่องจากเมื่อมีบุคคลใดกล่าวหาว่ามีผู้กระทำความผิด เจ้าพนักงานตำรวจก็จะเริ่มดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาพยานหลักฐาน ซึ่งหากระยะเวลาผ่านไปเนิ่นนานพยานหลักฐานที่จะยืนยันว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดก็น้อยลง ทั้งอาจมีการได้พยานหลักฐานที่ผิดพลาดขึ้นมา

เมื่อพิจารณาถึงฐานในการกำหนดอายุความ จะพบว่า การกำหนดระยะเวลาสั้นยาวของอายุความจะไม่คำนึงถึงเฉพาะแต่ความหนักเบาของโทษ ดังเช่นที่ประเทศไทยใช้ แต่พิจารณาจากความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิด ลักษณะของการกระทำความผิด และเงื่อนไขในด้านของการแสวงหาพยานหลักฐาน ตัวอย่างเช่น ในคดีก่อการร้ายนั้นเป็นคดีอาญาที่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวมอย่างรุนแรงจึงกำหนดให้เป็นคดีที่ไม่มีอายุความ ในคดีเกี่ยวกับการจารกรรมศิลปวัตถุโบราณนั้นมีอายุความที่ยาวถึง ๒๐ ปี เนื่องจากกฎหมายเห็นว่าการหาพยานหลักฐานเพื่อมาพิสูจน์ที่มาของศิลปวัตถุโบราณนั้นยุ่งยาก หรือในคดีเกี่ยวกับสถาบันการเงินจะต้องให้ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและสอบสวนดำเนินคดี ก็สมควรต้องมีอายุความยาว ๑ ปี เพื่อให้เวลาในการตรวจสอบ เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การขยายอายุความจะมีผลกระทบโดยตรงในต่อพยานหลักฐานในคดี ซึ่งหากไม่มีการเร่งรัดการรวบรวมพยานหลักฐานไม่เหมาะสม ท้ายที่สุดแล้วเมื่อผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับตามที่คณะกรรมการเปรียบเทียบกำหนด ก็จะส่งผลให้ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้

จากการสัมภาษณ์ความเห็นส่วนใหญ่จะเป็นไปในแนวทางที่ว่า การขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ตามมาตรา ๑๗/๑ จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการรวบรวมพยานหลักฐานและการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดย พลตำรวจโท อำนาจ นิยมโน ให้ความเห็นไว้ว่า การที่พนักงานสอบสวนมีระยะเวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานนานขึ้น (อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาทำสำนวนก็ต้องอยู่ภายใต้ระเบียบ คำสั่ง ภายในองค์กร) พนักงานอัยการมีระยะเวลาในการพิจารณาสำนวนคดีนานขึ้น และมีเวลาที่จะสามารถสั่งให้รวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้นานขึ้นกว่าเดิม แต่ระยะเวลาอายุความที่ขยายออกไป (ตามที่คณะกรรมการเปรียบเทียบกำหนด) หากนานมากเพราะต้องรอผลการดำเนินการของคณะกรรมการเปรียบเทียบ ก็อาจทำให้เกิดปัญหาในการติดตามพยานบุคคลต่างๆมาเพื่อสอบสวนหรือการรวบรวมพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ซึ่งอาจถูกทำลายไปได้โดยง่าย ทำให้มีผลต่อการอำนวยความสะดวก โดยยังขาดความชัดเจนในแง่ของกระบวนการ ขั้นตอน การดำเนินการ นอกจากนั้น หากผู้ต้องหาไม่ประสงค์จะต่อสู้คดี โดยไม่ประสงค์จะเข้าสู่กระบวนการเปรียบเทียบของคณะกรรมการเปรียบเทียบจะทำได้หรือไม่แค่ไหนเพียงใด การขาดความชัดเจนในเรื่องข้างต้นย่อมส่งผลต่อความล่าช้าในการอำนวยความสะดวก เพราะหากผู้ต้องหาประสงค์ต่อสู้คดี เขาย่อมต้องการเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาลโดยเร็ว อีกทั้ง หลักเรื่องอายุความในกฎหมายอาญาของระบบ Civil Law คือ หลัก “กฎแห่งการลืม”(la loi del’oubli) มีแนวคิดที่ว่า เมื่อเกิดคดีขึ้น การนำหลักฐานต่าง ๆ ในที่เกิดเหตุมาพิสูจน์ความผิดและกระทำความผิดจะได้ผลที่สุดเมื่อกระทำให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่รวดเร็ว ยิ่งเวลาล่วงเลยไปนานเท่าใด ความทรงจำเกี่ยวกับพยานหลักฐานก็จะยิ่งลดน้อยลงหรือไม่อาจนำพยานมานำสืบได้เนื่องจากพยานหลักฐานสูญหายไปตามกาลเวลา หรือพยานบุคคลถึงแก่ความตายไปก่อนที่จะทำการสืบพยาน จึงทำให้กระทบต่อการอำนวยความสะดวก

ส่วนพันตำรวจเอกคมศักดิ์ สุ่มงะเกษตร รองผู้บังคับการ กองบังคับการตำรวจนครบาล ๒ กองบัญชาการตำรวจนครบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ก็เห็นว่า อาจเป็นผลเสียในการรวบรวมพยานหลักฐานเพราะหากปล่อยเวลาให้เนิ่นนานไปพยานหลักฐานอาจลบเลือน และพนักงานสอบสวนอาจไม่ดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานต่อ เนื่องจากเห็นว่าเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการเปรียบเทียบ ซึ่งในอนาคตคดีตามมาตรา ๑๗/๑ จะมีความสำคัญและกระทบต่อบุคคลในวงกว้าง คนไม่รู้กฎหมายสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ จึงอาจเกิดการกระทำความผิดได้ตลอดเวลา รัฐจึงควรแยกคดีเหล่านี้ออกมาให้ชัดเจน ปัจจุบันต้องพึ่งหน่วยงานภาครัฐที่มีความสามารถไม่เพียงพอ จึงควรจัดให้มีหน่วยงานที่มีความชำนาญด้านนี้โดยเฉพาะในทุกภูมิภาค

นายปรกรณ์ ธรรมโรจน์ อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุดและพันตำรวจเอก กุเกียรติ เจริญบุญ อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด เห็นว่า เมื่ออายุความขยายออกไปก็เพิ่มระยะเวลาในการหาพยานหลักฐานได้ แต่ในทางกลับกันพยานหลักฐานพวกนี้อาจสูญหายทำลายได้ง่าย ปัญหาคือความไม่มีประสิทธิภาพของพนักงานสอบสวน รวมไปถึงกระทรวงดิจิทัลเศรษฐกิจและสังคมที่ยังไม่สามารถให้ข้อมูลได้ถูกต้องครบถ้วน

นายมุขเมธิน กลั่นนุรักษ์ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำสำนักประธานศาลฎีกา ให้ความเห็นว่า หลักการเรื่องอายุความมีขึ้นเนื่องจากคดีล่วงเลยไปพอสมควร การดำเนินคดีไม่มีความสำคัญอีกต่อไป การแสวงหาพยานหลักฐานไม่คุ้มค่า ไม่มีผลกระทบต่อสังคม ดังนั้นการขยายอายุความ ต้องคำนึงถึงหลักการดังกล่าว ทั้งนี้ไม่เห็นด้วยกับการขยายอายุความจากเหตุผลที่ผู้ต้องหาชำระค่าปรับไม่ทันแล้วมาเริ่มอายุความใหม่ ซึ่งยังไม่ใช่เหตุผลที่เหมาะสมเนื่องจากไม่ได้รวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่แรกจึงจะเป็นการยากในการรวบรวมพยานหลักฐานให้ครบถ้วนในภายหลังและไม่คุ้มค่าในการรวบรวมหาพยาน ในแง่ของเจ้าพนักงานจะมีความยุ่งยากในการหาพยานหลักฐานมากขึ้น แม้จะมีแนวคิดหาพยานหลักฐานที่อยู่ในคอมพิวเตอร์จะไม่สูญหาย แต่แท้จริงแล้วอาจสูญหายได้อีกประการคือรัฐต้องใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ หากรัฐสามารถใช้ทรัพยากรอย่างไม่จำกัดอายุความก็ไม่จำเป็นต้องมี เช่น คดีลอบสังหารจอห์นเอฟเคนเนดี หากปัญหาที่เกิดจากกรณีผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับคือไม่สามารถฟ้องคดีได้ทัน เนื่องจากมีเวลาไม่พอในการหาพยานหลักฐาน รัฐควรกำหนดอายุความให้เหมาะสมกับพฤติการณ์กระทำความผิด

นายพงษ์เดช วานิชกิตติกุล ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ ให้ความเห็นว่า อาจทำให้กระทบต่อประสิทธิภาพในการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยประสิทธิภาพอาจลดลง เนื่องจากพนักงานสอบสวนเห็นว่ามียุทธศาสตร์ยาวนานขึ้น แต่ก็อาจจะมีประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานบางประเภทที่มีความซับซ้อนและมีแหล่งที่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันหลายแหล่ง

ดร.วรรณชัย บุญบำรุง รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ให้ความเห็นว่า การขยายอายุความอาจทำให้เจ้าหน้าที่ไม่มีประสิทธิภาพในการรวบรวมพยานหลักฐาน เนื่องจากมีความรู้สึกไม่คุ้มค่าที่จะทำ เมื่อผลที่สุดแล้วหากมีการชำระค่าปรับ คดีอาญาเป็นอันเลิกไป และหากยังรวบรวมพยานหลักฐานต่ออาจไม่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าที่จะต้องมารวบรวมพยานหลักฐาน

ทนายความ ให้ความเห็นว่า การรวบรวมพยานหลักฐานควรมีการดำเนินการในระยะเวลาที่เหมาะสมอาจจะส่งผลให้มีการทำลายพยานหลักฐานในการกระทำความผิด และการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ เป็นการกระทำความผิดที่ส่งผลต่อผู้เสียหายได้รับความเสียหายอย่างรุนแรง การขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบมีผลต่อการอำนวยความสะดวกต่อผู้เสียหายโดยตรง

ผู้ศึกษาได้ศึกษาผลจากการสัมภาษณ์มีความเห็นว่า การขยายอายุความอาจเกิดผลกระทบต่อพยานหลักฐาน ไม่ว่าในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่รวบรวมพยานหลักฐานให้ครบถ้วนก่อนหรือระหว่างทำการเปรียบเทียบปรับ หรือความสามารถของผู้กระทำความผิดที่อาจยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน ซึ่งทำให้พยานหลักฐานสูญหายได้และมีผลต่อการอำนวยความสะดวกที่ยากจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษซึ่งจะเป็นผลเสียต่อผู้เสียหายโดยตรงด้วย

๔.๔ แนวทางแก้ไขที่เหมาะสมเกี่ยวกับอายุความกรณีผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับตามที่ ถูกเปรียบเทียบปรับในการกระทำความผิดกฎหมายคอมพิวเตอร์

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕ กำหนดอายุความในคดีอาญาไว้ว่า ถ้ามิได้ฟ้อง และได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

(๑) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุก ยี่สิบปี

(๒) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี

(๓) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี

(๔) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี

(๕) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวาง โทษอย่างอื่น^๔

บทบัญญัติดังกล่าวกฎหมายไทยได้กำหนดระยะเวลาอายุความในการฟ้องร้องคดีอาญา โดยพิจารณาจาก “ความร้ายแรงของโทษ” ที่ระวางไว้สำหรับฐานความผิดแต่ละฐานที่จะมีการฟ้องคดี และกำหนดให้อายุความในการฟ้องคดีจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่การกระทำความผิด ซึ่งอายุความจะหยุดนับ และสิ้นสุดก็ต่อเมื่อได้มีการฟ้องร้องและได้ตัวผู้กระทำความผิด มายังศาลเท่านั้น หากเป็นกรณีฟ้องคดี เพียงอย่างเดียวแต่ยังไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลอายุความก็ยังไม่หยุดนับต้องได้ตัวผู้กระทำความผิด มายังศาลด้วย หรือหากเป็นกรณีที่จำเลยถูกคุมขังอยู่ในอำนาจศาลอื่นในคดีอื่นอยู่แล้วที่กฎหมายให้ถือว่า เป็นการได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลแล้ว แต่หากไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องต่อศาลภายในเวลา ที่กำหนดก็เป็นอันขาดอายุความในการฟ้องคดี อีกทั้งประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๙๕ วรรค ๒ กำหนดให้ศาลส่งผลการพิจารณาไว้ ๒ กรณี คือ ๑) กรณีผู้กระทำความผิดหลบหนี ๒) กรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลวิกลจริต อันเป็นการหยุดอายุความเดิม และอายุความเริ่มนับใหม่เมื่อผู้กระทำความผิด หลบหนีหรือวิกลจริตเหตุหนึ่งเหตุใด

จากการสัมภาษณ์ได้แนวทางแก้ไขปัญหาจากการขยายอายุความในการกระทำความผิด เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เป็น ๒ แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ ๑ ไม่ควรให้เริ่มนับอายุความฟ้องคดีอาญาใหม่ โดยให้นับอายุความ ไปตามปกติโดย พล.ต.ท. อำนาจ นิยมะโน อดีตผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๑ มีเห็นว่าตามความผิด ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ฯ ไม่ใช่ความผิดสำคัญหรืออาชญากรรม ร้ายแรง การกำหนดให้มีการขยายอายุความออกไปเพราะผู้ต้องหาไม่จ่ายค่าปรับตามที่คณะกรรมการฯ กำหนด จึงไม่น่าเหมาะสมต่อลักษณะความผิด อีกทั้งความผิดที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๗/๑ ก็จะเป็น ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่ถึง ๓ ปี ทั้งสิ้น อันแสดงให้เห็นว่าเป็นเพียงความผิดเล็กน้อย และการ ที่กฎหมายกำหนดให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบ ก็เพราะเห็นว่าเป็นความผิดเล็กน้อยที่ผู้กระทำความผิด ยังไม่สมควรโดนโทษจำคุก แต่กลับกลายเป็นว่าความผิดเล็กน้อยเหล่านี้กลับมีการขยายอายุความ ออกไป ซึ่งไม่สอดคล้องกับลักษณะและความร้ายแรงของความผิด แต่เห็นว่าควรที่จะกำหนดให้ชัดเจนว่า

^๔ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๕.

คณะกรรมการเปรียบเทียบจะต้องพิจารณาและกำหนดเวลาให้เปรียบเทียบไม่เกินกำหนดเวลาเท่าไร จึงจะเหมาะสมและสอดคล้องต่อกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยมากกว่า อีกทั้งนาย मुखเมธิน กลั่นนุรักษ์ มีความเห็นว่า ไม่ควรมีการขยายอายุความเพียงเพราะเหตุผลว่า ปรับไม่ทันแล้วเริ่มนับอายุความใหม่ เหตุผลดังกล่าวไม่เพียงพอถ้าปรับไม่ทันแล้วจะขยับปรับให้ทัน ก็เป็นเหตุผลของมันเหมือนอายุความบังคับโทษ แต่ไม่ใช่เริ่มนับหนึ่งใหม่ในทางปฏิบัติถ้าไม่มีการ แก่กฎหมาย ก็ควรมีแนวทางปฏิบัติกำหนดไว้ ควรจะมีกฎหมายที่เดียว เกณฑ์มาตรฐานว่าพนักงานสอบสวนต้องทำอะไรผู้พิพากษาต้องทำอะไรอาจวางแค่แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนก่อนและใครที่ออกนอกแนวทางปฏิบัติก็ต้องให้เหตุผลที่อธิบายได้

แนวทางที่ ๒ ควรให้ขยายอายุความออกไปได้เล็กน้อยแต่ไม่ใช่การนับอายุความใหม่

ดร.วรรณชัย บุญบำรุง รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา และนายปกรณ์ ธรรมโรจน์ อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด เห็นด้วยกับการขยายอายุความออกไปได้ เล็กน้อยแต่ไม่ใช่การนับอายุความใหม่นั้น มีการกำหนดให้ขยายอายุความไว้เฉพาะกรณีที่ผู้ต้องหา ไม่ชำระค่าปรับและอายุความใกล้ขาดหรือขาดไปแล้ว โดยกำหนดระยะเวลาให้ดำเนินคดีได้เป็น ระยะเวลาที่แน่นอนภายหลังจากผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเช่น ๖๐ วัน เพื่อให้มีกรอบ ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน นอกจากนี้นายปกรณ์ ธรรมโรจน์ เห็นว่ากระบวนการของการ เปรียบเทียบมีขั้นตอนอยู่ กำหนดเวลาท้ายที่สุดการเปรียบเทียบจะกระทำได้ต้องทำภายในอายุความ อยู่แล้ว ท้ายสุดคำสั่งจะออกมาหลังอายุความเสร็จสิ้นไม่ได้ ซึ่งอายุความที่ขยายออกมีกำหนดที่ชัดเจน และสุดท้ายจะเข้าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ ซึ่งถ้าผู้ต้องหา ไม่ชำระหรือไม่ยอมให้เปรียบเทียบ ก็เข้ากระบวนการที่ต้องชำระไปตามปกติต่อไป ซึ่งในกระบวนการ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาปกติอาจจะทันแบบฉุกฉะทุก หรืออาจไม่ทันก็ควรให้ขยายอายุ ความออกไปได้แบบมีกำหนดที่แน่นอน เช่น ๑๕ วัน แต่ไม่ใช่เริ่มนับอายุความใหม่ จากการที่ผู้ศึกษา ได้ศึกษาผลจากการสัมภาษณ์มีความเห็นว่า ควรจัดให้มีแนวทางการรวบรวมพยานหลักฐานให้เหมาะสม ก่อนเข้าสู่กระบวนการเปรียบเทียบปรับ เนื่องจากผู้กระทำความผิดตามกฎหมายฉบับนี้เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางเทคโนโลยีและอาจไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานระหว่างเปรียบเทียบได้ และควรมี กรอบระยะเวลาในการฟ้องคดีภายหลังจากที่ไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนด เพื่อเป็นการเร่งรัดการ ปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐ

ทั้งนี้ ได้จัดทำตารางเปรียบเทียบกฎหมายต่างๆกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลในเรื่อง อายุความ ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ ๑ เปรียบเทียบเรื่องอายุความระหว่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และกฎหมายอื่น

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐	ประมวลกฎหมายอาญา	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙	พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙	พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๕๙	พระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ. ๒๕๔๗
มาตรา ๑๗/๑ “ความผิดตามมาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่งมาตรา ๑๖/๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๗ ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้ คณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งให้มีจำนวนสามคน ซึ่งคนหนึ่งต้องเป็นพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	มาตรา ๙๕ ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้นับแต่วันกระทำความผิดเป็นอันขาดอายุความ (๑) ยี่สิบปีสำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิตจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกยี่สิบปี (๒) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี	มาตรา ๓๗ คดีอาญา เลิกกันใดดังต่อไปนี้ (๑) ในคดีมีโทษปรับสถานเดียวเมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา (๒) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร ซึ่งมีโทษปรับ	มาตรา ๒๑ ในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาของศาล มิให้นับระยะเวลาที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ ในการมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๘	มาตรา ๑๓ ในการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาของศาล มิให้นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ ในการมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษมิให้นำบท	มาตรา ๓๑๗/๗ เมื่อคณะกรรมการพิจารณามาตรการลงโทษทางแพ่งเห็นควรให้นำมาตรการลงโทษทางแพ่งมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิด และได้กำหนดวิธีการในการบังคับตามมาตรการลงโทษทางแพ่งตามควรแก่กรณีแล้ว และผู้กระทำความผิดยินยอมที่จะปฏิบัติตามมาตรการลงโทษทางแพ่งตามที่กำหนดให้สำนักงานจัดทำบันทึกการยินยอมและเมื่อผู้นั้นได้ชำระเงินครบถ้วนแล้ว ให้สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับใน	มาตรา ๑๒๖ ถ้าผู้กระทำความผิดยินยอมให้เปรียบเทียบแล้วไม่ชำระค่าปรับภายในเวลาตามมาตรา ๑๒๕ ให้ดำเนินคดีต่อไป โดยให้อายุความเริ่มนับตั้งแต่วันครบกำหนดชำระค่าปรับตามคำสั่งของผู้มีอำนาจเปรียบเทียบ

พระราชบัญญัติว่าด้วย การกระทำความผิด เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐	ประมวลกฎหมายอาญา	ประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา	พระราชบัญญัติวิธี พิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙	พระราชบัญญัติวิธี พิจารณาคดีทุจริตและ ประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙	พระราชบัญญัติ หลักทรัพย์และตลาด หลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๕๙	พระราชบัญญัติการ เดินอากาศ พ.ศ. ๒๕๔๗
เมื่อคณะกรรมการ เปรียบเทียบได้ทำการ เปรียบเทียบกรณีใด และผู้ต้องหาได้ชำระ เงินค่าปรับตามคำ เปรียบเทียบภายใน ระยะเวลาที่ คณะกรรมการ เปรียบเทียบกำหนด แล้ว ให้ถือว่าคดีนั้นเป็น อันเลิกกันตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา ในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ ชำระเงินค่าปรับภายใน ระยะเวลาที่กำหนด ให้ เริ่มนับอายุความในการ ฟ้องคดีใหม่นับตั้งแต วันที่ครบกำหนด ระยะเวลาดังกล่าว”	(๓) สิบปี สำหรับ ความผิดต้องระวางโทษ จำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี (๔) ห้าปี สำหรับ ความผิดต้องระวางโทษ จำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึง หนึ่งปี (๕) หนึ่งปี สำหรับ ความผิดต้องระวางโทษ จำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือน ลงมาหรือต้องระวาง โทษอย่างอื่นถ้าได้ฟ้อง และได้ตัวผู้กระทำ ความผิดมายังศาลแล้ว ผู้กระทำ ความผิด หลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งงดการ พิจารณาไว้จนเกิน กำหนดดังกล่าวแล้ว	อย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่น บาท เมื่อผู้ต้องหาชำระ ค่าปรับตามที่พนักงาน สอบสวนได้ เปรียบเทียบแล้ว (๓) ในคดีความผิดที่ เป็นลหุโทษ หรือ ความผิดที่มีอัตราโทษ ไม่สูงกว่าความผิด ลหุโทษหรือคดีที่มีโทษ ปรับสถานเดียวอย่างสูง ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพฯ เมื่อผู้ต้องหาชำระ ค่าปรับ ตามที่นาย ตำรวจประจำท้องที่ตั้ง แต่ตำแหน่ง สารวัตรขึ้น ไป หรือนายตำรวจชั้น สัญญาบัตรผู้ทำการใน ตำแหน่ง นั้นๆ ได้ เปรียบเทียบแล้ว	แห่งประมวลกฎหมาย อาญามาใช้บังคับ	บัญญัติมาตรา ๙๘ แห่งประมวลกฎหมาย อาญามาใช้บังคับ	กรณีที่ผู้กระทำความผิด ไม่ชำระเงินตามบันทึก การยินยอมหรือชำระ ไม่ครบถ้วน ให้สำนักงานยื่นคำร้อง ต่อศาลเพื่อดำเนินการ บังคับให้เป็นไปตามที่ ยินยอมไว้ภายในสามปี นับแต่วันที่ผิดนัด	

พระราชบัญญัติว่าด้วย การกระทำความผิด เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐	ประมวลกฎหมายอาญา	ประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา	พระราชบัญญัติวิธี พิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙	พระราชบัญญัติวิธี พิจารณาคดีทุจริตและ ประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙	พระราชบัญญัติ หลักทรัพย์และตลาด หลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๕๙	พระราชบัญญัติการ เดินอากาศ พ.ศ. ๒๕๔๗
	นับแต่วันที่หลบหนีหรือ วันที่ศาลสั่งการ พิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็น อันขาดอายุความ เช่นเดียวกัน	(๔) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบ ได้ตามกฎหมาย อื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ ชำระค่าปรับ ตาม ค่าเปรียบเทียบของ พนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว มาตรา ๓๘ ความผิด ตามอนุมาตรา (๒) (๓) และ (๔) แห่งมาตรา ก่อนถ้าเจ้าพนักงานตั้ง กล่าวในมาตรานั้นเห็น ว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับ โทษถึงจำคุกให้มีอำนาจ เปรียบเทียบดังนี้ (๑) ให้กำหนดค่าปรับ ซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระ ถ้าผู้ต้องหา และ ผู้เสียหายยินยอม ตามนั้น เมื่อผู้ต้องหา ได้ชำระเงินค่าปรับ				

พระราชบัญญัติว่าด้วย การกระทำความผิด เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐	ประมวลกฎหมายอาญา	ประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา	พระราชบัญญัติวิธี พิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙	พระราชบัญญัติวิธี พิจารณาคดีทุจริตและ ประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙	พระราชบัญญัติ หลักทรัพย์และตลาด หลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๕๙	พระราชบัญญัติการ เดินอากาศ พ.ศ. ๒๕๔๗
		ตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่กำหนดให้ภายในเวลาอันสมควรแต่ไม่เกินสิบห้านวันแล้ว คดีนั้นเป็นอันเสร็จเด็ดขาด ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบหรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลากำหนดในวรรคก่อนให้ดำเนินคดีต่อไป (๒) ในคดีมีค่าทดแทน ถ้าผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบให้เจ้าหน้าที่กะจำนวนตามที่เห็นควรหรือตามที่คู่ความตกลงกัน				

พระราชบัญญัติว่าด้วย การกระทำความผิด เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐	ประมวลกฎหมายอาญา	ประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา	พระราชบัญญัติวิธี พิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙	พระราชบัญญัติวิธี พิจารณาคดีทุจริตและ ประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙	พระราชบัญญัติ หลักทรัพย์และตลาด หลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๕๙	พระราชบัญญัติการ เดินอากาศ พ.ศ. ๒๕๔๗
		มาตรา ๓๙ สิทธินำ คดีอาญามาฟ้อง ยอมระงับไปตั้งต่อไปนี้ (๑) โดยความตายของ ผู้กระทำความผิด (๒) ในคดีความผิด ต่อสวนตัวเมื่อใดถอน คำร้องทุกขถอนฟ้อง หรือยอมความกันโดย ถูกต้องตามกฎหมาย (๓) เมื่อคดีเลิกกันตาม มาตรา ๒๗ (๔) เมื่อมีคำพิพากษา เสร็จเด็ดขาดใน ความผิดซึ่งใดฟ้อง (๕) เมื่อมีกฎหมายออก ไขภายหลังการกระทำ ผิดยกเลิกความผิด (๖) เมื่อคดีขาดอายุ ความ (๗) เมื่อมีกฎหมาย ยกเว้นโทษ				

ตารางที่ ๒ เปรียบเทียบความคิดเห็นเรื่องอายุความระหว่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และกฎหมายอื่น

กลุ่มฯ ประเด็น	ผู้พิพากษา	พนักงานอัยการ	ตำรวจ	ทนายความ	คณะกรรมการกฤษฎีกา
๑.ความสอดคล้องระหว่างกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดคอมพิวเตอร์กับประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	-ไม่สอดคล้องอย่างแน่นอนเพราะกฎหมายอื่นมีบทบัญญัติที่กำหนดอายุความไว้ชัดเจน แต่ใน พรบ.นี้ไม่มีบทบัญญัติระยะเวลาเกี่ยวกับอายุความไว้ -ไม่น่าจะขัดกับหลักตามอาญาและวิอาญา เนื่องจากอาชญากรรมคอมพิวเตอร์เป็นอาชญากรรมที่ต้องใช้เวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานและอาจเกี่ยวข้องกับหลายบุคคล ดังนั้นการขยายอายุความอาจมีความเหมาะสม แต่ไม่เหมาะสมที่ไม่กำหนดอายุความไว้ชัดเจน	-พรบ.คอมพิวเตอร์เป็นกฎหมายเทคนิคเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานเปรียบเทียบได้ควรเอามาใช้เฉพาะเรื่อง ซึ่งถือเป็นทางเลือกและข้อดีในการใช้ทางเลือกที่เหมาะสม ในส่วนที่เห็นไม่สอดคล้องคือกระบวนการของการเปรียบเทียบมีขั้นตอนอยู่ กำหนดเวลาท้ายที่สุดการเปรียบเทียบจะกระทำได้ภายในอายุความอยู่แล้ว ท้ายสุดคำสั่งจะออกมาหลังอายุความเสร็จสิ้นไม่ได้ ซึ่งอายุความที่ขยายออกมีกำหนดที่ชัดเจน และสุดท้ายจะเข้าตามป.วิ.อ.ม.๓๗ ,๓๘ ซึ่งถ้าผู้ต้องหาไม่ชำระหรือไม่ยอมให้เปรียบเทียบ ก็เข้ากระบวนการที่ต้องชำระไปตามปกติต่อไป ในทางปฏิบัติที่เห็นว่าไม่เหมาะสม เพราะการขยายอายุความจะกลายเป็นโทษสำหรับคนกระทำผิด การไม่ยอมชำระค่าปรับ กลายเป็นต้องเริ่มใหม่ ซึ่งจะขัดกับ ป.วิ.อ. ม.๔๘ หลักคือให้ฟ้องก่อนแล้วค่อยขยาย	ไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสมเพราะกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามุ่งเน้นให้จำเลยเป็นศูนย์กลางแห่งคดีจะต้องได้รับการพิจารณาด้วยความรวดเร็วต่อเนื่องเป็นธรรม การกระทำใดจะเป็นความผิดต้องกำหนดโดยชัดแจ้ง กฎหมายอาญาจึงต้องตีความโดยเคร่งครัด	มีความสอดคล้องเนื่องจากมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสองปีและมีโทษปรับเพียงอย่างเดียว การเปรียบเทียบปรับไม่มีผลต่อการขยายอายุความเนื่องจากอายุความเริ่มนับเมื่อไม่ชำระค่าปรับ	ไม่สอดคล้องกับตัวบทกฎหมาย แต่สอดคล้องกับทิศทางการแก้ไขกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในการคุ้มครองสังคมเมื่อผู้ต้องหาใช้สิทธิไม่สู้คดี

กลุ่มฯ ประเด็น	ผู้พิพากษา	พนักงานอัยการ	ตำรวจ	ทนายความ	คณะกรรมการกฤษฎีกา
๒.สิทธิของผู้ต้องหาที่ถูก กระทบจากการขยายอายุ ความ เมื่อไม่ชำระค่าปรับ	ในการร่างกฎหมายยังไม่มี ผู้ได้รับผลกระทบ หากมีความ กังวลเรื่องนี้จะไม่สามารถ กำหนดได้ สิทธิของผู้ต้องหาที่มีทั้งแ่งดีและแ่ง ไม่ดี แ่งดีคือมีระยะเวลาในการหา เวลามาชำระค่าปรับ <u>แ่งไม่ดี คือ</u> <u>อายุความทำให้ผู้ต้องหาต้อง</u> <u>รับภาระมากกว่าที่กฎหมาย</u> <u>พื้นฐานกำหนดและขึ้นกับดุลพินิจ</u> <u>ของคณะกรรมการ</u>	เห็นว่ามีผลกระทบ เพราะเมื่อเข้าสู่ กระบวนการเปรียบเทียบ ไม่สำเร็จ ก็เท่ากับ นับใหม่เลย ซึ่งกรณีดังกล่าวไม่เป็นหลักสากล โดยเรื่องที่ถูกกระทบคือ ระยะเวลาที่ยืดออกไป มีผลต่อความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้น จึงเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ได้รับความคุ้มครอง มีแต่เป็นโทษและได้รับผลร้าย	-สิทธิในความเสมอภาคกันในกฎหมายและ ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน -อายุความฟ้องคดีของผู้ต้องหาว่าอายุ ความฟ้องคดีปกติที่กำหนดไว้ในประมวล กฎหมายอาญา -อายุความฟ้องคดีของผู้ต้องหาที่ยาวกว่า ผู้ที่กระทำผิดในฐานความผิดเดียวกัน แต่ผู้เสียหายเรื่องนั้นฟ้องคดีของผู้ต้องหา ยาวกว่าผู้ที่กระทำผิดในฐานความผิดเดียวกัน แต่ผู้เสียหายเรื่องนั้นฟ้องผู้ที่กระทำผิดเป็น จำเลยต่อศาลโดยตรงโดยไม่ผ่านกระบวนการ สอบสวน	มีผลกระทบในแง่บวกคือ มีระยะเวลาในการหาเงิน มาชำระค่าปรับเพิ่มเติม ในแง่ลบคือทำให้ ระยะเวลาที่จะหลุดพ้นคดี ขยายออกไป	เป็นไปตามหลักการของ การมีอายุความเพื่อ คุ้มครองสิทธิของ ผู้ต้องหา

กลุ่มฯ ประเด็น	ผู้พิพากษา	พนักงานอัยการ	ตำรวจ	ทนายความ	คณะกรรมการกฤษฎีกา
๓.ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานและการอำนวยความสะดวกยุติธรรมจากการขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับ	หลักการมีอายุความไว้เนื่องจากคดีล่วงเลยไปพอสมควร การดำเนินการไม่มีความสำคัญอีกต่อไปการแสวงหาพยานหลักฐานไม่คุ้มค่า ไม่มีผลกระทบต่อการสังคม ดังนั้นการขยายอายุความ ต้องคำนึงถึงหลักการดังกล่าว <u>ทั้งนี้ไม่เห็นด้วย</u> กับการขยายอายุความเนื่องจากเหตุผลเนื่องจากผู้ต้องหาชำระค่าปรับไม่ทันแล้วมาเริ่มอายุความใหม่ยังไม่ใช่เหตุผลที่เหมาะสมเนื่องจากไม่ได้รวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่แรกจึงเป็นการยากในการรวบรวมพยานหลักฐานให้ครบถ้วนในภายหลัง และ <u>ไม่คุ้มค่า</u> ในการรวบรวมหาพยาน อาจทำให้กระทบต่อประสิทธิภาพในการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยประสิทธิภาพอาจลดลง เนื่องจากเห็นว่ามี	เมื่ออายุความขยายออกไปก็เพิ่มระยะเวลาในการหาพยานหลักฐานได้ แต่ในทางกลับกันพยานหลักฐานพวกนี้อาจสูญหายทำลายได้ง่าย <u>ปัญหาคือความไม่มีประสิทธิภาพของพนักงานสอบสวน</u> รวมไปถึงกระทรวงดิจิทัลเศรษฐกิจและสังคมที่ยังไม่สามารถให้ข้อมูลได้ถูกต้องครบถ้วน	-พนักงานสอบสวน มีระยะเวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานนานขึ้น พนักงานอัยการมีระยะเวลาในการพิจารณาสำนวนคตินานขึ้น และมีเวลาที่จะสามารถสั่งให้รวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้นานขึ้นกว่าเดิม -แต่ระยะเวลาอายุความที่ขยายออกไปนานมาก เพราะต้องรอผลการดำเนินการของคณะกรรมการเปรียบเทียบเป็นเวลานาน <u>เรื่องยากในการติดตามพยานบุคคลต่างๆมาเพื่อสอบสวน หรือการรวบรวมพยานหลักฐาน</u> อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ซึ่งอาจถูกทำลายไปได้ <u>โดยง่าย</u> -สาเหตุที่เกิดการขยายอายุความออกไปเนื่องจากผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับตามที่คณะกรรมการเปรียบเทียบกำหนด ซึ่งจะส่งผลให้การอำนวยความสะดวกเกิดความล่าช้า เพราะจะมีปัญหาว่า คณะกรรมการเปรียบเทียบ เพียงคณะเดียวจะไม่เพียงพอต่อการพิจารณาความผิดที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๗/๑ ที่จะเกิดขึ้นทั่วราชอาณาจักรได้ ขั้นตอนการส่งเรื่องเพื่อเข้าสู่คณะกรรมการเปรียบเทียบ ระยะเวลาที่คณะกรรมการ	การรวบรวมพยานหลักฐานควรมีการดำเนินการภายในระยะเวลาและมีความเหมาะสม การขยายอายุความอาจจะส่งผลให้มีการทำลายพยานหลักฐานในการกระทำความผิด การกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์เป็นการกระทำความผิดที่ส่งผลต่อผู้เสียหายให้ได้รับความเสียหายอย่างรุนแรง การขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบย่อมมีผลต่อการอำนวยความสะดวกยุติธรรมต่อผู้เสียหายโดยตรง	<u>อาจจะทำให้เจ้าหน้าที่ไม่มีประสิทธิภาพในการรวบรวมพยานหลักฐาน</u> เนื่องจากมีความรู้สึกไม่คุ้มค่าที่จะทำ เมื่อผลที่สุดแล้วหากมีการชำระค่าปรับ คดีอาญาเป็นอันเลิกไป และหากยังรวบรวมพยานหลักฐานต่ออาจไม่สอดคล้องกับ <u>หลักธรรมาภิบาล</u> ความมีประสิทธิภาพ คุ้มค่าที่จะต้องมารวบรวมพยานหลักฐาน

กลุ่มฯ ประเด็น	ผู้พิพากษา	พนักงานอัยการ	ตำรวจ	ทนายความ	คณะกรรมการกฤษฎีกา
	ระยะเวลายาวนานขึ้น แต่ก็อาจจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเนื่องจากมีเวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานมากขึ้น		เปรียบเทียบจะพึงกำหนดจะกำหนดมากน้อยเพียงใดเห็นว่าในเรื่องการบวนการเปรียบเทียบปรับของคณะกรรมการยังขาดความชัดเจนในแง่ของกระบวนการ ขั้นตอนการดำเนินการ นอกจากนั้น หากผู้ต้องหาไม่ประสงค์จะต่อสู้คดี โดยไม่เพียงใด การขาดความชัดเจนในเรื่องข้างต้น ย่อมส่งผลต่อความล่าช้าในการอำนวยความยุติธรรม เพราะหากผู้ต้องหาประสงค์ต่อสู้คดีเขาย่อมต้องการเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาลโดยเร็ว		
๔. แนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกรณีผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับตามที่คณะกรรมการเปรียบเทียบกำหนด	- <u>แก้กฎหมายโดยให้เพิ่มระยะเวลาอายุความให้มากขึ้น</u> กว่าเดิมโดยกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจน ให้เปลี่ยนโทษปรับตามพรบ.นี้ เป็นโทษปรับทางปกครอง	การแก้ไขให้หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบต้องมี <u>ประสิทธิภาพมากกว่านี้</u> โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องมีการพัฒนาเครื่องมือ, พัฒนาบุคลากร, เผยแพร่ความรู้ให้กับหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายเช่นสตชหรือDSIและเผยแพร่โทษหรือข้อกฎหมายนี้ให้ประชาชนทราบ	-สำหรับความผิดตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ไม่ใช่ความผิดสำคัญหรืออาชญากรรมร้ายแรงเช่นเดียวกับ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์พ.ศ.๒๕๕๙ และพ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบพ.ศ.๒๕๕๙ <u>จึงไม่เหมาะสมต่อลักษณะความผิดอีกทั้งความผิดที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๗/๑</u>	ควรเริ่มนับอายุความในส่วนที่เหลืออยู่ กรณีที่ผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับ ควรเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกหรือกักขัง หรือกักขังโดยคำนวณตามอัตราการกักขังแทนโทษปรับหรือหลักเกณฑ์อื่นตามที่กฎหมายอาญากำหนดไว้	กำหนดให้มีการขยายอายุความไว้เฉพาะกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับและอายุความใกล้ขาดหรือขาดไปแล้ว <u>โดยกำหนดระยะเวลาไว้แน่นอนเช่น ๖๐ วัน</u> เพื่อให้มีกรอบในการปฏิบัติหน้าที่

กลุ่มฯ ประเด็น	ผู้พิพากษา	พนักงานอัยการ	ตำรวจ	ทนายความ	คณะกรรมการกฤษฎีกา
	-ออกระเบียบให้คณะกรรมการมีอำนาจขยายระยะเวลาปรับได้ครั้งเดียว-ออกกฎหรือระเบียบกำหนดแนวทางปฏิบัติให้ชำระค่าปรับ - ให้อยู่ในหลักการของอายุความ ๔ ประการ คือความยาก ความนาน ความเกี่ยวข้องและการบังคับโทษ และกำหนดอายุความให้เหมาะสมกับลักษณะความผิด พร้อมทั้งกำหนดกระบวนการในการรวบรวมพยานหลักฐานให้ชัดเจน หรือจะสร้างความเชื่อมั่นอย่างไรว่าผู้ต้องหาจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับพยานหลักฐาน				

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

แนวทางในการแก้ไขปัญหาค่าการอ่านอายุความยุติธรรมจากการขยายอายุความกรณีเปรียบเทียบปรับในคดีความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการขยายอายุความสำหรับผู้ต้องหาที่ไม่ชำระค่าปรับตามที่ถูกเปรียบเทียบในคดีความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มีปัญหาและผลกระทบต่อการอ่านอายุความยุติธรรมอย่างไร

การวิจัยนี้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับอายุความและอายุความสะดุดหยุดลง แนวความคิดในการกำหนดอายุความ แนวคิดเกี่ยวกับพยานหลักฐานและการเปรียบเทียบปรับ ซึ่งผลการศึกษสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

๕.๑ บทสรุป

ตามที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๗/๑ บัญญัติว่า “ความผิดตามมาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๖/๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๗ ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้...เมื่อคณะกรรมการเปรียบเทียบได้ทำการเปรียบเทียบกรณีใดและผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามค่าเปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการเปรียบเทียบกำหนดแล้ว ให้ถือว่าคดีนั้นเป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” กำหนดอายุความดังกล่าวในการฟ้องคดี จึงมีลักษณะเป็นการขยายอายุความอันเป็นการสร้างเงื่อนไขบังคับก่อนโดยให้เริ่มนับอายุความฟ้องคดีใหม่ นับแต่วันครบกำหนดที่อาจชำระค่าปรับได้แล้วผู้ต้องหาไม่ชำระ ซึ่งการกำหนดดังกล่าวจึงไม่สอดคล้องกับกฎหมายอาญา และกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มุ่งเน้นให้จำเลยหรือผู้ต้องหาเป็นศูนย์กลางของกระบวนการพิจารณาคดี และจะต้องได้รับการพิจารณาด้วยความรวดเร็วต่อเนื่องเป็นธรรม การกระทำใดจะเป็นความผิดต้องกำหนดโดยชัดแจ้ง ตามหลักประกันที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒ ซึ่งกำหนดว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” ฉะนั้นกฎหมายอาญาจึงต้องตีความโดยเคร่งครัดเช่นเดียวกับการบัญญัติเรื่องอายุความ ซึ่งเป็นเรื่องที่เป็นผลร้ายแก่จำเลยหรือผู้ต้องหาในคดีอาญา ก็จำเป็นต้องบัญญัติโดย ชัดแจ้งเช่นกันว่าความผิดที่กล่าวหาดังกล่าว มีอายุความเท่าใด

ในเรื่องของการเปรียบเทียบ ได้มีการกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ และ ๓๘ โดยเป็นเพียงลักษณะของการดำเนินคดีทางเลือกสำหรับคดีที่มีอัตราโทษปรับสถานเดียว ความผิดลหุโทษหรือไม่เกินโทษลหุโทษ ความผิดต่อกฎหมายอาญาซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท และคดีซึ่งเปรียบเทียบปรับได้ตามกฎหมายอื่น เช่น ตาม พรบ.อาคาร พรบ.ภาษีสรรพสามิต หรือพรบ.การเดินอากาศ โดยมีเจตนาเพื่อไม่ต้องการให้คดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลมากเกินไป แต่หากไม่สามารถเปรียบเทียบปรับได้ คดีก็จะเข้าสู่กระบวนการวิธีพิจารณาตามขั้นตอนปกติโดยไม่มีผลใดๆ ต่อเรื่องอายุความในคดีความผิดนั้น ๆ แต่อย่างใด (คดีลหุโทษนั้น อายุความ ๑ ปี)

อย่างไรก็ตาม ในมาตรา ๑๗/๑ แห่ง พรบ. ว่าด้วยการกระทำผิดคอมพิวเตอร์ระบุให้คณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้คดีความผิดบางมาตราได้ แต่หากไม่ชำระภายในกำหนด ให้เริ่มนับอายุความใหม่ตั้งแต่สิ้นระยะเวลานั้น ทำให้อายุความขยายออกไป ทั้งนี้ ฐานความผิดที่กำหนดให้คณะกรรมการอำนาจเปรียบเทียบได้มีหลายมาตรา ซึ่งมีอัตราโทษแตกต่างกันไป ซึ่งความผิดเหล่านี้ เมื่ออายุความจะขยายออกไป ตามเวลาที่คณะกรรมการกำหนดให้มีการเปรียบเทียบปรับ จึงกลายเป็นว่าการเปรียบเทียบปรับที่ควรจะเป็นการพิจารณาทางเลือกให้ยุติลงโดยเร็ว กลับกลายเป็นผลร้ายต่อผู้ต้องหา หากว่าผู้ต้องหาไม่สามารถชำระค่าปรับได้เพราะกลายเป็นการขยายอายุความออกไป โดยที่ไม่ใช่ความผิดของผู้ต้องหาแต่อย่างใด

ผลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์มีความเห็นเป็น ๒ แนวทาง คือ

แนวทางที่หนึ่ง มีความเห็นว่าการขยายอายุความในการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ความสอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

แนวทางที่สอง มีความเห็นว่าการขยายอายุความในการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ไม่สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

แต่ทั้งนี้ กลุ่มที่เห็นว่าไม่สอดคล้อง มีความเห็นด้วยกับการขยายอายุความ เพราะต้องย้อนกลับไปดูก่อนว่าที่กฎหมายให้เปรียบเทียบปรับได้เพราะประสงค์ให้คดียุติ โดยในปัจจุบันกฎหมายออก ไม่ทันกับเทคโนโลยี แต่ต้องคำนึงถึงความเจริญของโลกด้วย เช่น คดีคามนุษย์ ที่กฎหมายกำหนดให้มีโทษหนักกว่าความผิดอื่น ในส่วนของการรวบรวมพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอาจเกิดปัญหาขึ้นได้ เนื่องจากปล่อยเวลาให้เนิ่นนานไป อย่างไรก็ตามความผิดตามมาตรา ๑๗/๑ เป็นความผิดพิเศษและไม่ใช้ความผิดร้ายแรง ถ้าเอาหลักนี้ไปใช้อาจไม่เหมาะสม เพราะมีหลักที่กว้าง และในขณะเดียวกัน กระบวนการของการเปรียบเทียบปรับมีขั้นตอนซึ่งกำหนดเวลาท้ายที่สุดของการเปรียบเทียบจะกระทำได้อาจต้องทำภายในอายุความอยู่แล้ว คำสั่งจะออกมาหลังอายุความเสร็จสิ้นไม่ได้ ซึ่งอายุความที่ขยายออกมีกำหนดที่ชัดเจน และสุดท้ายจะเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๗ และ ๓๘ ซึ่งถ้าผู้ต้องหาไม่ชำระหรือไม่ยอมให้เปรียบเทียบก็ต้องดำเนินคดีไปตามปกติต่อไป กฎหมายฉบับนี้จึงเปิดช่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไว้ว่าถ้าไม่ยอมให้เปรียบเทียบหรือยอมแต่ไม่ชำระใน ๑๕ วัน ก็ต้องดำเนินคดีต่อไปได้โดยไม่กระทบถึงอายุความ และเห็นว่าการขยายอายุความยังมีเหมาะสมเพื่อการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ คือ เมื่อเป็นหนี้ก็ต้องชำระ หรือเมื่อทำผิดก็ต้องถูกลงโทษ กฎหมายที่จะมายกเว้นบทลงโทษของผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นข้อยกเว้นและใช้อย่างจำกัด การเปลี่ยนแปลงข้อยกเว้นต้องมีความเหมาะสม ให้อยู่ในกฎเกณฑ์เดิมคือคนทำผิดต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย ก็จะไม่มีปัญหาในการปรับเปลี่ยนที่กว้างขึ้นหรือมีรายละเอียดที่แตกต่างไปตามประมวลกฎหมายอาญาปกติ ซึ่งในทางเทคนิคบางกระบวนการมีความจำเป็นพอสมควร ในระหว่างที่มีการเปรียบเทียบต้องใช้ระยะเวลาในระดับหนึ่ง ทั้งนี้ หากไม่เสร็จสิ้นหรือแล้วเสร็จ เช่น ตามมาตรา ๑๑ ที่มีโทษปรับสถานเดียว ไม่เกิน ๑ แสนบาทก็มีอายุความแค่ปีเดียว ถ้านำมาตรา ๑๗/๑ มาใช้ แม้จะมีกระบวนการเปรียบเทียบปรับที่ยาวนาน ก็จะไม่กระทบต่อระยะเวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานหรือดำเนินคดีซึ่งต้องใช้เวลาพอสมควร จึงถือว่าเป็นทางเลือกที่ดีและไม่ขัดกับหลักประมวลกฎหมายและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ดังนั้นจากการวิเคราะห์จึงเห็นได้ว่ากฎหมายดังกล่าวไม่สอดคล้อง เนื่องจากการบัญญัติกฎหมายให้ขยายอายุความฟ้องคดีอาญาออกไป ไม่สอดคล้องกับหลักในกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย เนื่องจากการขยายอายุความจะกลายเป็นโทษสำหรับคนที่กระทำความผิดและมีความไม่แน่นอน โดยเมื่อเข้าสู่กระบวนการเปรียบเทียบปรับแต่ผู้ต้องหาไม่ยอมชำระค่าปรับทำให้ต้องเริ่มนับอายุความใหม่นั้น และขัดกับหลักตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๘ คือ ต้องดำเนินการฟ้องคดีก่อนแล้วค่อยขยายอายุความได้ และสิ่งที่สำคัญต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหา

ในส่วนหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบปรับที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือคณะกรรมการกำหนดได้ตามความเหมาะสม ในประเด็นดังกล่าวมีข้อสังเกตหลายประการ คือ เป็นการใช้ดุลพินิจโดยไม่มีกรอบการใช้ และทำให้ไม่มีความชัดเจนว่าอายุความจะยืดขยายไปได้เพียงใด

อย่างไรก็ตาม ในความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ฯ มีลักษณะเป็นอาชญากรรมทางด้านเทคโนโลยี บางครั้งการกระทำความผิดเกิดขึ้นในหลายพื้นที่ ต้องใช้เวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานต่างจากอาชญากรรมทั่วไป ซึ่งพยานหลักฐานมักจะอยู่ในที่เดียวกัน ทำให้อาจมีการขยายระยะเวลาได้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับรูปแบบของอาชญากรรมในทางกลับกัน กรณีที่เห็นด้วยกับบทบัญญัติที่ให้ขยายอายุความได้ เนื่องจากจะเป็นการเพิ่มโอกาสในการแสวงหาพยานหลักฐาน แต่ในทางกลับกันก็อาจเกิดผลเสีย เพราะพยานหลักฐานทางคอมพิวเตอร์สูญหายได้ง่ายและผู้กระทำความผิดมีความรู้ความชำนาญในการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์อาจทำให้พยานหลักฐานสูญหายหรือเสียหายได้ ดังนั้น ในระหว่างที่มีการขยายอายุความควรกำหนดให้การรวบรวมพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการต่อไป แม้ผู้ต้องหาจะเลือกช่องทางการชำระค่าปรับ เพราะหากผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับในภายหลัง ก็จะไม่เป็นปัญหากับการดำเนินคดี

ในประเด็นเรื่องสิทธิของผู้ต้องหาที่ถูกกระหนาบจากการขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ตามมาตรา ๑๗/๑ เห็นได้ว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๗/๑ เป็นการกระหนาบต่อสิทธิตามหลักประกันกฎหมายอาญาต้องบัญญัติโดยชัดเจนแน่นอน ซึ่งมีความเห็นเป็นหลายแนวทาง ดังนี้

แนวทางแรก มีความเห็นว่าการขยายอายุความมีผลกระทบต่อผู้ต้องหา เนื่องจากอายุความฟ้องคดีของผู้ต้องหาจะยาวกว่าอายุความฟ้องคดีปกติที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา อีกทั้งอายุความฟ้องคดีของผู้หาที่ยาวกว่าผู้ที่กระทำความผิดในฐานความผิดเดียวกัน แต่ผู้เสียหายเรื่องนั้นฟ้องผู้ที่กระทำความผิดเป็นจำเลยต่อศาลโดยตรง โดยไม่ผ่านกระบวนการสอบสวน แม้ว่าผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิของผู้ต้องหา ซึ่งอาจเป็นผลดีต่อผู้ต้องหาในการได้รับโอกาสให้ชำระค่าปรับ แต่อาจเกิดปัญหาต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหากผู้ต้องหาไปยุ่งเกี่ยวกับพยานหลักฐาน นอกจากนี้เมื่อเข้าสู่กระบวนการเปรียบเทียบไม่สำเร็จก็เท่ากับนับอายุความใหม่ ซึ่งกรณีดังกล่าวไม่เป็นหลักสากลโดยเรื่องที่ถูกกระหนาบคือ ระยะเวลาที่ยืดออกไปมีผลต่อความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้น จึงเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ได้รับความคุ้มครองมีแต่เป็นโทษและได้รับผลร้าย ทำให้ผู้ต้องหาต้องรับภาระมากกว่าที่กฎหมายพื้นฐานกำหนดและขึ้นกับดุลพินิจของคณะกรรมการเปรียบเทียบปรับ

แนวทางที่สอง มีความเห็นว่าการขยายอายุความไม่มีผลกระทบต่อผู้ต้องหา สิทธิของผู้ต้องหาที่ได้รับจากมาตรา ๑๗/๑ ทำให้ผู้ต้องหาได้รับระยะเวลาในการหาเงินมาชำระค่าปรับ แล้วคดีอาญาก็จะระงับไปแต่ทั้งนี้ในการขยายอายุความขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่คณะกรรมการเปรียบเทียบกำหนด จึงขาดความชัดเจนแน่นอนว่าอายุความฟ้องคดีรายนั้น ๆ จะเป็นระยะเวลาเท่าใด

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า สิทธิของผู้ต้องหาที่ถูกกระหนาบจากการขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ตามมาตรา ๑๗/๑ นั้นมีผลกระทบต่อตัวผู้ต้องหาทั้งในแง่ดีและแง่ไม่ดี โดยในแง่ดีคือให้โอกาสผู้ต้องหาในการชำระค่าปรับ ส่วนในแง่ไม่ดีคือเกิดความไม่แน่นอนในระยะเวลาที่อาจถูกดำเนินคดีได้ และเป็นภาระเกินไปต่อผู้ต้องหาที่จะต่อสู้คดี

ในประเด็นปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานและการอำนวยความสะดวกธรรมชาติจากการขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ตามมาตรา ๑๗/๑ นั้น

หลักการและเหตุผลที่สำคัญในการกำหนดอายุความ คือ เมื่อคดีล่วงเลยไป ความทรงจำของพยานบุคคลย่อมเลือนหาย ความคงอยู่ของพยานเอกสารหรือพยานวัตถุก็ย่อมเสื่อมสลายไป พยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่ในเครื่องคอมพิวเตอร์ ก็อาจถูกข้อมูลใหม่ ๆ บันทึกลบไป จนยากแก่การพิสูจน์เกิดปัญหาในการนำพยานหลักฐานมาสืบให้ศาลเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำความผิดจริง ในเวลาที่ล่วงเลยมีผลโดยตรงต่อพยานหลักฐานในคดี ซึ่งจะส่งผลต่อความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรม

เหตุผลในการกำหนดอายุความมีขึ้นเพื่อเร่งรัดให้โจทก์หรือผู้เสียหายนำคดีเข้าฟ้องร้องหรือร้องทุกข์ภายในระยะเวลาที่จำกัดในการกำหนดอายุความ การกำหนดระยะเวลาสั้นยาวของอายุความจะไม่คำนึงถึงเฉพาะแต่ความหนักเบาของโทษ แต่ต้องพิจารณาถึงความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิด ลักษณะของการกระทำความผิด และเงื่อนไขในด้านของการแสวงหาพยานหลักฐาน ดังนั้นการขยายอายุความจะมีผลกระทบโดยตรงในต่อพยานหลักฐานในคดี ซึ่งหากไม่มีการเร่งรัดการรวบรวมพยานหลักฐานที่เหมาะสม เมื่อผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับตามที่คณะกรรมการเปรียบเทียบกำหนด ก็จะส่งผลให้ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้

โดยสรุปการขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ตามมาตรา ๑๗/๑ จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการรวบรวมพยานหลักฐานและการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ระยะเวลาที่นานขึ้นก็อาจทำให้เกิดปัญหาในการติดตามพยานบุคคลต่าง ๆ มาเพื่อสอบสวน หรือการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งอาจถูกทำลายไปได้โดยง่าย ทำให้มีผลต่อการอำนวยความสะดวกธรรมชาติ โดยยังขาดความชัดเจนในแง่ของกระบวนการ ขั้นตอนการดำเนินการ และความล่าช้าในการอำนวยความสะดวกธรรมชาติ

นอกจากนี้ ตามหน้าที่ของคณะกรรมการเปรียบเทียบ ซึ่งในอนาคตคดีประเภทนี้จะมี ความสำคัญและกระทบต่อบุคคลทั่วไป คนที่ไม่มีความรู้กฎหมายและไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ อาจเกิดการกระทำความผิดได้ตลอดเวลา รัฐจึงควรแยกคดีเหล่านี้ออกมาให้ชัดเจน หน่วยงานภาครัฐควรจัดให้มีหน่วยงานที่มีความชำนาญด้านนี้โดยเฉพาะในทุกภูมิภาค ซึ่งปัญหาปัจจุบันกระทรวงดิจิทัลเศรษฐกิจและสังคมที่ยังไม่สามารถให้ข้อมูลได้ถูกต้องครบถ้วน

อย่างไรก็ตามการขยายอายุความอาจทำให้เจ้าหน้าที่ไม่มีประสิทธิภาพในการรวบรวมพยานหลักฐาน เนื่องจากมีความรู้สึกไม่คุ้มค่าที่จะทำ เมื่อผลที่สุดแล้วหากมีการชำระค่าปรับ คดีอาญาเป็นอันเลิกไป และหากยังรวบรวมพยานหลักฐานต่อไปไม่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าที่จะต้องมารวบรวมพยานหลักฐาน การขยายอายุความอาจเกิดผลกระทบต่อพยานหลักฐาน ไม่ว่าในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่รวบรวมพยานหลักฐานให้ครบถ้วนก่อนหรือระหว่างทำการเปรียบเทียบปรับ หรือความสามารถของผู้กระทำความผิดที่อาจยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน ซึ่งทำให้พยานหลักฐานสูญหายได้และมีผลต่อการอำนวยความยุติธรรมที่ยากจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษซึ่งจะเป็นผลเสียต่อผู้เสียหายโดยตรงด้วย

แนวทางการแก้ไขที่เหมาะสมเกี่ยวกับอายุความกรณีผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับตามที่ถูกเปรียบเทียบปรับในการกระทำความผิดกฎหมายคอมพิวเตอร์

แนวทางที่หนึ่ง ไม่ควรให้เริ่มต้นอายุความฟ้องคดีอาญาใหม่ โดยให้นับอายุความไปตามปกติเนื่องจากความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ฯ เป็นความผิดที่มีโทษน้อยไม่ใช่ความผิดสำคัญหรืออาชญากรรมร้ายแรง การกำหนดให้มีการขยายอายุความออกไปเพราะผู้ต้องหาไม่จ่ายค่าปรับตามที่คณะกรรมการฯ กำหนด จึงไม่น่าเหมาะสมต่อลักษณะความผิด แต่เห็นว่าควรที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ให้ชัดเจนและเวลาที่เหมาะสม และควรมีแนวทางปฏิบัติกำหนดไว้ที่ชัดเจน

แนวทางที่สอง ควรให้ขยายอายุความออกไปได้เล็กน้อยแต่ไม่ใช่การนับอายุความใหม่ การกำหนดให้ขยายอายุความไว้เฉพาะกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับและอายุความใกล้ขาดหรือขาดไปแล้ว โดยกำหนดระยะเวลาให้ดำเนินคดีได้เป็นระยะเวลาที่แน่นอนภายหลังจากที่ผู้ต้องหาไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเช่น ๖๐ วัน เพื่อให้มีกรอบในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ดังนั้นการกำหนดแนวทางที่เหมาะสมคือ ควรจัดให้มีแนวทางการรวบรวมพยานหลักฐานก่อนเข้าสู่กระบวนการเปรียบเทียบ เนื่องจากผู้กระทำความผิดตามกฎหมายฉบับนี้ในทางปฏิบัติมักเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางเทคโนโลยีและอาจไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานระหว่างเปรียบเทียบได้ จึงควรมีกรอบระยะเวลาในการฟ้องคดีภายหลังจากที่ไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนด เพื่อเป็นการเร่งรัดการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐ

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการอำนวยความยุติธรรมจากการขยายอายุความกรณีเปรียบเทียบปรับในคดีความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๑) ควรจะกำหนดให้การเข้าสู่กระบวนการเปรียบเทียบปรับเป็นทางเลือก เฉพาะกรณีที่ผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมทั้งสองฝ่ายเท่านั้น เพื่อเป็นการอำนวยความยุติธรรมให้กับผู้ต้องหาและให้โอกาสผู้ต้องหาในการชำระค่าปรับ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับการดำเนินคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม

๒) ควรแก้ไขกฎหมายให้อายุความในการเปรียบเทียบปรับมีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน เพื่อเป็นการป้องกันกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ยอมชำระค่าปรับหลังจากคณะกรรมการพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว โดยควรกำหนดระยะเวลาในมาตรา ๑๗/๑ จากเดิม มาตรา ๑๗/๑ “ความผิดตาม มาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๖/๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๗ ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้

คณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งให้มีจำนวนสามคนซึ่งคนหนึ่งต้องเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เมื่อคณะกรรมการเปรียบเทียบได้ทำการเปรียบเทียบกรณีใดและผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามคำเปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการเปรียบเทียบกำหนดแล้ว ให้ถือว่าคดีนั้นเป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ชำระเงินค่าปรับภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้เริ่มนับอายุความในการฟ้องคดีใหม่ นับตั้งแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว” เปลี่ยนเป็น

“มาตรา ๑๗/๑ “ความผิดตามมาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่งมาตรา ๑๖/๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๗ ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้

คณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งให้มีจำนวนสามคนซึ่งคนหนึ่งต้องเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เมื่อคณะกรรมการเปรียบเทียบได้ทำการเปรียบเทียบกรณีใดและผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามคำเปรียบเทียบภายในระยะ ๑๕ วัน ให้ถือว่าคดีนั้นเป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ชำระเงินค่าปรับภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้นับอายุความต่อไปอีก ๓๐ วัน นับแต่วันที่สิ้นสุดอายุความในการฟ้องคดี”

อันเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน เมื่อเกิดข้อพิพาทหรือความขัดแย้ง โดยในการควบคุมอาชญากรรม รัฐต้องกระทำภายใต้กระบวนการตามกฎหมาย (Due process of Law) เพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชน ในขณะเดียวกันต้องรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมไว้ด้วย อีกทั้งเป็นการให้อำนาจเจ้าพนักงานสอบสวนมีอำนาจในการเปรียบเทียบปรับหรือการเปรียบเทียบคดีด้วยตามหลักแนวคิดเกี่ยวกับพยานหลักฐาน

๓) ควรออกระเบียบหรือกำหนดแนวทางปฏิบัติให้คณะกรรมการเปรียบเทียบปรับมีอำนาจขยายระยะเวลาชำระค่าปรับให้ชัดเจนเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินคดีได้หากคดีขาดอายุความ และสามารถขยายระยะเวลาได้เพียงครั้งเดียวเพื่อให้เกิดมาตรฐานในการทำงาน โดยคำนึงถึงการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีหากภายหลังจะต้องมีการดำเนินคดีต่อไป

๔) หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบควรพัฒนาศักยภาพและเพิ่มบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะทาง รวมทั้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติควรเพิ่มหน่วยงานให้ครอบคลุมและเพียงพอกับปริมาณของคดีที่เกิดขึ้น เช่น การตั้งกองกำกับการปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ประจำแต่ละจังหวัด

๕) ควรนำมาตรการทางปกครอง คือ การบังคับโทษปรับ มาใช้กับโทษของการกระทำความผิดที่ผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของภาคีรัฐแทนการลงโทษทางอาญา เช่น การความผิดตามมาตรา ๑๖/๒

บรรณานุกรม

กำชัย จงจักรพันธ์,(๒๕๔๕) คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เรียงมาตราว่าด้วยนิติธรรม
ระยะเวลา อายุความ บรรพ ๑ มาตรา ๑๔๙-๑๙๓/๕ กรุงเทพมหานคร : กองทุนศาสตราจารย์จิตติ
ติงศภัทิย์.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์.(๒๕๕๑) คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค ๑.กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
พลสยาม พรินต์ติ้ง(ประเทศไทย).

คณิต ณ นคร. (๒๕๔๗). กฎหมายอาญาทั่วไป.พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ประเทือง ธนิยผล ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด ปาริณา ศรีวณิชย์ พิมพ์ใจ สระทองอุ่น ดล บุณนา,
(๒๕๕๐), การสืบค้นแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดอายุความทางอาญาในบริบทสังคมไทย, สถาบันวิจัยและ
พัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปวีณา วิโรจน์ธนะชัย.(๒๕๕๑), อายุความในฐานะเงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดี : ศึกษากรณีเฉพาะ
ขั้นตอนนำคดีขึ้นสู่ศาล, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ณัฐสา ฉัตรไพฑูรย์และไอรอน เอ็ม เพียร์ช.(๒๕๕๐) รายงานการวิจัยเรื่อง อายุความสะดุดหยุดอยู่
ในคดีอาญา .กรุงเทพมหานคร: สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานวิชาการ
สำนักงานอัยการสูงสุด.

ธานินทร์ กรัยวิเชียร . (๒๕๐๕ ,กรกฎาคม).บทบรรณาธิการ,บทบัญญัติ,เล่ม ๒๐,ตอน ๓.

วิไลพร บรรพต (๒๕๕๗). อายุความสะดุดอยู่ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ก่อการจริตภายหลังการ
กระทำความผิด,วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ ,มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

วินัย หิมสุรี (๒๕๕๒).การกำหนดอายุความอาญากับการดำเนินคดีอาญาบางประเภท,วิทยานิพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิริยะ งามศิริพงศ์พันธุ์, (๒๕๔๕).คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๔ ทรัพย์สิน.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดียนตุลา.

ณรงค์ ใจหาญ อุทัย อาทิเวช และคณะ, (๒๕๔๙).ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษและ
การนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา, สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.

มานะ เผาะช่วย, ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน.(วิทยานิพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙).

สุธินี รัตนวรารท (๒๕๓๕). กฎหมายอาญา ๒ กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

สุระทิน ชัยทองคำ,(๒๕๕๒) การนับอายุความ : ศึกษากรณีผู้กระทำความผิดหลบหนี, วิทยานิพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.(๒๕๔๙), โครงการวิจัยเรื่อง การสืบค้นแนวคิด
เกี่ยวกับการกำหนดอายุความทางอาญาในบริบทสังคมไทย,สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
ประจำปีงบประมาณ.

หยุด แสงอุทัย, (๒๕๐๓,สิงหาคม).การกำหนดโทษสำหรับความผิดในประมวลกฎหมายอาญา, ดุลพาห, เล่มที่ ๘, ปีที่ ๗.

อาทร เพชรรัักษ์,(๒๕๒๖).เทคนิคการสอบสวนและเปรียบเทียบคดีอาญา,กรุงเทพมหานคร: อักษร สาสน์.

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐

เอกสารอื่นๆ

ภาคผนวก ก.

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวม

แบบสอบถาม/สัมภาษณ์
เรื่อง ปัญหาการอำนวยความสะดวกจากการขยายอายุความกรณีเปรียบเทียบปรับใน
คดีความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

๑. กฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ตามมาตรา ๑๗/๑ มีความ
สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๑.๑ การขยายอายุความในการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์มีความเหมาะสม ความ
สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือไม่

.....

.....

.....

.....

.....

๑.๒ การขยายอายุความในการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์มีความสอดคล้องกับอายุความ
ในกฎหมายอาญาหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๑.๓ การเปรียบเทียบปรับมีผลต่อการขยายอายุความอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๒. สิทธิของผู้ต้องหาที่ถูกกระหับจากการขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบ
ตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ตามมาตรา ๑๗/๑ มีอย่างไรบ้าง

๒.๑ สิทธิของผู้ต้องหาที่ถูกกระหับโดยผลของกฎหมายมีอะไรบ้าง

๒.๒ ผู้ต้องหาสิทธิได้รับความคุ้มครองในการขยายอายุความอย่างไร

๒.๓ การขยายอายุความมีผลต่อผู้ต้องหาอย่างไร

๓. ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานและการอำนวยความสะดวกจากการขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ตามมาตรา ๑๗/๑ มีอย่างไร

๓.๑ การขยายอายุความมีผลกระทบต่อการรวบรวมพยานหลักฐานอย่างไร

๓.๒ การขยายอายุความเมื่อไม่ชำระค่าปรับที่ถูกเปรียบเทียบตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์มีผลต่อการอำนวยความสะดวกอย่างไร

๔. แนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกรณีผู้ต้องหา ไม่ชำระค่าปรับตามที่คณะกรรมการเปรียบเทียบกำหนดในการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ควรเป็นอย่างไร

๔.๑ ความเหมาะสมของการขยายอายุความในการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

๔.๒ มีวิธีการดำเนินการอย่างไรกับผู้ต้องหาที่ไม่ชำระค่าปรับตามที่คณะกรรมการเปรียบเทียบกำหนดในคดีในคดีความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

ภาคผนวก ข.

ภาพถ่ายประกอบบทสัมภาษณ์

ภาพถ่ายสัมภาษณ์ผู้พิพากษา

นาย मुखเมธิน กลั่นนุรักษ์ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำสำนักประธานศาลฎีกา
 นาย พงษ์เดช วานิชกิตติกุล ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์
 วันที่ ๑๕,๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ ศาลอุทธรณ์

ภาพถ่ายสัมภาษณ์ พนักงานอัยการ

นายปกรณ์ ธรรมโรจน์ อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด
 พันตำรวจเอก กุ๊เกียรติ เจริญบุญ อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด
 วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ สำนักงานอัยการสูงสุด

ภาพถ่ายสัมภาษณ์พนักงานสอบสวน

พลตำรวจโท อำนวน นิ่มมะโน อดีตผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๒
 พันตำรวจเอก คมศักดิ์ สุ่มงเกษตร รองผู้บังคับการกองบังคับการตำรวจ
 นครบาล ๒ กองบัญชาการตำรวจนครบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
 วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

ภาพถ่ายสัมภาษณ์นายความ

ดร.ถวัลย์ รุยาพร นายกสภาทนายความ
ว่าที่พันตรีสุเทพ วงษ์กำแหง อุปนายกฝ่ายฝึกอบรม
วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ สภาทนายความ

ภาพถ่ายสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ร่างกฎหมาย

ดร.วรรณชัย บุญบำรุง รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา
วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๐ ณ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ภาคผนวก ค.

ประวัติผู้จัดทำ

ประวัติผู้จัดทำรายงานวิชาการ

ชื่อ – นามสกุล นางสาววรารณ นพณัฐวรพันธ์

วุฒิการศึกษา ตั้งแต่ระดับปริญญาตรี

ศิลปศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง)	พ.ศ. ๒๕๓๙	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี(รัฐศาสตร์)
นิติศาสตรบัณฑิต	พ.ศ. ๒๕๔๗	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ประสบการณ์รับราชการ/การทำงาน

ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	พ.ศ. ๒๕๔๙	สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดราชบุรี
รองผู้อำนวยการ	พ.ศ. ๒๕๕๙	สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดสุรินทร์
รองผู้อำนวยการ	พ.ศ. ๒๕๖๐	ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

หัวหน้ากลุ่มงานฟื้นฟูสมรรถภาพหญิง ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดลาดหลุมแก้ว
กรมคุมประพฤติ

ประวัติผู้จัดทำรายงานวิชาการชื่อ-นามสกุล นางสาวอติยา ทองบุญวุฒิการศึกษา

นิติศาสตรบัณฑิต	พ.ศ. ๒๕๔๑	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขากฎหมาย ธุรกิจ	พ.ศ. ๒๕๔๓	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต LL.M. Case Western Reserve University, OHIO, USA	พ.ศ. ๒๕๕๐	ทุนกรมบังคับคดี
นิติศาสตรมหาบัณฑิต MCL. Indiana University Bloomington, USA.	พ.ศ. ๒๕๕๑	ทุนกรมบังคับคดี
เนติบัณฑิตไทย	พ.ศ. ๒๕๕๑	สำนักอบรมศึกษากฎหมาย แห่งเนติบัณฑิตยสภา

ประสบการณ์รับราชการ/การทำงาน

ทนายความ	พ.ศ. ๒๕๔๒	สำนักงานทนายความนิติธร จำกัด
เจ้าพนักงานบังคับคดี	พ.ศ. ๒๕๔๓	กองจำหน่ายทรัพย์สิน กรมบังคับคดี
นิติกรชำนาญการ	พ.ศ. ๒๕๕๐	กองพัฒนาระบบการบังคับคดีและประเมิน ราคาทรัพย์สิน
เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์	พ.ศ. ๒๕๕๘	กองบังคับคดีล้มละลาย ๑

รางวัล แหล่งทุนการศึกษา (ถ้ามี/สำคัญ)

ทุนรัฐบาลไทยตามความต้องการของหน่วยงาน กรมบังคับคดี

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

นิติกรชำนาญการพิเศษ กองบังคับคดีล้มละลาย ๔ กรมบังคับคดี

ประวัติผู้จัดทำรายงานวิชาการ

ชื่อ-นามสกุล นายแพทย์วัฒน์ชัย มิ่งบรรเจิดสุข

วุฒิการศึกษา

แพทยศาสตรบัณฑิต	พ.ศ.๒๕๔๗	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วุฒิปัตรสสาชววิชาจิตวิทยา	พ.ศ.๒๕๕๔	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประสบการณ์รับราชการ/การทำงาน

นายแพทย์ปฏิบัติการ	พ.ศ.๒๕๔๗	โรงพยาบาลเมืองฉะเชิงเทรา
นายแพทย์ชำนาญการพิเศษ	พ.ศ.๒๕๕๘	ทันตสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์
นายแพทย์ชำนาญการพิเศษ	พ.ศ.๒๕๕๘	ทันตสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์

รางวัล แหล่งทุนการศึกษา (ถ้ามี/สำคัญ)

พ.ศ.2548	Outstanding Intern Award	โรงพยาบาลเมืองฉะเชิงเทรา
พ.ศ.2554	รางวัลชนะเลิศ research study Presentation by Dermatological society of Thailand	

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

แพทย์เฉพาะทางผิวหนัง นายแพทย์ชำนาญการพิเศษ ทันตสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์

ประวัติผู้จัดทำรายงานวิชาการ

ชื่อ – นามสกุล นายธีรภัทร แก้วจุนันท์

ประวัติการศึกษา

เศรษฐศาสตรบัณฑิต	พ.ศ. ๒๕๓๙	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต	พ.ศ. ๒๕๔๓	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
(สาขาการบริหารนโยบายสวัสดิการสังคม)		

ประสบการณ์รับราชการ/การทำงาน

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ๓	พ.ศ. ๒๕๔๑	กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์
เจ้าหน้าที่วิเทศสัมพันธ์ ๔	พ.ศ. ๒๕๔๔	กระทรวงแรงงาน
เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ๖	พ.ศ. ๒๕๔๙	กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม
เจ้าหน้าที่คดีพิเศษชำนาญการพิเศษ	พ.ศ. ๒๕๕๔	กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม
พนักงานสอบสวนคดีพิเศษชำนาญการพิเศษ	พ.ศ. ๒๕๕๖	กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม
ผู้อำนวยการส่วนแผนปฏิบัติการ	พ.ศ. ๒๕๕๘	กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม
ผู้อำนวยการส่วนยุทธศาสตร์	พ.ศ. ๒๕๕๘	กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม
ผอ.ส่วนยุทธศาสตร์ปฏิบัติหน้าที่	พ.ศ. ๒๕๖๐	กรมสอบสวนคดีพิเศษ
ผู้อำนวยการส่วนป้องกันและปราบปราม		กระทรวงยุติธรรม

รางวัล แหล่งทุนการศึกษา (ถ้ามี/สำคัญ)

พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้าราชการพลเรือนดีเด่น

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ผู้อำนวยการส่วนยุทธศาสตร์ ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการส่วนป้องกันและปราบปราม ๑
ศูนย์ต่อต้านการค้ายาเสพติดกรมสอบสวนคดีพิเศษ

ประวัติผู้จัดทำรายงานวิชาการ

ชื่อ-นามสกุล นายศรารุส สิงห์โนนตาด

วุฒิการศึกษา

นิติศาสตรบัณฑิต	พ.ศ. ๒๕๓๕	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
เนติบัณฑิต สมัยที่ ๕๔	พ.ศ. ๒๕๔๔	สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่ง เนติบัณฑิตยสภา

ประสบการณ์ทำงาน

นิติกร ๓	พ.ศ. ๒๕๓๗	กองนิติการและพิสูจน์หลักฐาน สำนักงาน ป.ป.ส.
นิติกร ๔	พ.ศ. ๒๕๔๐	กองนิติการและพิสูจน์หลักฐาน สำนักงาน ป.ป.ส.
นิติกร ๘ ว	พ.ศ. ๒๕๕๑	กองกฎหมาย

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

นิติกรชำนาญการพิเศษ ส่วนวินัยและความรับผิดชอบทางละเมิด สำนักงานเลขาธิการกรม
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม

ประวัติผู้จัดทำรายงานวิชาการชื่อ-นามสกุล

นางสาวอัมภัสสา ดิษฐอำนาจ

วุฒิการศึกษา

นิติศาสตรบัณฑิต	พ.ศ.๒๕๕๐	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
เนติบัณฑิต สมัยที่ ๖๑	พ.ศ.๒๕๕๑	สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่ง เนติบัณฑิตยสภา
LL.M University of California, Berkeley	พ.ศ.๒๕๕๓	ด้วยทุนของสำนักงานศาลยุติธรรม
LL.M Cornell University	พ.ศ.๒๕๕๓	ด้วยทุนของสำนักงานศาลยุติธรรม

ประสบการณ์รับราชการ/การทำงาน

พ.ศ. ๒๕๕๔ – ๒๕๕๕

นิติกรปฏิบัติการ

สำนักกฎหมายและวิชาการ

ศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม

พ.ศ. ๒๕๕๕ – ปัจจุบัน

ข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม

รางวัล แหล่งทุนการศึกษา (ถ้ามี/สำคัญ)

ทุนสำหรับบุคคลทั่วไป สำนักงานศาลยุติธรรม

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา ประจำสำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม
สำนักงานศาลยุติธรรม

ประวัติผู้จัดทำรายงานวิชาการชื่อ-นามสกุล

พันตำรวจโท ปริญญา กลิ่นเกษร

วุฒิการศึกษา

รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (ตร)

พ.ศ.2546

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ปริญญาโท LL.M. in Human Rights from London Metropolitan University

ประสบการณ์รับราชการ/การทำงาน

พ.ศ. ๒๕๔๖ - ๒๕๔๗	พนักงานสอบสวน (สัญญาบัตร 1)	กองบังคับปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบในวงราชการ
พ.ศ.๒๕๔๗ - ๒๕๕๓	รองสารวัตร สถานีตำรวจ ท่องเที่ยว 1	กองกำกับการ 1 กองบังคับการ ตำรวจท่องเที่ยว
พ.ศ.๒๕๕๒ - ๒๕๕๓	รองสารวัตรกลุ่มงานสืบสวน	กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัด ราชบุรี
พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๔	สารวัตรจราจร	สถานีตำรวจภูธรหัวหิน จังหวัด
พ.ศ.๒๕๕๔ - ๒๕๕๗	สารวัตร สถานีตำรวจทางหลวง 1 (อยุธยา)	กองกำกับการ 1 กองบังคับการ ตำรวจทางหลวง
พ.ศ.๒๕๕๗ - ๒๕๕๘	สารวัตร สถานีตำรวจทางหลวง 1 (นครปฐม)	กองกำกับการ 2 กองบังคับการ ตำรวจทางหลวง
พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๕๙	สารวัตร กองกำกับการ 1	กองบังคับการตำรวจปราบปราม ยาเสพติด 3
พ.ศ ๒๕๕๙ - ปัจจุบัน	รองผู้กำกับการป้องกัน ปราบปราม	สถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

รองผู้กำกับการป้องกันปราบปราม สถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ

ประวัติผู้จัดทำรายงานวิชาการ

ชื่อ-นามสกุล นางสาวมนต์ลีนี เห็นพร้อม

วุฒิการศึกษา

วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจการเกษตร)	พ.ศ. 2541	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ)	พ.ศ. ๒๕๔๘	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
นิติศาสตรบัณฑิต	พ.ศ. ๒๕๕๖	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ประสบการณ์ทำงาน

พ.ศ. 2548	บุคลากร 4	กองกลาง สำนักงาน ปปง.
พ.ศ. 2550	บุคลากร 5	กองกลาง สำนักงาน ปปง.
พ.ศ. 2551	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 5	กองนโยบายและมาตรการ สำนักงาน ปปง.
พ.ศ. 2556	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ	กองนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงาน ปปง.
ผู้อำนวยการส่วนนโยบายและแผน		

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ผู้อำนวยการส่วนนโยบายและแผน กองนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ประวัติผู้จัดทำรายงานวิชาการ

ชื่อ-นามสกุล นายเอกพงษ์ สารน้อย

วุฒิการศึกษา

นิติศาสตรบัณฑิต พ.ศ.2540 มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นิติศาสตรมหาบัณฑิต พ.ศ.2546 มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ใบอนุญาตว่าความ สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์

เนติบัณฑิตยสภา สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา พ.ศ.2547

ประสบการณ์ทำงาน

พ.ศ. 2540-2543	อาสาสมัครเรียนรู้รัฐธรรมนูญ	กรรมการการเลือกตั้ง
พ.ศ. 2545-2558	นิติกร 5	รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย
พ.ศ. 2548-2557	อาจารย์สาขาวิชานิติศาสตร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
พ.ศ. 2557	ผู้จัดการ	บริษัทสิงห์คอม เอนเตอร์ไพรท์
พ.ศ.2543-ปัจจุบัน	ทนายความ	สำนักงานกฎหมายเอกพงษ์

ผลงานทางวิชาการ (ถ้ามี/สำคัญ)

พ.ศ. 2554 มาตรการและแนวทางด้านกฎหมายในการควบคุมสารพิษตกค้างในสินค้าพืชผักและผลไม้กรณีศึกษาจังหวัดชัยนาท

พ.ศ. 2555 งานวิจัยปัญหามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมธุรกิจดูตทรายจังหวัดชัยนาท

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

หัวหน้าสำนักงานกฎหมายเอกพงษ์ ทนายความ 422/103 ฮาบีเทีย เว้นต์ ปัญญาอินทรา คลองสามวา กทม.

ประวัติผู้จัดทำรายงานวิชาการ

ชื่อ – นามสกุล นายพัฒนาชาติ ชุมทอง

ประวัติการศึกษา

นิติศาสตร์บัณฑิต

พ.ศ. ๒๕๓๔

ประสบการณ์รับราชการ/การทำงาน

นักวิชาการแรงงาน ๓

พ.ศ. ๒๕๓๖

สำนักงานสวัสดิการและ
คุ้มครองแรงงานจังหวัดสตูล

เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๔

พ.ศ. ๒๕๓๘

สำนักงานเลขานุการกรม
สวัสดิการและคุ้มครอง
แรงงาน

นิติกร ๕

พ.ศ. ๒๕๔๐

กองนิติการ กรมสวัสดิการ
และคุ้มครองแรงงาน

นิติกร ๗ว

พ.ศ. ๒๕๔๘

สำนักงานสวัสดิการและ
คุ้มครองแรงงานจังหวัด
ยโสธร

นักวิชาการแรงงานชำนาญการพิเศษ

พ.ศ. ๒๕๕๗

สำนักงานแรงงานสัมพันธ์
กรมสวัสดิการและคุ้มครอง
แรงงาน

ผู้อำนวยการกลุ่มงานทะเบียนกลาง

พ.ศ. ๒๕๕๙

สำนักงานแรงงานสัมพันธ์
กรมสวัสดิการและคุ้มครอง
แรงงาน

ผู้อำนวยการกลุ่มงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์

พ.ศ. ๒๕๕๙

สำนักงานแรงงานสัมพันธ์
กรมสวัสดิการและคุ้มครอง
แรงงาน

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ผู้อำนวยการกลุ่มงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ สำนักงานแรงงานสัมพันธ์กรมสวัสดิการ
และคุ้มครองแรงงาน

ประวัติผู้จัดทำรายงานวิชาการ

ชื่อ-นามสกุล นางสาวพรวิไล อัยดำรงธรรม

วุฒิการศึกษา

นิติศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๔๕ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นิติศาสตรมหาบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๕๓ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

(สาขากฎหมายมหาชน)

ประกาศนียบัตรวิชาว่าความ สำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสหภาพความ รุ่นที่ ๒๒ พ.ศ. ๒๕๔๖

ประกาศนียบัตรกฎหมายภาษีอากร ศาลภาษีอากรกลาง พ.ศ. ๒๕๕๔

ประกาศนียบัตรกฎหมายแรงงานกับการบริหารจัดการองค์กร พ.ศ. ๒๕๕๙

สำนักฝึกอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

ประสบการณ์ทำงาน

พ.ศ.๒๕๕๑ – ๒๕๕๒ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา

พ.ศ.๒๕๕๒ – ๒๕๕๕ นิติกร มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

พ.ศ.๒๕๕๒ – ๒๕๕๕ อาจารย์พิเศษคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
และสังคมศาสตร์ สาขานิติศาสตร์

พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๔ อาจารย์พิเศษวิทยาลัยราชพฤกษ์

พ.ศ.๒๕๕๕ - ปัจจุบัน อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ผลงานทางวิชาการ (ถ้ามี/สำคัญ)

พ.ศ. ๒๕๕๘ งานวิจัย ข้อบัญญัติท้องถิ่นกับการพัฒนาและส่งเสริมการเกษตร: ศึกษากรณี

องค์การบริหารส่วน ตำบลนาไต้ อำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการและงานประกันคุณภาพ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ประวัติผู้จัดทำรายงานวิชาการ

ชื่อ-นามสกุล นายพัช วงศ์บพิธ

วุฒิการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๓๗ บริหารธุรกิจบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

พ.ศ. ๒๕๕๑ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

๑. กรรมการผู้จัดการ บริษัท เทพสมบัติ จำกัด

๒. กรรมการผู้จัดการ บริษัท WCARGO SERVICES จำกัด